

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2020

Lucie Harapesová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Vývoj mediální reprezentace tématu squatting
v českém mainstreamovém i alternativním tisku**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Lucie Harapesová

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: PhDr. Jan Křeček, PhD.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 18.5.2020

Lucie Harapesová

Bibliografický záznam

HARAPESOVÁ, Lucie, Bc. *Vývoj mediální reprezentace tématu squatting v českém mainstreamovém i alternativním tisku*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí práce PhDr. Jan Křeček, Ph.D.

Rozsah práce: 151 134 znaků

Anotace

Diplomová práce *“Vývoj mediální reprezentace tématu squatting v českém mainstreamovém i alternativním tisku”* popisuje, jakým způsobem se změnil způsob reflektování tématu squatting v českých tištěných médiích na příkladech konkrétních kauz ve vybraných periodících. Téma je zkoumáno prostřednictvím obsahové analýzy (kvantitativní, doplněné z části o kvalitativní) celostátních deníků Mladá fronta DNES a Právo, společenských časopisů Respekt a Reflex a kulturních titulů A2 a Literární noviny. Výzkumem je zjištěno, jaký byl tématu věnován prostor a jak často bylo v médiích samotné téma zmiňováno, jaké bylo názorové vyznění textů a jeho vývoj v čase a především, jaká témata byla v souvislosti s tématem squattingu spojována nejčastěji.

Annotation

Diploma thesis named *„The Evolution of Media Representation of Squatting Theme in Czech Mainstream and Alternative Print“* is describing the changes and tendencies of media representation of squatting theme in czech printed media based on the most medialized cases in selected media titles. Theme is analysed with the method of quantitative content analysis (partly together with qualitative) of national daily newspapers Mladá fronta DNES and Právo, social magazines Respekt and Reflex and culture periodics A2 and Literární noviny. The results of analysis include the description of media surface dedicated to this topic as well as the frequency and opinion outcome. And especially, which topics were connected to squatting the most.

Klíčová slova

Squatting, mediální reprezentace, tisk, kvantitativní obsahová analýza, sociální hnutí, sociální centrum, prázdné domy, levice

Keywords

Squatting, media representation, press, quantitative content analysis, social movements, social center, empty houses, leftism

Title

The Evolution of Media Representation of Squatting Theme in Czech Mainstream and Alternative Print

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Martinovi a rodičům za trpělivost a podporu.

Obsah

Úvod	3
1 Teoretická část	5
1.1 Teoretická východiska	5
1.2 Vymezení pojmu squatting a jeho historické souvislosti	7
1.2.1 Pojem squatting.....	7
1.2.2 Squatting vs. legislativa	9
1.2.3 Vznik a historie squattingu	10
1.2.4 Nové souvislosti.....	11
1.3 Aspekty spojované v médiích se squattingem	11
1.3.1 Historie medializace tématu squatting	11
1.3.2 Sociálně – politický aspekt.....	12
1.3.3 Migrační problematika	13
1.3.4 Sousedství a squat jako centrum komunity	14
1.4 Squatting v českém prostředí	14
1.4.1 Česká média a squatting v českém prostředí	14
1.4.2 Nejvýznamnější české squaty	15
1.5 Příklady squatů jako kulturních center ze zahraničí.....	20
1.5.1 Německo / Berlín.....	21
1.5.2 Německo / Hamburg	21
1.5.3 Dánsko / Kodaň	22
2 Metodologická část	24
2.1 Úvod metodologické části	24
2.2 Charakteristika použité metody	24
2.3 Operacionalizace výzkumného tématu	25
2.4 Charakteristika analyzovaných titulů a souvislosti v mediální krajině	27
2.4.1 Celostátní deníky	27
2.4.2 Společenské týdeníky	29
2.4.3 Nemainstreamová / alternativní média	31
2.4.4 Analýza souvisejících témat.....	33
2.5 Kódování.....	34
2.6 Kódovací kniha.....	35
3 Praktická část.....	41

3.1	Analytická část, interpretace dat a prezentace výsledků	41
3.1.1	Souhrnné údaje o celém souboru	41
3.1.2	Vývoj reprezentace tématu v jednotlivých titulech	47
3.1.3	Popis jednotlivých kauz a jejich vyznění.....	54
3.1.4	Témata.....	57
3.2	Odpovědi na výzkumné otázky.....	76
Závěr		80
Summary		81
Prameny		82

Úvod

Squatting (neboli obsazování prázdných domů) je poměrně komplexní téma, ke kterému se váží krajně negativní i pozitivní konotace. Důvodů, které samotné squatterry k tomuto aktu vedou, je nespočet, jedná se o důvody politické, sociální, ekonomické nebo například kulturní. Squat může být osídlen jako sociálně-kulturní centrum, vymezení se vůči systému, řešení tíživé situace nebo jako symbolické memento. Které z těchto pohnutek však nezůstanou u samotných aktivistů a reálně doputují k široké veřejnosti prostřednictvím mediovaných sdělení? Jak pomáhají česká média názorově utvářet veřejné mínění o tematice squattingu? Tyto otázky nás budou provázet v následujícím textu.

Důvodem, vedoucím k výběru tématu, byl fakt, že téma „squatting“ bylo na jednu stranu zpracováno již mnohokrát, ale jednalo se o publikace popisující fenomén squattingu jako takový, zejména jeho politický a sociální rozměr a historii. Pokud se jedná o práce, reflektující toto téma v médiích, existují výzkumy, které se věnují konkrétní kauze (krátký časový úsek, pouze mainstreamová periodika) či texty, popisující vztah mezi squatterry a novináři. Na rozdíl od takto zpracovaných textů by moje práce měla nabídnout komplexní obraz toho, jak se mediální reprezentace daného tématu proměnila napříč časem (na příkladech jednotlivých kauz), jak se mezi sebou liší popisování tématu squatting v rámci každého jednotlivého periodika, ať už se jedná o periodika mainstreamová nebo nemainstreamová / alternativní. To vše především s důrazem na témata, která jsou v souvislosti se squattingem akcentována, spojována a prezentována.

Squatting i v současnosti ve společnosti rezonuje jako kontroverzní téma, což je ještě markantnější v dnešní době vlivu sociálních sítí a v něm leckdy vyostřeného PR¹ a marketingu, který výrazně přispívá k názorové a politické polarizaci společnosti jako takové. Jak do této diskuze přispívají média a také jak pomáhají formovat veřejné mínění o tematice squattingu, bych ráda zachytila touto diplomovou prací.

Jako hlavní teoretická východiska posloužily odborné práce „*Examining Mainstream Media Discourses on the Squatters Movements in Barcelona and London*“ [Dee, Santos 2015], „*The Production of Squatters as Folk Devils: Analysis of a Moral Panic that Facilitated the Criminalization of Squatting in the Netherlands*“ [Dee 2016], pracující s konceptem „morální

¹ PR (public relations) neboli vztahy s veřejností, aktivity organizace vůči veřejnosti, které slouží právě zájmům dané organizace

paniky (definoval Stanley Cohen v knize „*Folk Devils and Moral Panic*“ [Cohen 2011]), a text „*Good and Bad Squatters? Challenging hegemonic Narratives and Advancing Anti-capitalist Views of Squatting in Western European Cities*“ [Martínez 2019].

Pro uvedení do souvislostí historických i tematických byly použity texty „*The Squatter's Movement in Europe: Commons and Autonomy as Alternatives to Capitalism*“ [Cattaneo, Martínez 2014], „*Squatting: The Real Story*“ [Wates 2005], „*Migration, Squatting and Radical Autonomy*“ [Mudu, Chattopadhyay 2017] a k současné situaci států „*Fighting for Spaces, Fighting for our Lives: Squatting Movements Today*“ [SqEK Kollektive 2018] a kniha „*The City is Ours: Squatting and Autonomous Movements in Europe from the 1970s to the Present*“ [Steen, Katzeff, Hoogenhuijze 2014].

Informace, specifické pro české prostředí, byly čerpány z knih „*Squaty a jejich revoluční tendence*“ [Růžička 2006] a „*Zaniklé pražské kluby*“ [Válová, Šebestová, Krtička 2019]. Z knih „*Levice v postrevoluční době: občanská společnost a nová sociální hnutí v radikální politické teorii 20. století*“ [Barša, Císař 2004] a „*Současný politický extremismus a radikalismus*“ [Charvát 2007] byly doplněny sociologické a politologické informace a popisy. Metodologickým průvodcem byla kniha „*Analýza obsahu mediálních sdělení*“ [Schulz, Reifová 2004].

Analyzovanými periodiky jsou Mladá fronta DNES, Právo, Respekt, Reflex, A2 a Literární noviny. Výjimku oproti těm tvoří Literární noviny z toho důvodu, že titul A-kontra byl po zvážení a konzultaci s vedoucím práce nahrazen právě titulem Literární noviny. Titul A-kontra díky své nepravidelnosti v publikování nových čísel a také atypickému grafickému zpracování není vhodný ke komparaci s ostatními zařazenými tituly.

1 Teoretická část

1.1 Teoretická východiska

Podíváme-li se do mediálních archivů na průzkumy, analýzy a odborné práce, které mohou sloužit jako východiska pro hledání vztahu pojmů „squatting“ a „media“, zjistíme, že z mediální perspektivy se jedná o témata zpracovávaná de facto minimálně. Narazíme na odborné práce, věnující se například aplikaci konceptu „morální paniky“² tak, jak jej definoval Stanley Cohen³ ve své knize „*Folk Devils and Moral Panic*“⁴. Ten je použit v práci „*The Production of Squatters as Folk Devils: Analysis of a Moral Panic that Facilitated the Criminalization of Squatting in the Netherlands*“⁵. Autor E.T.C. Dee⁶ zde zkoumá vliv medializovaných kauz, spojených se squaty v Amsterdamu, na vnímání squatterů veřejností právě jako „folk devils“. Z výzkumu vyplynulo, že mediální obraz zásadně ovlivňuje vnímání publikem a názor na squattery, jakožto „lidové demony“, na které by měla být vyžadována soudní represe⁷.

Odbornou prací, která se svým obsahem nejdetailněji věnuje vztahu squattingu a médií v kýženém slova smyslu, a tudíž je vhodným teoretickým východiskem, je text „*Examining mainstream media discourses on the squatters movements in Barcelona and London*“⁸ autorů E.T.C. Dee a G. DeBelle dos Santos⁹, jenž byl publikován v odborném titulu *Interface: A*

² Koncept „morální paniky“, autor Stanley Cohen, hromadná reakce sociální skupiny, založená na nepravdivém nebo přehnaném dojmu, že chování určité minoritní skupiny lidí, je hrozbou pro hodnoty a zájmy společnosti in COHEN, Stanley. *Folk Devils and Moral Panics*. Taylor & Francis, 2011. ISBN 9780415610162.

³ Stanley Cohen (23.2.1942-7.1.2013) – sociolog

⁴ Viz pozn. 2

⁵ Dee, E.T.C. (2016) *The Production of Squatters as Folk Devils: Analysis of a Moral Panic that Facilitated the Criminalization of Squatting in the Netherlands*, *Deviant Behavior*, Published in *Deviant Behavior* vol. 37: Iss. 7

⁶ E.T.C. Dee – člen SqEK (Squatting Europe Kollektive), aktivisticky-akademického výzkumného kolektivu, zaměřeného na squatterská hnutí

⁷ Viz pozn. 5

⁸ DEE, E.T.C. a G. DEBELLE DOS SANTOS. *Examining mainstream media discourses on the squatters movements in Barcelona and London*. *Interface: A Journal for and about Social Movements*. 2015, (7.), 117-143 (26).

⁹ Galvão DeBelle dos Santos (Universitat Autònoma de Barcelona) – realizuje výzkum specifik squattingu, mmj. pomocí mediální analýzy

*Journal for and about Social Movements*¹⁰. Práce je komparací existujících výzkumů zmíněných autorů, které byly provedeny na podobná témata, samozřejmě s nuancemi v pojetí – vzorku či časového rámce. Sestává se ze dvou analýz, věnujících se reprezentaci squatterského hnutí v mainstreamových médiích, jejich zobrazování, stereotypizacím, prezentovaným asociacím a jejich následnému vlivu na veřejné mínění.

První z výzkumů, autora E.T.C. Dee, se věnuje lokalitě Londýna a analyzuje osm tištěných periodik po dobu tří let a v nich obsažené texty, týkající se squattingu jako takového. Z výzkumu vyplynulo, že 32% textů mělo negativní vyznění, 15% pozitivní a 53% neutrální¹¹, tedy více než dvojnásobek názorově zabarvených textů přispíval k negativnímu obrazu squattingu ve společnosti. Objevuje se postava „dobrého squattera (good squatter)“, který na své náklady udržuje a opravuje prázdný dům, a postava „špatného squattera (bad squatter)“, převažující, jenž je zobrazován jako monstrum, nárokuje si soukromé vlastnictví jiných. Konceptu zobrazování „Good and Bad Squatters“ se věnuje také Miguel A. Martínez¹² v textu „*Good and Bad Squatters? Challenging Hegemonic Narratives and Advancing Anti-capitalist Views of Squatting in Western European Cities*“¹³. Jako dominantní narativy jsou popsány mmj. ty, spojující squattery primárně s kriminalitou, včetně tématu terorismu, kdy španělská média informovala o ukrývání teroristů v místních squatech a tím značně podpořila vyvolání paniky¹⁴. Analyzována byla také související témata, z nichž bylo akcentováno například „soukromé vlastnictví“, „kriminalita“, „politický squatting“, „bezdomovectví“ etc.¹⁵.

Druhý výzkum je, dá se říci, komparací mediálních obrazů dvou specifických squatů v Barceloně, konkrétně skupin kolem squatů El Forat a La Makabra, ve čtyřech tištěných titulech. Tituly byly vybrány tak, aby pokrývaly politické spektrum – nezávislý levicový titul

¹⁰ <https://www.interfacejournal.net>

¹¹ DEE, E.T.C. a G. DEBELLE DOS SANTOS. Examining mainstream media discourses on the squatters movements in Barcelona and London. *Interface: A Journal for and about Social Movements*. 2015, (7.), 117-143 (26). str. 120

¹² Miguel A. Martínez (Uppsala Universitet) – autor výzkumů především na témata aktivismu a společenských hnutí

¹³ Martínez, Miguel A.: “Good and Bad Squatters? Challenging Hegemonic Narratives and Advancing Anti-capitalist Views of Squatting in Western European Cities”, *Culture Unbound*, Volume 11, issue 1, 2019: 165–189. Published by Linköping, University Electronic Press: <http://www.cultureunbound.ep.liu.se>

¹⁴ Tamtéž str. 177

¹⁵ DEE, E.T.C. a G. DEBELLE DOS SANTOS. Examining mainstream media discourses on the squatters movements in Barcelona and London. *Interface: A Journal for and about Social Movements*. 2015, (7.), 117-143 (26). str. 120

El Punt, tradičně levicový El Periódico, středo-pravý Avui a tradičně pravicový La Vanguardia – a způsob referování se, jak bylo předpokládáno, lišil. Například titul El Punt byl jediným, který se detailněji věnoval uměleckým aktivitám, provozovaným v prostorách squatu¹⁶.

Z této analýzy jasně vychází, že výsledné vyznění a zbarvení textu se také liší „squat od squat – budova od budovy“, záležíc, s jakými souvislostmi, aktivitami a kauzami je daný squat spojován. Mezi další vedlejší poznatky výzkumu patří například fakt, že squaty, které byly spojovány s uměním, konkrétně jako centra alternativní kultury, především výtvarné, měly pozitivnější vnímání veřejností. Stejně jako ty, které disponovaly definovanou kontaktní osobou pro média jako je mluvčí nebo zástupce hnutí.¹⁷ Z čehož vyplývá, že je tedy důležité s médii komunikovat, což může, alespoň do jisté míry, demytizovat obraz squatterů v médiích a následně i v rámci veřejného mínění.

Při definování výzkumných otázek této práce, hlavních a vedlejších témat a designování výzkumu se tedy pokusím některá zjištění těchto výzkumů aplikovat na náš mediální prostor a zobrazené konkrétní příklady v níže specifikovaných periodikách.

1.2 Vymezení pojmu squatting a jeho historické souvislosti

1.2.1 Pojem squatting

„Squatting znamená obsazování prázdných domů. Je tady odpradávná, ale ve své specifické podobě (včetně nové formy protestu) se dostal do Čech se zpožděním – až po roce 1989. Ačkoli ve světě měl poměrně silou pozici, v Čechách povstal takřka z ničeho.“ [Růžička 2006:7].

Jak už z této definice vyplývá, nejedná se o samotný akt přebývání v prázdném, opuštěném domě. Ale v kombinaci s revoltou, protestem, nejčastěji proti kapitalismu, soukromému vlastnictví a společnosti konzumu, kde hnacím motorem je hromadění zisku. Obyvatelé squatu jsou zpravidla politicky či kulturně aktivní a každý prázdný, opuštěný či vybydlený dům, ve kterém někdo přespává, nelze označit jako squat ve zkoumaném slova smyslu.

¹⁶ DEE, E.T.C. a G. DEBELLE DOS SANTOS. Examining mainstream media discourses on the squatters movements in Barcelona and London. *Interface: A Journal for and about Social Movements*. 2015, (7.), 117-143 (26). str. 127

¹⁷ Tamtéž

Dle Stuarta Hodkinsona¹⁸ může squatting, jakožto anti-kapitalistické bydlení, přijmout tři strategické perspektivy:

- Prefigurativní („žít společně“), kdy se lidé snaží dostat svým potřebám, týkajícím se bydlení, skrze vytvoření nehierarchické, přímě demokratické, egalitářské a kolektivní formy bydlení v každodenním životě. Vyjadřují „život navzdory kapitalismu“ a „pragmaticky anarchistický přístup k řešení aktuálních problémů s bydlením rozšířením kontroly nad bytovou situací a především společnou pomocí“
- Defenzivní („bydlet společně“), související s ochranou městského bydlení před privatizací, ale i obranou opětovným vyvlastněním, vystěhováním nebo demolicemi, které mohou být výsledkem spekulantských útoků
- Hegemonická – jedná se o rozvoj společného bydlení, kde jeho tvorba a odpor expanduje, roste a obměňuje se¹⁹

Jak popisují autoři Cataneo a Martínez ve stati „*Squatting as a response to social needs, the housing question and the crisis of capitalism*“, která je součástí knihy „*The Squatters movement in Europe*“ těchto autorů: „*Squatting nemůže zaručit bydlení pro všechny a také není v jeho možnostech změnit celý kapitalisticky nastavený systém, ale může pomoci některým, kteří byli tímto systémem vyloučeni a těm, kteří si přejí měnit systém skrze svou roli v alternativním přístupu ke způsobu žití, politickým kampaním, dalším sociálním hnutím. Tohle je důvod, proč nevidíme a neděláme tak velký rozdíl mezi squattingem takzvaně „politickým“ a „sociálním“ a mezi squattováním za účelem bydlení nebo vytvoření sociálních center.*“ [Cattaneo, Martínez 2014, part 1].

Fenomén squattingu je bezesporu (aktuálně i historicky) spojován primárně s levicově smýšlejícími skupinami, samozřejmě, že podle míry souhlasu či aktivismu, podpory aktivní či pasivní, můžeme mluvit o levicovém extremismu²⁰ či radikalismu²¹. Ačkoli „levicovost“ a levicové smýšlení prošlo i mezi subkulturami proměnou. Pavel Barša a Ondřej Císař ve své

¹⁸ Stuart Hodkinson (University of Leeds) – věnuje se výzkumu privatizace bydlení, hnutí odporu a alternativy

¹⁹ HODKINSON, Stuart. *The return of the housing question* [online]. [cit. 2020-02-09]. Dostupné z: <http://www.ephemerajournal.org/contribution/return-housing-question>

²⁰ Extremismus - slovo „extrém“ pochází z latiny a jeho význam je „nejvdálenější“ nebo „nejkrajnější“. Lze předpokládat, že v politické teorii označuje tento pojem takovou pozici na pomyslné politické škále, která je nejvíce vzdálená od politického středu [Charvát 2007: 9]

²¹ Radikalismus – slovo „radikální“ má svůj původ v latinském slově „radix“, které označuje „kořen“. Radikalismus je tedy takové řešení nebo jednání, které „jde ke kořenu“. V masmédiích má toto označení, stejně jako „extremismus“, často negativní konotace [Charvát 2007: 10]

knize „*Levice v postrevoluční době*“ odkazují k formulaci této transformace Mary Kaldorovou: „Rozdíl mezi parochiální „starou levicí“ a kosmopolitními „transnacionálními sítěmi“ popisuje tím, že v prvních vidí „odmítače“ globalizace, preferující zvrácení globalizačního procesu, zatímco druzí se podle ní snaží doplnit (a tím korigovat) ekonomickou globalizaci občanskou participací a politickou regulací.“ [Barša, Císař 2004: 184].

1.2.2 Squatting vs. legislativa

Pokud se budeme chtít podívat na téma squattingu z legislativní perspektivy, tak podle 208 § odst. 1 a 2 trestního zákona²² je na squatting pohlíženo jako na „Neoprávněný zásah do práva bytu, domu nebo bytového prostoru:

1) Kdo protiprávně obsadí nebo užívá dům, byt nebo nebytový prostor jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem

2) Stejně bude potrestán, kdo oprávněné osobě v užívání domu, bytu nebo nebytového prostoru neoprávněně brání“

Ovšem zdaleka ne ve všech kauzách, spojených se squattingem, je možné vynášet takhle jasné soudy a resumé. I samotné pojetí squattingu v praxi aktéry jako takovými také není striktně definováno, obsazení budov může být jak nelegální, bez jakékoli diskuse s vlastníkem, tak i formou podepsání oficiální zápůjčky či nájmu (případy Autonomního sociálního centra Klinika²³ nebo squatu Cibulka²⁴). I tyto odlišné přístupy mohou vést ke sporům uvnitř squatterských iniciativ. Kdy nedochází často k jasnému konsenzu, zda a do jaké míry přistoupit na byrokratická / politická jednání. A otázkou je také, do jaké míry veřejnost, vnímající tyto iniciativy pouze skrze mediální sdělení, tyto nuance registruje. Nebo zda je publikem vnímán rozdíl mezi squatem ryze nelegálním a squatem fungujícím na bázi dočasné výpůjčky či jiného rázu.

²² *Sbírka zákonů, částka 11, ročník 2009* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2020-04-11]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/sbirka-zakonu.aspx>

²³ Viz kapitola 1.4.2.6

²⁴ Viz kapitola 1.4.2.4

1.2.3 Vznik a historie squattingu

Squatting, odvozenina z anglického slova „squat“²⁵, které, použito ve smyslu usazení, se začalo pro nezákonně obsazenou půdu či obydlí užívat v devatenáctém století, ač má patrně prapůvod již ve spojení se středověkým zabíráním a kolonizací nevyužívaného prostoru tehdejšími bezzemky [Wates 2005: 104-105].

V novodobé historii ovšem získalo nový náboj ve spojení s obsazováním nevyužívaných prostor, především v městském prostředí. Zatímco předindustriální formy obsazování prostoru k životu mají spíše podobu osidlovací či kolonistickou, jeho moderní tvář, a v podstatě i význam slova tak, jak ho využíváme dnes, začala formovat britská města v krátce poválečném období [Wates 2005: 110].

Situace, kdy se válkou poničená britská města potýkala s přílivem lidí navrátilších se z venkova, tak i ze služby v armádě, eskalovala do hromadného obsazování nevyužívaných domů a první organizaci lidí, nucených k takovým krokům přistoupit. Poválečná situace navíc nabízela nové možnosti a to především v opuštěných vojenských budovách a zajateckých táborech, jejichž využití pozbylo smyslu s koncem války v Evropě. Dle dobových dokumentů, squatterské hnutí po roce 1945 bylo poháněno především válečnými vysloužilci, komunisty a dílem socialisty, a v tomto smyslu se může jevit jako paradoxní, že jejich aktivity byly pozitivně glosovány nejen na levicovém spektru, ale i nacionální pravici, která v jejich aktivitách spatřovala tzv. příklady britské tradice pomoci si sám sobě, zatímco vláda selhává [Wates 2005: 110-113].

Výrazným milníkem v těsně poválečném dění se stala akce pojmenovaná Great Sunday Squat, kdy na podzim roku 1946 na 1500 lidí obsadilo byty v dobře situovaných čtvrtích Kensington, Pimlico a St. Johns Wood, akce skončila uvězněním pěti z hlavních organizátorů (všichni byli zvolení radní za komunistickou stranu) a následných vystěhováním okupujících. I zde ale veřejnost i justice neskryvaně vyjadřovali podporu a sympatie s akcí a zúčastnění dostali řádnou cestou náhradní bydlení [Wates 2005: 113-114].

Velké množství z původně zasquattovaných ex-vojenských objektů se v padesátých letech stalo legální součástí systému veřejného bydlení. Což podporovalo obecné směřování

²⁵ Z anglického slova „squat“ neboli „dřepět“, používáno přeneseně jako označení pro obsazování opuštěných domů

poválečné Evropy směrem k sociálně uvědomělému státu, který je tu pro lid v celém jeho spektru a kde je právo na bydlení jedním ze základních požadavků společenského smíru.

S rozmachem kontrakulturních aktivit mladých lidí na konci šedesátých let dostal squatting nový rozměr, obsah a v zásadě i podobu tak, jak je vnímán dnes. Stal se do značné míry nejen reakcí na někdy absentující zájmy zajistit obyvatelstvu důstojné životní podmínky a s tím spojenou střechu nad hlavou, ale i aktem občanské neposlušnosti a politického aktivismu [Wates 2005: 14-16].

V této podobě se squatting záhy z britských ostrovů rozšířil i do dalších evropských zemí a dílem i do zámoří. V kontextu doby reflektují i fakt, že společnost nereaguje dostatečně pružně na proměnu demografie, kdy, zatímco dospívají silné poválečné ročníky, ve městech se hromadí nevyužívané prostory, ať již jako produkt spekulativních nákupů, tak i jako výsledek proměny městských komunit.

1.2.4 Nové souvislosti

Squaty se, kromě střechy nad hlavou, staly i útočištěm politických aktivistů a undergroundové kultury jako takové. Ve squatech vznikají infocentra, kluby, v převážné většině poháněné progresivně levicovými ideály, v širokém spektru od anarchistů přes trockisty až po socialisty. Aktivistické prostředí konce šedesátých a sedmdesátých let v podstatě zformovalo vnímání celého fenoménu tak, jak je na něj nahlíženo dnes, i to jak se dnes samo squatterské hnutí prezentuje.

Na druhou stranu, mnoho obsazených domů se také v reálu stává útočištěm lidí na naprostém okraji společnosti, narkomanů, alkoholiků či ilegálních přistěhovalců. To se samozřejmě v mediálním prostředí odráží v mnohdy negativním vnímání squattingu v celé jeho šíři.

1.3 Aspekty spojované v médiích se squattingem

1.3.1 Historie medializace tématu squatting

Jak daleko sahá historie novodobého poválečného squattingu, tak daleko dosáhne i medializace tohoto tématu. Od počátku byl provázen systematickými mediálními anti-kampaněmi, vedenými tiskem a čas od času podpořenými politiky nebo jinými zúčastněnými stranami [Wates 2005: 59].

V letech 1969 (Sunday People) nebo 1975 (The Times) vycházely série článků, které popisovaly squatterské hnutí jako nekalé, systematicky promyšlené a bezskrupulózní. Schopné

přivlastnit si jakýkoli prostor, ať už prázdný či nikoli. Squatteréři byli znázorňováni jako militantní političtí aktivisté, kteří zneužívají problematiku bezdomovectví pro svůj prospěch. Dokonce byly otištěny dopisy čtenářů, kteří popisovali svůj boj se squattery a upozorňující na jimi páchanou kriminalitu. Ačkoli se tyto příběhy prokázaly jako nepravdivé, tak svou škodu nezvratně napáchaly [Wates 2005 59].

Nejsilnější anti-kampaň byla vedena v roce 1975, článků k tomuto tématu vycházelo i několik denně a jejich obsah popisoval pět hlavních mediálních reprezentací squatterů:

- Propagují deviantní názory na životní styl, politiku či chování
- Předbíhání slušných obyvatel na cestě k získání bydlení
- Parazité, kteří stojí daňové poplatníky peníze
- Drzí a chamtiví lidé, kteří se oddávají životnímu stylu, který je určen bohatým a majitelům nemovitostí
- Nebezpečí pro zadluženou střední třídu

Nejdále zašel Daily Telegraph, který v editoriale označil squatting jako přímé nebezpečí pro přežití společnosti [Wates 2005: 60].

1.3.2 Sociálně – politický aspekt

Obsazování budov, ať již manifestační nebo za účelem prostého získání střechy nad hlavou, poukazuje na palčivost problémů bydlení v městském prostředí a nespravedlnost stávajícího nastavení, ukotveného ve společenském uspořádání, postaveném na kontinuálním kumulování zisků úzké skupiny občanů. To se dnes v místním prostředí stává ještě signifikantnějším než kdy před tím, ve spojení s problematikou nastavování pravidel a mantinelů, které by uvedly v soulad zájem obecný se zájmem soukromým. Ocitáme se v situaci, kdy bytová zástavba, původně určená ke stálému bydlení, končí jako spekulativní majetek – majetek, který je nevyužíván a nebo v rukou obchodníků s krátkodobými nájmy. Squatting v tuhle chvíli není řešením, a toho si jsou jeho zastánci vědomi, ale jejich formou poukázání na aktuální stav této problematiky.

Squatting zároveň vyplňuje uprázdněný prostor pro prezentaci a (sebe)realizaci nonprofiterní kontrakultury, avantgardy či alternativy, kdy takto provozovaná kulturní centra umožňují prezentaci těm, kdo odmítají představovat svou tvorbu či ideje na komerční bázi, stejně jako začínajícím umělcům. Bohužel stejně tak musí tato centra mnohdy nahrazovat kontrolní mechanismy sociálního státu pomocí lidem bez domova, kteří se propadli na samé

dno společenského žebříčku, či těm, kteří prchají z válečnými konflikty sužovaných zemí. Takže pokud se chceme zamyslet nad tématy, která se squattingem neoddělitelně souvisejí, a zkusit se na ně podívat ze vzdálenější perspektivy - ocitáme se v řekněme absurdní situaci, kdy squaty (a s nimi spojené kolektivy či organizace) svépomocí hledají řešení pro mezery v záchranné síti evropského sociálního systému jako takového. To vše bylo ukázkově (nejen mediálně) prezentováno ve stále ještě relativně svěží kauze žižkovského ASC Klinika²⁶. Ve spojení s ní se navíc v rámci lokální politiky zcela jasně vytyčila hranice mezi levicovým a pravicovým vnímáním společnosti, která byla v uplynulým třech desetiletích často vnímána jako přežitá, a squatting je jen malým strípkem v mozaice, která tuto post-modernistickou tezi vyvrací.

1.3.3 Migrační problematika

V zahraničí často spojovaná témata – ilegální migranti a squatting - způsobů, jak jsou tato témata propojena, může být víc. Squaty mohou sloužit jako reálné útočiště pro migranty v tíživé situaci, stejně jako sociální centrum pro jejich podporu z řad squatterů [Mudu, Chattopadhyahy 2017: 285-286]. Aktivisté často organizují solidární demonstrace či dobročinné akce právě na jejich podporu, a to podporu práv i podporu materiální.

V Čechách, například při kauze ASC Klinika, ve které zdejší aktivity byly spojovány se zastánci squattingu a přijímáním uprchlíků zároveň. Ve chvíli, kdy se začala mediálně tato témata čím dál více provazovat, blížil se jasný konec fungování ASC Klinika.

Do jaké míry ovlivnila medializace témat, spojovaných s ASC Klinika, další vývoj této kauzy, popsal v rozhovoru její zástupce Arnošt Novák²⁷: *„Stali jsme se takovým přirozeným centrem podpory uprchlíků a symbolem prouprchlické části společnosti. Založili jsme sbírku pomoci a lidé z iniciativy Hlavák nechávali migranty na Klinice přespávat. V tu chvíli proti nám ale rozpoutaly bitvu různé části společnosti, od neonacistů, kteří na Kliniku fyzicky zaútočili, po bývalého místostarostu Alexandra Bellua a starostku Vladislavu Hujovou, kteří o nás začali mluvit jako o bezpečnostním riziku a začali nás spojovat s islámským terorismem a levicovým extremismem. (...) V tu chvíli od toho začal dávat ruce pryč Babiš²⁸ a politizovalo se to do té*

²⁶ Viz kapitola 1.4.2.6

²⁷ Arnošt Novák - působí na Katedře sociální a kulturní ekologie na Fakultě humanitních studií UK, kde vyučuje environmentální sociologii. Externě působí také na Masarykově univerzitě a Univerzitě Palackého. Odborně se zaměřuje především na sociální hnutí a environmentální politiku.

²⁸ Andrej Babiš – od prosince 2017 předseda vlády České republiky, v letech 2014-2017 první místopředseda vlády a ministr financí

míry, že se začali stahovat i lidé, kteří nás podporovali, ale nechtěli jít do konfliktu. To byl ten moment, kdy jsme ztratili společenskou podporu.“²⁹

1.3.4 Sousedství a squat jako centrum komunity

V době mimo jiné bujení popularity platformy Airbnb³⁰, kdy krátkodobý pronájem je v centrální Praze a okolí vysoce prosperujícím byznysem, jehož vedlejším efektem je bezesporu anonymizace a slábnutí sousedských vztahů v exponovaných lokalitách, tak aktivity, často iniciované právě squatterskými iniciativami, mohou působit jako efektivní protipól. Jejich důraz je totiž kladen právě na podpoření a utužení sousedských vztahů, vytváření lokální komunity. Nikoli výjimkou jsou akce jako sousedská setkání, spojená s přednáškami o palčivých lokálních tématech nebo společným obědem či večeří.

Aktivity, konané v těchto prostorách, jsou často tedy cíleny na obyvatele okolních lokalit a snaží se často upozornit na potřebu pospolitosti a takzvaného „táhnutí za jeden provaz“.

1.4 Squatting v českém prostředí

1.4.1 Česká média a squatting v českém prostředí

Pokud půjdeme zpět ke kořenům, lze zárodky toho, co lze označit za squatting v místním prostředí, spatřovat ve spontánním vzniku chudinských kolonií na pražských periferiích ve dvacátých letech dvacátého století. Stejně jako dnes i tehdy nebyla bytová situace Prahy únosná a pracující chudina, na níž byl zároveň rozvoj města jako takový závislý, byla dohnána existenční situací k svévolnému zabírání pozemků na tehdejší okraji hlavního města. Tak vznikly osady (či nouzové kolonie) jako Krejčířka nebo Na Slatinách. Ty se záhy rozrostly do takových rozměrů, že městu nezbylo než přistoupit k jejich legalizaci. Jejich dodnes stojící pozůstatky jsou tak svým způsobem reliktem nezákonného obsazování životního prostoru. Squatting samotný vstupuje do místního prostoru v době transformace společnosti a s tím spojené proměny médií, které postupem času začínají čím dál více ovlivňovat vlastnické vazby a zájmy majitelů z řad nové buržoazie.

Pokud mluvíme o squatech na území České republiky, případně Československa, samozřejmě se nejednalo o pouze pragocentrický fenomén a svých squatů jako alternativních

²⁹ HELLER, Jakub. *Hledáme legální Kliniky, ale nevyklučujeme, že zase něco zabereme, říkají klinikáři* [online]. 9.1.2020 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z:

https://zpravy.aktualne.cz/domaci/hledame-legalni-kliniky-ale-nevyklucujeme-ze-zase-neco-zabere/r~1bbf7af2322b11eab259ac1f6b220ee8/?fbclid=IwAR3CVmDojQsi4FCFtC7cG7S-WL8BJk8nrtfB65wRRkc_cabn3IekNN-8cdA

³⁰ Airbnb – služba, poskytující krátkodobé pronájmy v soukromém bydlení

center je současně dočkala i jiná města v České Republice. V Brně se jednalo o neobydlený dům Nová zahrada nebo bývalé kino v Tuřanech. Dále se squatting svou přítomností dotkl Teplic, Trutnova, Bohumína, Plzně či Karlových Varů [Růžička 2006:192-200].

Pro lokální komunity byl jejich význam bezesporu signifikantní, nicméně mediální zásah nebyl tak markantní pro vnímání širší veřejnosti z pohledu celostátního. I proto, z hlediska mediální pozornosti, se budeme v následujícím textu, a výzkumu jako takovém, věnovat squatům na území hlavního města.

Squatů bylo vytvořeno od roku 1989 na našem území samozřejmě vícero, od budov, které byly zasquattovány po několik let i desetiletí, dlouhodobě, fungujících po většinu času nenápadně, v tichosti a bez zásadního strhnutí pozornosti. Po ty, jejichž život byl jepičí, v některých případech se dá použít obrat, že jejich existence „dříve skončila, než začala“, v jiných případech se jednalo o funkčnost v rámci měsíců. Ale o to byla často mediální pozornost intenzivnější a medializace souvisejících kauz provázela jejich existenci po celou dobu trvání.

Ve všech případech se dá předpokládat, že hlavní pozornost provázela stěžejní momenty, jako bylo obsazení, pokusy o vyhnání osazenstva či finální vyklizení budovy. V některých dramatictějších případech navazující související soudní procesy či jiné represe.

Následuje tedy popis nejznámějších squatů na území ČR (se zaměřením na související kauzy) a především provozními kolektivy organizované aktivity a význam squatů jako center, jejich přidanou hodnotu a společenský přesah.

1.4.2 Nejvýznamnější české squaty

1.4.2.1 *Zlatá Loď* - 1991 - 1994

Zlatá Loď neboli Dům U Zlaté lodi v Náprstkově ulici na Praze 1, do kterého se na podzim roku 1991 se nastěhovala alternativní mládež. Jelikož dům byl prázdný a postupně chátrající, rozhodli se na tento problém upozornit tím, že jej jednoduše obydli, ale hlavně, že jej opraví a budou udržovat. Vznikla zde kavárna, kde se nabízela káva za 3 Kčs a knihovna pro veřejnost. Také galerie v přízemí a lidová zámečnická dílna. Druhé patro bylo obytné a uzavřené pro stálé členy Zlaté lodi. Půdní prostor představoval určité komunitní zázemí pro všechny místní, včetně návštěvníků. Fungovaly zde také zkušebny pro hudební kapely. Stejně jako si prostor po dobu několika let udržel své fungování, udržel si i apolitičnost. Fungoval jako komunitní centrum, zároveň se tu setkávali lidé ze sousedství i zahraniční turisté, kteří se mohli prokázat kartičkami jiných squatů nebo za nocleh pomoci s pracemi na budově. O něco později

vzešla myšlenka prostor a jejich využití, jakožto sociálního centra, zlegalizovat, kolektiv vytvořil projekt na revitalizaci, který uspěl u výběrového řízení. Záhy na to byla ale smlouva vypovězena ze strany města, potažmo anulováno výběrové řízení. Na konci května 1994 následovalo dramatické vyklizení za asistence státní i cizinecké policie a medializovaná kauza zadržení obyvatelky domu Halky Fouskové za slovní napadení veřejného činitele. Jelikož zásah byl ze strany obyvatel domu hodnocen jako nepřiměřený, následovala i řada aktivit, mezi které patřila například protestní hladovka za její propuštění před budovou státního zastupitelství na Praze 1 [manifest *Obsad' a žij* 2014: 8].

1.4.2.2 Milada (1998 – 2009)

Patří k nejznámějším squatům na našem území a právě s ní jsou spojeny i nejvíce medializované kauzy. Prvorepubliková vila, později ve vlastnictví ministerstva školství, měla být dle plánu v roce 1988 srovnána se zemí, čemuž „zabránily“ restituční spory. K obsazení squattery došlo 1. května 1998 a plány prostor jasně definovaly jako kulturně-sociální centrum. Pořádaly se tu festivaly, koncerty, autorská čtení, filmové projekce, výstavy, sítotiskové workshopy, vaření pro lidi bez domova. Poměrně rychle se Milada stala oblíbeným a navštěvovaným kulturním místem. Její existence byla lemována medializovanými aférami, týkajícími se problémy se sousedy, místními psy, nepořádkem, krádežemi či lehkými drogami. Do jaké míry se jednalo o projevy antipatie usedlíků okolních budov, založené na stereotypech, nebo o reálnou problematiku, samozřejmě nebylo vždy jasné. Ale každopádně se jednalo o kauzy vděčné minimálně pro mediální pozornost. I přes snahu aktivistů se se sousedy dohodnout však těmito kauzami živená pověst squatu vede k postupným opakovaným snahám o její vystěhování. Ty byly díky značné rezistenci obyvatel neúspěšné až do konečného rozhodnutí o zapsání objektu do katastru nemovitostí, což bylo katalyzátorem pro započetí násilného vyklizení za asistence soukromé bezpečnostní agentury najaté správcem pozemku. Tento zásah se zapsal jako velice neadekvátní svou brutalitou, jak k obyvatelům, tak budově jako takové. Celá kauza dostala i propletení s politikou, jelikož v domlouvání příměří a zprostředkování nabídky náhradních prostor v Truhlářské ulici se inicioval tehdejší ministr pro lidská práva Michael Kocáb, proti nepatřičnosti způsobu provedení zásahu se ohradili i členové klubu Strany zelených. Přestože v roce 2009 byl squat Milada definitivně vyklizen, na jeho existenci a význam se nezapomíná a dodnes jednou za čas plní média články či reportáže o vzpomínkových akcích, jednorázových obsazeních [Válová, Šebestová, Krtička 2019: 48-52].

Budovu najdeme bohužel i dnes ve stejně neutěšeném stavu. Milada (stejně jako její sousedící „sestra“ Miluška, obě stojící v těsném okolí vysokoškolských kolejí) může působit

jako pomyslný pomník, připomínající o jak principiální vyklizení se jednalo a zároveň jak pramálo se změnilo v přístupu k problematice prázdných domů.

1.4.2.3 Bud'ánka / Sochorka / Papírna

Existence těchto tří squatů na sebe byla organicky navázána a bylo jimi zajištěno jakési pokračování. První z nich, budovu v kolonii Bud'ánka, obsadila skupina aktivistů anarchistické skupiny Svoboda 91 během května 1991 a měla poměrně krátkého trvání do března roku 1992, kdy byla za asistence policie vyklizena. Poté se právě část osazenstva přesunula do nových prostor v ulici Pplk. Sochora, tzv. Sochorky, kde v tuto dobu začíná fungovat kulturní centrum, pořádající přednášky, výstavy, koncerty a provozující kavárnu i čajovnu. O významu tohoto centra svědčí i několik zde uskutečněných mezinárodních anarchistických setkání. Po několikerych pokusech o vystěhování se podařilo dojít určitému kompromisu a spolku byl MÚ Prahy 7 dedikován prostor v domě v ulici Za Papírnou pro realizaci projektu Centra svobodného vzdělávání. To znamená, že na podzim roku 1997 opět došlo k přesunutí části squatterů do nových prostor, tzv. Papírny, kde se provozovala celá řada aktivit – pořádání koncertů, provoz tiskárny a zázemí časopisu A-kontra. Prostor fungoval poměrně dlouho až do podzimu roku 2003, kdy byl po rostoucích stížnostech a policejních zásazích vyklizen [Růžička 2006: 177-178].

1.4.2.4 Cibulka

Cibulka neboli squat v pražských Košířích v ulici U Cibulky, fungující mezi lety 1995-1998 a 2012-2015. Její existence je spojována především s kulturními akcemi (konal se zde nespočet koncertů, včetně těch zahraničních), ale i dobročinnými akcemi, sousedskými setkáními, „blešími trhy“, workshopy. Akce věnované divadlu, filmu, ale i politice. Právě venkovní filmové promítání kolektivem Osvobozený biograf (v rámci týdenní akce „Oživte si barák“) se stalo Cibulce osudným. Na akci dorazili předem připravení policisté, kteří neměli sice příkaz od majitele objektu, nicméně argumentovali rušením nočního klidu. Po tomto zákroku a dalších peripetiích se v roce 2012 dohodl kolektiv kolem autonomního centra Cibulka (projekt „Zachraňme Cibulku“) s vlastníkem Oldřichem Vaníčkem. Principem dohody bylo, že se zde mohou pořádat kulturní akce oplátkou za udržování objektu. Což se dařilo, podařilo se zachránit některé části budov a majiteli přestaly chodit pokuty za zanedbání péče o kulturní památku. Oldřich Vaníček se ovšem na konci roku 2014 rozhodl provést přestavbu objektu na seniorský dům a squatteré dostali výpověď, kterou odmítli akceptovat, a vše bylo ukončeno násilným vyklizením.

V případě Cibulky je mimořádně důležité téma upozorňování na problematiku prázdných domů, jelikož historie usedlosti se datuje až do 14. století, pozdější podoba empírového zámečku do století devatenáctého. Bohužel, i navzdory těmto faktům, areál a památka chátrá dál [Válová, Šebestová, Krtička 2019: 41-45].

1.4.2.5 Ladronka

Squat v prostorách usedlosti ze 17. století vznikl v roce 1993 a fungoval do roku 2000. Po obsazení skupina obyvatel založila nadaci Ladronka a aktivisté Anarchistické federace z okruhu časopisu *Autonomie* se zde snažili o vytvoření autonomního sociálně-kulturního centra. Po dlouhých jednáních s Magistrátem hlavního města, kdy obyvatelé měli od začátku zájem svůj pobyt legalizovat, i tak následovalo několik pokusů o vystěhování v letech 1993-1995. Tyto pokusy se podařilo ustát díky silné podpoře ze strany alternativní scény i přátel ze zahraničí, ale překvapivě i obyvatel ze sousedství. Ladronce se totiž podařilo opravdu naplnit i význam komunitního centra.

Zpočátku měly aktivity, zde pořádané, primárně politický charakter. Jednalo se především o přednášky, debaty a anarchistické uskupení zde zajišťovalo infocentrum Utopia. S postupem času se místní aktivity vzdalovaly politice a Ladronka byla čím dál více spojována právě s kulturními akcemi – výstavami, divadelními představeními a především koncerty, pořádanými uskupením Ladrogang [Laube 1996].

Kolektivu se mmj. v roce 1995 podařilo zabránit prodeji a transformaci v ubytovací hotelové prostory. Arnošt Novák a Ivo Mathé popisují v rozhovoru pro rádio Wave: *“Po prvním pokusu o vystěhování v roce 1995 podepsalo petici na záchranu Ladronky dva a půl tisíce lidí včetně osobností tehdejšího společensko-kulturního života.”*³¹ Bohužel po dalších kauzách začínala být postupně podpora z vnějšku spíše pasivní. Svoji roli zajisté hrálo i vnímání veřejnosti skrze média, kdy si začali místní osazenstvo spojovat s antiglobalizačními protesty³² a akcemi v září roku 2000 a obyvatelé byli nakonec i tak donuceni k vystěhování v listopadu téhož roku. Na to navazovala demonstrace a pochod Prahou, což taktéž neuniklo zájmu médií. Především z toho důvodu, že tehdejší zásah nebyl podpořen žádným reálným soudním rozhodnutím. Roku 2005 byl v prostorách vytvořen sportovně-rekreační areál.

³¹ RADIO WAVE, Susana. *Squatterři: Ladronka byla unikát, ale jedeme dál* [online]. 19.9.2013 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/squatterri-ladronka-byla-unikat-ale-jedeme-dal-5255745>

³² Antiglobalizační protesty v Praze proběhly na konci září roku 2000 jako reakce na zasedání Mezinárodního měnového fondu (MMF) a Světové banky, konaného právě v Praze

1.4.2.6 ASC Klinika

Squat Klinika (neboli Autonomní sociální centrum Klinika) rovná se de facto jedná kontinuální velká mediální kauza. Bouřlivé reakce ze strany médií provázely její existenci od prvních snah o obsazení až po finální dramatické vyklizení, kterému byl přítomen soudní exekutor a bezpečnostní agentura. Klinika a její existence se stala zároveň živnou půdou pro sebe prezentaci některých politických představitelů a snahy o demonizaci objektu bývalé plicní kliniky byly v některých případech hnány do extrému. To vše samozřejmě byla bezesporu témata atraktivní pro mediální prezentaci.

Zároveň měla Klinika, i pokud se podíváme v čase zpátky, zajisté nejpropracovanější program a koncepci. Tím pádem záslužných aktivit, o kterých mohlo být referováno, bylo nespočet. Kolektiv Autonomního sociálního centra Klinika se snažil do posledního písmene naplnit význam kulturního a sociálního centra. Od organizace přednášek na témata například psychologická nebo historická, přes pořádání koncertů všech možných žánrů často benefičního rázu, výstav, autorských čtení, po v prostorách sídlící internetové rádio, knihovnu a kavárnu. Neoddělitelnou součástí byly samozřejmě aktivity podporující jedince, ocitnuvší se v tíživé životní situaci – Zdrojovna³³, možnost distribuce bezplatných jídel ve spolupráci s organizací Food not bombs³⁴, volně přístupné workshopy, šířící znalosti jazykového nebo řemeslného či technického rázu. Workshopy zahradničení a využití pozemku jako komunitní zahrady. Aktivity se nesoustředily zdaleka jen na sympatizanty alternativy jako takové. Naopak. Neopomenutelnými snahami kolektivu bylo i demytizovat auru budovy, jakožto „hnízda kriminality“, představit veřejnosti organizované aktivity. Hrát v odosobněné společnosti roli prvku, jež mezilidské vztahy stmelí, nikoli polarizuje. Nejen za tímto účelem se organizovala řada sousedských setkání. Zkrátka velmi široké spektrum témat, o kterých (by) bylo možné, ba žádoucí, informovat veřejnost.

Kauzy, točící se kolem prostoru Kliniky, byly ještě mediálně vděčnější, jelikož se k její podpoře hlásila i řada veřejně známých osobností, které jí otevřeně vyjádřili podporu. Můžeme zmínit herečku Simonu Babčákovou, která zde odehrála divadelní představení se svou improvizací skupinou „No a!“ nebo Jáchyma Topola se svým autorským čtením v místní kavárně. Aktivity popisuje **Arnošt Novák**³⁵: „*Klinika nebyla jen o koncertech a přednáškách,*

³³ Zdrojovna neboli „freeshop“, dobročinný obchod, kde lze „nakoupit zdarma“

³⁴ Food not bombs – kolektiv, fungující po celém světě (zal. roku 1980), který prostřednictvím lokálních poboček rozdává veganské a vegetariánské jídlo zdarma lidem, kteří se ocitli v tíživé situaci

³⁵ Viz pozn. 27

*ale fungovala tam alternativní školka, prostor pro lidi bez domova, jazykové kurzy a další vzdělávání pro lidi zadarmo. To bylo na Klinice důležité. Že to nebylo jen kulturní centrum, ale i sociální.*³⁶.

1.5 Příklady squatů jako kulturních center ze zahraničí

Naprosto specifickým fenoménem je v celosvětovém kontextu západní Berlín, město, žijící si svým naprosto svébytným bohémským životem, zatímco bylo obeháno ploty. V kulturně i sociálně specifické bublině, navíc s předlouhou tradicí sociálně aktivistických hnutí, se obsazování domů stalo nepřehlédnutelným koloritem, na nějž dodnes navazují převážně již legalizované partaje. Bývalá kina či bunkry se měnily v kluby, jež se stávají domovem výbušných mladých subkultur. Berlínská squattingová scéna je v mnohém nepodobná okolním státům. Budovy, které byly užívány jako squaty, v některých případech fungují ještě dnes nebo do doby nedávné a získaly si kulturně-společenský status, staly se vyhledávanými místy jako galerie, centra nezávislé a alternativní kultury, útočiště umělců, výtvarníků, hudebních uskupení či spisovatelů. Zároveň se ale neubránily tomu, aby se z nich nestala jistá forma turistické atrakce.

Společenské klima, dosud ještě hrůzy druhé světové války živě pamatující Evropy v rozmezí šedesátých až počátku osmdesátých let, bylo nakloněno chápání squatterských aktivit, jak po stránce sociální, tak i aktivistické, kdy radikálně levicová agenda (s hnutím majoritně spojená) výrazně rezonovala v celospolečenském dialogu, což bylo i primární motivací v politice postupné legalizace, symbolických nájmu a dalších kroků, vedoucích ke kultivaci situace.

V západoevropském prostředí dochází k postupné eliminaci squatterského hnutí již od konce osmdesátých let, spolu s nastupující gentrifikací městského prostoru i silící politické prosazování neoliberálního diskurzu. Dochází k zásadnímu (a městské aglomerace proměňujícímu) posilování zájmů movitých soukromých subjektů, na úkor zájmů celospolečenských. Mnohé země nicméně již před tím přistoupili k taktické legalizaci prostorů, takže se podařilo zachovat jejich ráz a účel, vzniklé po obsazení budovy. V tomto ohledu dominují příklady Německa či Nizozemska. Jinde docházelo a stále dochází k silově represivním likvidacím tak, jak to můžeme dlouhodobě pozorovat v místním přístupu, kdy

³⁶ HELLER, Jakub. *Hledáme legální Kliniku, ale nevyklučujeme, že zase něco zabereme, říkají klinikáři* [online]. 9.1.2020 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: https://zpravy.aktualne.cz/domaci/hledame-legalni-kliniku-ale-nevyklucujeme-ze-zase-neco-zabere/r~1bbf7af2322b11eab259ac1f6b220ee8/?fbclid=IwAR3CVmDojQsi4FCFtC7cG7S-WL8BJk8nrtfB65wRRkc_cabn3IekNN-8cdA

prakticky všechny squatterské projekty skončili násilnou likvidací a mnohdy i následnou represí vůči organizátorům.

1.5.1 Německo / Berlín

1.5.1.1 *Köpi*

Autonomní sociální centrum ve čtvrti Berlín - Mitte je de facto synonymem pro berlínský squatting. Centrum, squattery obydlené v roce 1990, bylo následně v roce 1991 legalizováno a stalo se centrem berlínské levice.

Jedná se o velmi rozlehlou budovu, kde může zároveň přebývat velké množství lidí, takže rozloha nahrává i pořádání kulturních akcí a mnohým dalším aktivitám, jako jsou prostory pro nahrávání, workshopy, sportovní aktivity nebo kavárna. Stejně jako většina squatů je konstantně pod tlakem politiků i developerů.³⁷

1.5.1.2 *Tacheles*

Tacheles, jméno široké veřejnosti pravděpodobně známější. Tento, taktéž berlínský squat, se však od Köpi v mnohém liší. Spíše nežli s radikálními politickými názory je spojen s uměním a nezávislými tvůrci. Takže v tomto případě se spíše než o sociálním centru hovoří o uměleckém centru, což je patrné i na fotkách venkovní fasády, kterou místo politických hesel zdobí streetartová díla. Vše začalo v roce 1990, kdy byla budova určena k demolici a umělecká iniciativa Tacheles začala s jejím okupováním právě proto, aby budovu demolici uchránila. Umělecký kolektiv zde poté legitimně setrval až do konce existence squatu v roce 2012³⁸, přičemž součástí kulturního centra byla i kavárna, kino, prostory pro umělecké workshopy a mnoho vystavených soch a soch na dvoře domu, fungujícího jako galerie.

1.5.2 Německo / Hamburg

1.5.2.1 *Rote Flora*

Fungování hamburského squatu Rote Flora provázely velmi bouřlivé akce a střety. Jedná se o bývalé divadlo, fungující jako squat od roku 1989 na dobrovolné bázi jako autonomní kulturně-politické centrum. V případě Rote Flory můžeme mluvit o politickém squatu, centru levicového dění. Mimo jiné místní kolektiv je spojen s organizováním častých demonstrací a

³⁷ *Köpi - history* [online]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://koepi137.net/history.html>

³⁸ In SqEK Kollektive. *Fighting for spaces, fighting for our lives : squatting movements today*. Münster: Edition Assemblage, 2018. ISBN isbn978-3-942885-90-4. str. 214

akcí na podporu znevýhodňovaných menšin. Na rozdíl od jiných squatů kolektiv odmítl vyjednávání se státními orgány i následným majitelem Klausmartinem Kretchmerem.³⁹

Ale neméně intenzivním procesem prochází i další evropské metropole, především Kodaň, Stockholm, Amsterdam, Řím, Milano, Vídeň.

1.5.3 Dánsko / Kodaň

1.5.3.1 *Ungdomshuset (neboli „dům mládeže“)*

Budova, postavená dánskými socialisty (1897), měla pro dánské, ale i mezinárodní levicové hnutí zásadní duchovní i historickou hodnotu. Místo navštívili i Rosa Luxemburg nebo Vladimír Iljič Lenin a v roce 1910 zde byla Clarou Zetkin představena idea Mezinárodního dne žen. Dům byl aktivisty obsazen roku 1982 a od té doby se stal živým prostorem alternativního kulturního dění s mezinárodním kreditem. Koncertní sál se stal katalyzátorem exploze místního punkového hnutí a z velkých jmen hudební scény zde vystupovali třeba Nick Cave nebo Björk.

Koncem roku 2000 byl městem prodán společnosti Human A/S, která se obratem stala majetkem křesťanské fundamentální sekty Faderhuset. Následovalo několik let vyjednávání a soudních sporů, které vyvrcholily roku 2007 vyklizením Ungdomshusetu, aby sekta následně budovu srovnala se zemí. Nepokoje spojené s vyklizením a likvidací přivedly do ulic tisíce demonstrantů a vyžádaly si desítky zraněných a zatčených, poté, co situace rozdmýchala vlnu vzteku mezi celou alternativní scénou a radikalizovala mládež [Steen, Katzeff, Hoogenhuijze 2014: 193-195].

Radikální odpor aktivistů a velkého množství místní alternativní mládeže každopádně dokázal vybojovat prostor nový, který funguje jako „nový Ungdomshuset“, pod oficiálním jménem Dortheavej-61.⁴⁰

1.5.3.2 *Christiania*

Dalším specifickým příkladem je kodaňská Christiania, samozvaný stát ve státě. V současnosti se jedná o zvláštní kombinaci jedinců, kteří si tu nadále snaží ubránit vnějším vlivům moderního světa a snaží se žít alternativním způsobem, v kombinaci s pouličními prodejci drog, drobnými obchodníky s většinou řemeslnými produkty vlastní výroby a mezi nimi

³⁹ Rote Flora: the center of Hamburg's protest movement. *Deutsche Welle* [online]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/rote-flora-the-center-of-hamburgs-protest-movement/g-39610947>

⁴⁰ In SqEK Kollektive. *Fighting for spaces, fighting for our lives : squatting movements today*. Münster: Edition Assemblage, 2018. ISBN isbn978-3-942885-90-4. str.69-73

proudícími turisty, kteří chtějí na vlastní kůži začít ten, ve všech průvodcích popisovaný, závan alternativy.

Kromě Německa či Skandinávie se posledním desetiletí squatting také výrazně rozšířil v Řecku i Španělsku, jako průvodní znak výrazné uprchlické krize.

2 Metodologická část

2.1 Úvod metodologické části

Cílem této diplomové práce je zodpovězení otázek, zda a jakým způsobem se změnil způsob a styl reflektování tématu squatting v českých tištěných médiích na příkladech konkrétních kauz, jak se proměnila četnost zmínek v čase, jejich názorové vyznění vůči squattingu jako takovému a především jaká subtémata jsou v souvislosti s tématem squatů akcentována. Tyto proměny budou zkoumány na kauzách, které byly na stránkách médií od revoluce po současnost těmi nejvýraznějšími (dle toho probíhal výběr analyzovaných let), ale také rozdily v médiích napříč názorovým spektrem a orientací (od mainstreamových médií po média nemainstreamová / alternativní).

2.2 Charakteristika použité metody

Při výzkumu bude použita metoda obsahové analýzy mediálního sdělení. Jako primární způsob potom metoda kvantitativní analýzy obsahu. „Obsahová analýza je kvantitativní výzkumnou metodou pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, vycházející z vědecky podloženého kladení otázek“ [Schulz, Reifová 2004: 30].

Co se deskripce této metody týká, jedná se o metodu vysoce strukturovanou, použitím měření a kvantifikace na základě definovaných znaků. Stejně tak, jak je vysoká míra strukturovanosti, tak je vysoká i míra ověřitelnosti a reprodukovatelnosti [Schulz, Reifová 2004: 29].

Důvodem zvolení dané metody byl v první řadě fakt, že, vzhledem k očekávanému velkému množství nasbíraných podkladů pro výzkum – který je dán širším spektrem analyzovaných let i periodik, je třeba metody, která je pro zpracování většího množství podkladů vhodná.

V části detailního rozboru jednotlivých subtémat bude doplněno částečně o způsob analýzy kvalitativní, která nám poskytne dostatečný prostor pro hledání drobných významových nuancí v jednotlivých člancích.

2.3 Operacionalizace výzkumného tématu

Aby bylo možné zaměření tohoto výzkumu konkretizovat a snáze uchopit, je definováno následující výzkumné téma, rozpracováno na výzkumné otázky:

- **Výzkumné téma:**

Jak se proměnila mediální reflexe tématu squatting v tištěných periodících na příkladech konkrétních kauz a napříč spektrem, od mainstreamových po nemainstreamové a alternativní tituly?

- **Výzkumné otázky:**

Hlavní výzkumné otázky byly stanoveny tak, aby svými jednotlivými subtématy pokryly hlavní téma výzkumu.

1) Jak velký prostor byl celkem věnován tématu squatting, jak se v průběhu analyzovaných let proměnila četnost zmínek, jaký typ článku (novinový útvar) byl využíván?

2) Která konkrétní témata se objevovala ve spojení s tématem squatting a jak se tato témata lišila v jednotlivých periodikách?

3) Jak se lišil způsob informování (především názorově) v médiích o jednotlivých squatech (tzn. o jednotlivých kauzách) a jaká témata (a v jakém rozsahu) byla akcentována v jednotlivých kauzách?

4) Jaké je hlavní porovnání způsobu mediální reprezentace tématu squatting v mainstreamových vs. nemainstreamových / alternativních médiích? Jaké je porovnání celostátních deníků (Mladá fronta DNES, Právo), společenských časopisů (Reflex, Respekt) a nemainstreamových / alternativních kulturních titulů mezi sebou (A2, Literární noviny)?

Tento soubor výzkumných otázek sloužil jako vstup pro tvorbu kódovací knihy a zkoumaných proměnných.

- **Výběrový soubor**

Analyzovaná období

Pro analýzu byly vybrány roky, ve kterých se odehrály nejvíce medializované kauzy, spojené z tématem squatting. Nejvýznamnější kauzy byly následující:

1993 – obsazení squatu Ladronka

1998 – obsazení squatu Milada

2000 – vyklizení squatu Ladronka

2008 – střety s policií ve squatech Milada a Cibulka

2009 – vyklizení squatu Milada, Týden nepřizpůsobivosti

2014 – první obsazení a vyklizení squatu ASC Klinika

2015 – pronájem squatu ACS Klinika, konečné vyklizení squatu Cibulka

Analyzovaná periodika

Výběr analyzovaných periodik probíhal s ohledem na to, aby jejich složení zabíralo co nejširší rozsah spektra pravolevé osy⁴¹, aby zahrnoval media mainstreamová i nemainstreamová / alternativní. Je samozřejmostí, že periodika jako taková (analyzovaná ani jiná), nemají v tiráži uvedenou svou orientaci či sympatizaci, takže výběr periodik vycházel z dostupných výzkumů názorových preferencí čtenářů a toho, jak se o titulech vyjadřují zainteresované osobnosti mediálního prostoru⁴² či členové redakce samotní. Jsou media, u kterých je jasně definován příklon k alternativě, media, u kterých lze soudit na základě obsahu, jelikož obsažené a otištěné články často popisují určitý názorový proud či dávají prostor jeho zástupcům, a média prezentující svůj obsah jako objektivně zpravodajský (především deníky – Mladá Fronta DNES nebo Právo), ale právě na základě průzkumů publik a jejich názorových preferencí, lze nuance popsat.

Konkrétně se bude jednat o tištěné verze (celá vydání) a, pokud existují různé regionální mutace, vydání pro Prahu a střední Čechy.

⁴¹ „Tradiční chápání politického systému předpokládá pravolevou politickou osu, na které se nacházejí jednotlivé ideologie. Napravo stojí zastánci kapitalismu, svobodného trhu a liberalismu, nalevo pak zastánci socialismu, státní redistribuce a sociálních výhod.“ [Charvát 2007:16]

⁴² Viz kapitola 2.4

2.4 Charakteristika analyzovaných titulů a souvislosti v mediální krajině

2.4.1 Celostátní deníky

2.4.1.1 *Mladá Fronta DNES*⁴³

Jedná se o nejčtenější deník na našem území, vycházející od září roku 1990, kdy volně navázal na titul Mladá fronta. Na stránkách nabízí zpravodajství z celé země, díky široké regionální síti (14 regionálních redakcí plus sídlo v Praze), i investigativní žurnalistiku. Standartními rubrikami jsou: Z domova, Ekonomika, Ze světa, Kultura, Názory, Zprávy z regionu, Sport. Každý den, kdy noviny vycházejí (tzn. kromě neděle), vychází spolu s deníkem tematický časopis jako příloha: Ona DNES, Auto DNES, Doma DNES, Magazín DNES + TV, Rodina DNES, Víkend DNES a navíc ještě měsíčník CITY LIFE, což je prémiový lifestyleový magazín o Praze. Kromě celostátní části je součástí vždy část regionální (regionální mutace).

Titul spadá pod mediální skupinu MAFRA – tu v červnu 2013 koupil tehdejší ministr financí Andrej Babiš⁴⁴, šéf hnutí ANO, prostřednictvím holdingu Agrofert. Vzhledem k vyvolání kontroverzí tímto krokem, týkajících se kumulací mediálního, politického a ekonomického vlivu, toto období provázal odliv menší části redaktorů a především tehdejšího šéfredaktora, Roberta Časenského⁴⁵. V současnosti je šéfredaktorem Jaroslav Plesl, který v červenci roku 2014 nahradil Sabinu Slonkovou.

Podle výzkumu Media projekt⁴⁶ se čtenost pohybuje kolem 500 tis. a průměrný prodaný náklad v kusech u 110 tis., rozdíly mezi jednotlivými dny se liší v návaznosti na příloze / magazínu daného dne (například čtenost Magazínu DNES + TV je téměř 570 tisíc⁴⁷).

2.4.1.2 *Právo*⁴⁸

Deník Právo byl založen roku 1991, v předešlých letech vycházel pod názvem Rudé Právo. Vychází každý den (kromě neděle) a to i s časopisovými suplementy: Sport Extra, Styl

⁴³ <https://www.mfdnes.cz/>

⁴⁴ Viz pozn. 28

⁴⁵ AUST, Ondřej. *Šéfredaktor MF Dnes Robert Časenský ve funkci končí* [online]. 07. 11. 2013 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/sefredaktor-mf-dnes-robert-casensky-ve-funkci-konci/>

⁴⁶ *Media Projekt* [online]. 3-4Q 2019 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/docs/MP_2019_3_4Q_zprava.pdf

⁴⁷ Tamtéž

⁴⁸ <https://www.pravo.cz>

pro ženy, Dům a bydlení, Café, Víkend, Magazín + TV. Stálými rubrikami jsou: Zpravodajství, Trhy a ekonomika, Kultura, Sport, Kronika dne, Komentáře, Ze zahraničí, Regionální zpravodajství, Finance, Zdraví, Rozhovor, Publicistika.

Šéfredaktorem je od sametové revoluce Zdeněk Porybný (zároveň nejdéle působící šéfredaktor velkého média v ČR), který stál do roku 2014 i v čele představenstva vydavatelství Borgis (od jeho založení v roce 1990), které deník Právo vydává.⁴⁹

Právo je třetím nejčtenějším deník na území ČR, v posledních průzkumech čtenosti⁵⁰ se uvádí informace o čtenosti 215 tisíc a průměrném prodaném nákladu 65 tisíc výtisků.

2.4.1.3 Porovnání názorové orientace celostátních deníků

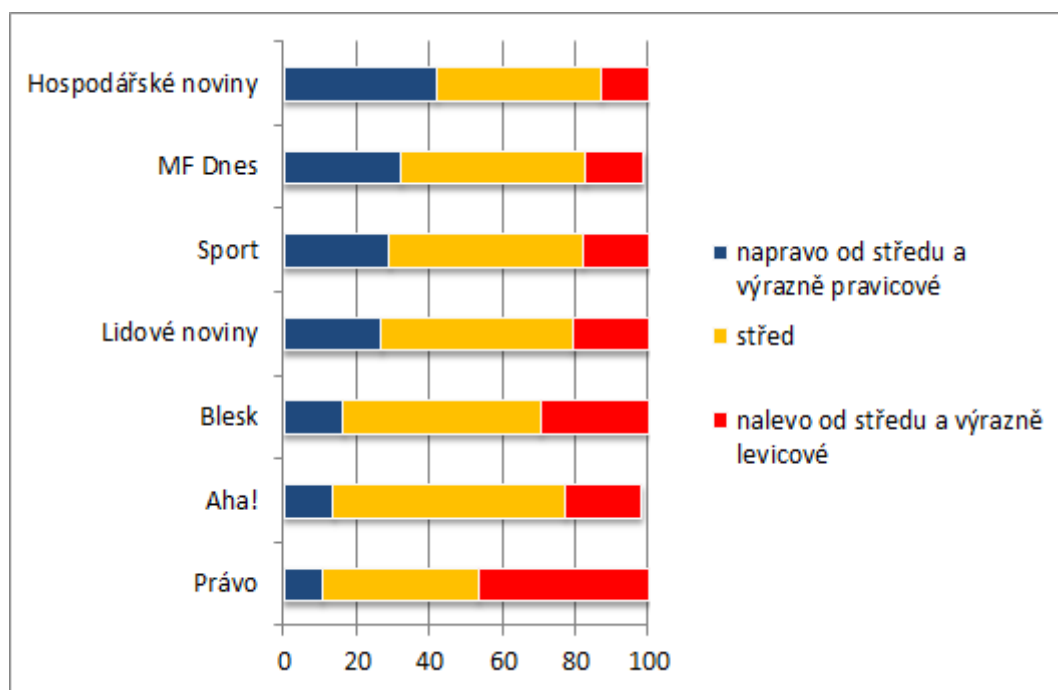
Chceme-li porovnat názorovou orientaci titulů, je ideální provést komparaci názorových politických preferencí samotných čtenářů. Lze tedy vycházet z existujících výzkumů, například průzkumu vnímání čtenářů mediálních titulů ve spojení s politickými preferencemi.⁵¹ Na základě výsledků průzkumu můžeme mezi našimi analyzovanými tituly určit Právo jako titul nalevo od politického středu, Mladou frontu DNES na středopravé části spektra.

⁴⁹ in Tyden.cz. *Porybný odstoupil z představenstva Borgisu: Změna u vydavatele Práva* [online]. 22.01.2014 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/tisk/zdenek-porybny-odstoupil-z-predstavenstva-vydavatelstvi-borgis_295663.html

⁵⁰ *Media Projekt* [online]. 3-4Q 2019 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/docs/MP_2019_3_4Q_zprava.pdf

⁵¹ Politická orientace čtenářů deníků (v %). *MML, 4Q/2012, Median* [online]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: https://mediagurucdneu.azureedge.net/wp-content/uploads/2013/06/deniky_politika.png

Politická orientace čtenářů deníků (v %):

2.4.2 Společenské týdeníky

2.4.2.1 Reflex⁵²

Reflex, společenský týdeník, jenž začal vycházet v roce 1990. Obsahem je kombinace kulturních, politických a společenských témat, mainstreamových i minoritních, kterým standartně není dáván tak velký mediální prostor. Typické pro Reflex jsou provokace, svoboda ve volbě témat, někdy jejich bulvarizace – v grafikách (fotomontážích), ilustracích, ale i reportážích. Mezi osobnosti, spojené s časopisem Reflex a utvářejícího jeho specifickou image, patří v první řadě Jiří X. Doležal.

Od roku 1993 do současnosti časopis vydává Czech News Center a.s. (dříve Ringier Axel Springer CZ a.s.), současným šéfredaktorem je Marek Stoniš. Dle výzkumu Media projekt je čtenost titulu Reflex kolem 260 tisíc a průměrný prodaný náklad 37 tisíc kusů⁵³.

⁵² <https://www.reflex.cz/>

⁵³ Media Projekt [online]. 3-4Q 2019 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/docs/MP_2019_3_4Q_zprava.pdf

2.4.2.2 *Respekt*⁵⁴

Týdeník Respekt vznikl v roce 1989, potažmo vznikl jeho předchůdce, Informační servis, spojením redakcí samizdatových časopisů Sport a Revolver Revue. V roce 1990 došlo k přeměně IS na týdeník Respekt.⁵⁵ Titul dříve vycházel v novinovém formátu, od roku 2007 vychází v klasické časopisecké podobě, důraz je kladen na názorovost a žurnalistiku, takže grafické zpracování zůstává nenápadné. Stávajícími rubrikami jsou: Komentáře, Politika, Ekonomika, Společnost, Téma, Rozhovory, Civilizace, Polemika, Kulturní servis, Recenze, Satira. Součástí jsou díky spolupráci (od roku 2007) i převzaté aktuální články britského týdeníku The Economist.

Respekt je od roku 2014 vydáván vydavatelstvím Economica a.s., vycházejíc v nákladu aktuálně 37 tisíc výtisků a se čteností 175 tisíc⁵⁶. Šéfredaktorem je od roku 2009 Erik Tabery, jako členové redakce nebo přispěvatelé působili známé politické, ekonomické či kulturní osobnosti jako Jan Ruml, Jáchym Topol, Tomáš Sedláček nebo Kamil Fila .

2.4.2.3 *Porovnání názorové orientace společenských týdeníků*

Pokud chceme porovnat názorovou profilaci společenských týdeníků, potažmo jejich čtenářů, tak, jelikož na toto téma neexistují výzkumem podložená data, se můžeme podívat, jak jsou tituly popisovány aktéry mediálního prostoru. Například, podle stejnojmenného článku jsou Respekt a Reflex považovány za jin a jang české pravice, „měkčí“ a „tvrdší“ verzi téhož. Takto tituly popisuje Vít Šlechta, člen konzervativně pravicové strany ODS.⁵⁷ Tomuto tvrzení nahrává i hodnotící text z Deníku Referendum, který je považovaný za levicový, s názvem „Respekt už zase bojuje za pravici. Ne za veřejný zájem“⁵⁸. Sám šéfredaktor Respektu Erik Tabery však je s tímto tvrzením opatrnější a titul popisuje jako „svůj, kritický a nezávislý“⁵⁹.

⁵⁴ www.respekt.cz

⁵⁵ in Respekt.cz. *RESPEKT V DATECH* [online]. 15. 11. 1999 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/1999/47/respekt-v-datech>

⁵⁶ *Media Projekt* [online]. 3-4Q 2019 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/docs/MP_2019_3_4Q_zprava.pdf

⁵⁷ ŠLECHTA, Vít. *Lidovky.cz* [online]. 2.11.2015 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <http://slechta.bigblogger.lidovky.cz/c/450628/Respekt-a-Reflex-jin-jang-ceske-pravice.html>

⁵⁸ DOSTÁL, Vratislav. *Denikreferendum.cz* [online]. 3.7.2013 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/15890-respekt-uz-zase-bojuje-za-pravici-ne-za-verejny-zajem>

⁵⁹ VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. Tiskovaná média ubíjí vnitřní deprese. *Mediaguru.cz* [online]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2013/02/tistena-media-ubiji-vnitri-deprese/>

2.4.3 Nemainstreamová / alternativní média

2.4.3.1 Literární noviny⁶⁰

Jedná se o měsíčník s podtitulem “List pro kritické myšlení”, vycházející v nákladu cca 10 tisíc výtisků⁶¹ v rozsahu 32 až 40 stran. Obsahují široké spektrum společenských témat, reflektují dění na domácí scéně i v zahraničí, politická, socio-kulturní, umělecká témata, formou komentářů, esejí, zpráv i rozsáhlých rozhovorů.

Literární noviny mají za sebou bohatou historii, se kterou souvisí i výrazné obsahové změny. Historie sahá až do roku 1927, ale pokud budeme mluvit o Literárních novinách tak, jak je známe dnes, budeme mluvit o jeho obnovené variantě po sametové revoluci. Ještě první dva roky vycházely jako příloha Lidových novin, jako samostatný titul pak od roku 1992, vydávány Společností pro Literární noviny. Až do poloviny roku 2007, kdy je začalo vydávat Centrum pro média a demokracii.⁶² V devadesátých letech převažoval obsah literárně-umělecký, po nástupu Jakuba Patočky na místo šéfredaktora (v roce 1999) byl obsah pozměněn s důrazem na politický a ekologický rozměr.

Jakub Patočka, zastánce ekologických aktivit (spoluzakladatel Hnutí DUHA a šéfredaktor společensko-ekologického časopisu Sedmá generace, člen Strany zelených), byl šéfredaktorem do roku 2009. Jeho kritické názory a kontroverze však vedly údajně ke snížení čtenosti a došlo k protestnímu odchodu velké části redaktorů v roce 2004. Ti v návaznosti založili titul A2.⁶³

Šéfredaktorem je od roku 2010 Petr Bílek, dříve v čele redakce časopisu Reflex, a Literární noviny jsou vydávány vydavatelstvím Litmedia (od roku 2009), jehož vlastníkem je Miroslav Pavel, který byl krátce i ředitelem Československé televize, zakladatelem a bývalým generálním ředitelem vydavatelských společností Economia a.s. a Vltava Labe Press a.s..

⁶⁰ www.literarky.cz

⁶¹ VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Miroslav Pavel: Literární noviny bez investora nepřežijí* [online]. 16.3. 2020 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2020/03/miroslav-pavel-literarni-noviny-bez-investora-nepreziji/>

⁶² VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Miroslav Pavel: Literární noviny bez investora nepřežijí* [online]. 16.3. 2020 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2020/03/miroslav-pavel-literarni-noviny-bez-investora-nepreziji/>

⁶³ Viz kapitola 2.4.3.2

Měsíčně vychází přílohy: Biblio, Harmonie života, Interview, Film a divadlo, Ars.⁶⁴

2.4.3.2 A2⁶⁵

A2 je kulturní čtrnáctideník s podtituly “Neklid na kulturní frontě” a “Kdo si čte, zlobí” a na 32 stranách nabízí kritické texty ke společenskému dění, kultuře a politice, věnuje se i aktivismu, subkulturám, alternativní kultuře a k těmto tématům má obsahově velmi blízko. Specifikem titulu je fakt, že každé vydání má svůj leitmotiv.

A2ku, jak bylo zmíněno výše, založili redaktori, kteří předtím působili v redakci Literárních novin, v roce 2005.⁶⁶ Do roku 2008 se jednalo o týdeník a vydavatelem je A2, o.p.s.. Jak redakce sama definuje na webu www.advojka.cz, svým obsahem i přístupem se snaží vytvářet alternativu k hlavnímu proudu, ale nikoli odtrženě od něj. Naopak ho zároveň kriticky reflektovat. Na tvorbě obsahu se podílí kombinace akademiků a respektovaných publicistů dohromady se začínajícími novináři, umělci a aktivisty. Důležitým obsahovým pojítkem je také fakt, že, přestože se jedná primárně o titul s přízviskem “kulturní”, pojednává o celém spektru společenských a politických témat, protože kultura neexistuje sama o sobě a vytržená z kontextu. Titul je rozdělen na rubriky Editorial, Literatura, Zahraničí, Esej, Komentář, Rozhovor, Odpor, Recenze čísla, Společnost, Báseň čísla, Minirecenze, Beletrie, Výtvarné umění, Architektura, Poezie, Divadlo, Film, Hudba, Galerie, Odjinud, Eskalátor.

Šéfredaktorka literární kritička Libuše Bělunková, která stála v čele redakce od založení A2 do roku 2011, obdržela za rok 2006 druhé místo v kategorii publicistické ceny Média na pomoc památkám „za systematickou pozornost, kterou časopis věnuje problémům památkové péče, promyšlenou volbu různorodých témat a autorů, a cílevědomé úsilí o zvýšení autority památkářů a lepší spolupráci mezi nimi, architektky a úřady”⁶⁷. Tato informace je důležitá i pro analýzu této práce, jelikož potvrzuje zájem o památkovou péči, který je společný pro valnou většinu zastánců squatterských iniciativ.

⁶⁴ *Pohled do historie: Literární noviny vycházejí 90 let* [online]. 23.3. 2017 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/03/pohled-do-historie-literarni-noviny-vychazeji-90-let/>

⁶⁵ www.advojka.cz

⁶⁶ in Mam.cz. Literární noviny opouštějí redaktori nespokojeni s šéfredaktorem. *Marketing & Media* [online]. 25. 2. 2005 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20050409011010/http://mam.ihned.cz/1-10000115-15711680-101000_d-60

⁶⁷ in ProBohemia. *Výsledky X. ročníku soutěže Média na pomoc památkám 2006* [online]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <http://www.pro-bohemia.cz/data/soutez/10-rocnik/10-rocnik.htm>

2.4.3.3 Porovnání názorové orientace kulturních titulů Literární noviny a A2

U Literárních novin, pravděpodobně z doby vedení redakce Jakubem Patočkou, pozůstává pověst výrazně levicového nemainstreamového média, ale vydavatel Miroslav Pavel vidí pozdější směřování jinak: „*Nemyslím si, že jsme levicoví. ... Pokud jsme levicoví, tak levicoví konzervativci.*“⁶⁸. Tady můžeme definovat hlavní rozdíl mezi Literárními novinami a A2kou, kde můžeme mluvit o výrazně progresivní levicové agendě. A2, potažmo její redaktori, poměrně transparentně proklamují svou levicovou orientaci a sympatizace.

2.4.4 Analýza souvisejících témat

V textech bude v rámci kódování analyzováno akcentování jednotlivých souvisejících témat, konkrétně, zda a v jaké míře jsou zmíněna témata u popisovaných periodik či kauz:

Dobročinnost (solidarita, dobročinné a komunitní aktivity), anarchismus, levice, radikalismus / extremismus, alternativa, bezdomovectví, problematika prázdných domů, zmínění politické strany či politika, volby, hudba, kulturní centrum, ekologie, drogová problematika, zbraně, migranti/ uprchlíci, terorismus, policie, soudní proces.

Přítomnost těchto témat v jednotlivých sděleních bude analyzována a také definována jejich důležitost v daném textu. Na základě takto nastaveného kódování bude možné následné procentuální vyčíslení, znázornění a porovnání jednotlivých proměnných.

Zároveň, na základě zjištění dat z kvantitativní části výzkumu, bude v některých případech navázán další rozbor kvalitativní. Bude se týkat například zmínění tématu politiky (konkrétní politické strany nebo politika) či přímo tématu voleb. V první fázi výzkumu (kvantitativní) bude popsáno, zda konkrétní mediovaná sdělení tato témata obsahují, a pokud ano, v další fázi se zaměřím na to, v souvislosti s jakým podtématem, rétorikou a zda, v případě tématu voleb, akcentování tématu squatting mohlo být použito jako předmět či součást předvolební kampaně jakožto forma image buildingu. Samozřejmě ve smyslu kampaně stejně jako anti-kampaně. Záležíc na tom, na jak liberální či konzervativní publikum by bylo potenciálně cíleno, se lze profilovat jako někdo, kdo squatting bere jako reálnou alternativu mainstreamu nebo naopak jako obránce soukromého vlastnictví.

⁶⁸ VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Miroslav Pavel: Literární noviny bez investora nepřežijí* [online]. 16.3. 2020 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2020/03/miroslav-pavel-literarni-noviny-bez-investora-nepreziji/>

Stejným způsobem budou kvalitativně rozvedena další témata, který byla často s tématem squatting spojována.

2.5 Kódování

“Kódováním označujeme praktický úkon, při němž mediované obsahy, které chceme analyzovat, identifikujeme a zaznamenáváme formou číselných hodnot – kódů. (...) Prvním stupněm je segmentace mediovaných obsahů na jednotlivé prvky, kódovací jednotky. Tyto jednotky pak v druhé fázi popisujeme pomocí pevně stanovených kategorií.” [Schulz, Reifová 2004: 38].

Praktická část výzkumu bude provedena podle následující struktury. V rámci analyzovaných periodik ve vybraných a definovaných časových úsecích bude jako kódovací jednotka stanoven novinový článek. Tím chápeme ucelenou žurnalistickou jednotku s nadpisem nebo samostatný obrazový příspěvek s textem [Schulz, Reifová 2004: 41].

Konkrétně, pro potřeby našeho výzkumu, článek, obsahující pojmy “squat”, ”squater”, “squatting” (a další skloňované varianty), dále názvy známých squatů “Ladronka”, “Milada”, “Cibulka”, “Bud’ánka”, “Sochorka”, ve spojení se slovem “dům”, “objekt” (kromě samozřejmého pojmu “squat”).

Jednotkám budeme přidělovat u jednotlivých proměnných číselné hodnoty. Mohou nabýt hodnoty nominální (číselné hodnoty přidělené jednotlivým charakteristikám) nebo být hodnotami pravými (například rok vydání). Také se může jednat o škálu pořadovou, kdy nám pomůže definovat, o jak důležité téma se na předem stanovené škále jedná. Pro náš výzkum budeme používat škálu 1-3. Výsledný kódovací arch bude součástí finální práce formou přidruženého dokumentu.

2.6 Kódovací kniha

Kód analyzované jednotky (=článku): TT_RRRR_CC

Př.: MF_2015_26

- TT = zkratka titulu
- RRRR = rok otištění
- CC = číslo / pořadí článku v daném roce

Zkratky titulů v kódech:

MF = Mladá Fronta DNES

PV = Právo

RX = Reflex

RP = Respekt

A2 = A2 (eponymní)

LN = Literární noviny

Proměnné

V této části jsou popsány proměnné a hodnoty, kterých mohou nabývat.

P1 Rok vydání = rok, ve kterém byl článek otištěn, proměnná nabývá hodnot shodných s rokem vydání:

1993, 1998, 2000, 2008, 2009, 2014, 2015

P2 Médium = medium neboli titul, ve kterém byl článek otištěn, nabývá hodnot:

1 Mladá fronta DNES

2 Právo

3 Reflex

4 Respekt

5 A2

6 Literární noviny

P3 CR / Region = vyšel článek v celostátní části titulu nebo v jeho regionální mutaci (Praha a střední Čechy), nabývá hodnot:

1 Celostátní části nebo titul, kde neexistuje regionální mutace

2 Regionální = Praha a střední Čechy

P4 Rubrika = ve které rubrice byl článek otištěn, nabývá hodnot:

1 Titulka

2 Z domova

3 Praha a střední Čechy

4 Zahraničí

5 Zpravodajství / Kronika

6 Publicistika

7 Od čtenářů

8 Politika

9 Kultura

10 Společnost / Subkultury

11 Odpor (specifická rubrika A2, zabývající se občanskou neposlušností)

P5 Forma = jakou formu / útvar má daný text

1 Glosa / Názor / Sloupek / Komentář (názorově zbarvený útvar ze své podstaty)

2 Info / Událost / Stalo se (krátký informační útvar, bez autora)

3 Rozhovor

4 Reportáž

5 Autorský článek

6 ČTK (ničím nedoplněné, převzaté info z České tiskové kanceláře, ryze informativní charakter)

7 Foto / Ilustrace (grafický prvek je stěžejní částí sdělení)

P6 Rozsah = jakou plochu zabírá text článku

Pro účely této práce je dostačující dělení textů podle rozsahu do kategorií S/M/L (malé, střední a dlouhé):

1 = S, malý rozsah, do 270 slov (v elektronické podobě) nebo do 140 cm² v podobě tištěné

2 = M, střední rozsah, mezi 271 a 540 slovy v elektronické podobě nebo 141 – 280 cm² v podobě tištěné

3 = L, velký rozsah, nad 541 slov v elektronické podobě nebo nad 281 cm² v podobě tištěné

P7 Hlavní / vedlejší téma = squatting / squatteři hlavním nebo vedlejším tématem článku, nabývá hodnot:

1 Hlavní téma

2 Vedlejší téma

P8 Vyznění = celkové názorové vyznění článku, respektive vyznění vůči squattingu

1 Pouze negativní

2 Spíše negativní

3 Neutrální či ambivalentní (názorově nezabarvené nebo vykompenzované pro a proti argumenty tak, že squatteřství nevyznívá v konečném důsledku pozitivně ani negativně)

4 Spíše pozitivní

5 Pouze pozitivní

P9 Foto / Ilustrace = článek obsahuje doprovodnou vizuální neverbální část (fotografie, ilustrace, karikatura), nabývá hodnot:

1 Ano

2 Ne

P10 Squat = který konkrétní squat / budova / kauza je ve článku zmíněn, nabývá hodnot:

1 Cibulka

2 Milada

3 Ladronka

4 Bud'anka

5 ASC Klinika

6 Zahraničí / Zahraniční squat

7 Více squatů zmíněno

8 Papírna

9 Jiné

10 Žádný konkrétní nezmíněn

P11 Prostor pro zástupce = v článku je dán prostor aktérům /squatterům / zástupcům iniciativy se k události či tématu přímo vyjádřit, nabývá hodnot:

1 Ano

2 Ne

P12 Obsazení / vystěhování = tématem článku je obsazení budovy, potažmo squatu, nebo vystěhování z něj nebo události, které jsou přímým důsledkem či souvislostí, nabývá hodnot:

1 Obsazení

2 Vystěhování

3 Ani jedno z témat

Témata:

Následující témata jsou použita jako proměnné a je zkoumána / kódována jejich obsažnost v článku

P13 Dobročinnost / solidarita / sociální / komunitní = v článku jsou zmíněny dobročinné aktivity, akce nebo aktivity podporující komunitní život, sociálně prospěšné, projevující solidaritu se společensky znevýhodněnou skupinou atd.

P14 Anarchisté = v textu je zmíněno téma anarchismu, anarchistů, anarchistických myšlenek či aktivit a akcí

P15 Levice = v textu je zmíněna levice jakožto názorová či politická orientace na pravolevém politickém spektru

P16 Radikálové / extremismus = v textu je zmíněno téma politického radikalismu či extremismu, může se vztahovat k extremismu levicovému i pravicovému (směr na pravolevém spektru není definován)

P17 Alternativa / alternativní = squatting je v textu asociován s alternativním životním stylem, alternativní kulturou, hudbou, uměním, přístupem k životu, smýšlení o společnosti nebo společenském uspořádání, hledání či nabídnutí alternativy jako protipólu k mainstreamu, mainstreamovému životnímu stylu a způsobu uvažování

P18 Bezdomovectví = v textu je zmiňováno bezdomovectví jako společenský jev nebo bezdomovci jako osoby

P19 Problematika prázdných domů = v textu je akcentována problematika prázdných, budov, které vlastník nevyužívá (ať se jedná o domy ve státním nebo soukromém vlastnictví), v textu je zdůrazněno, že budova je chátrající, opuštěná, ve velmi špatném, neutěšeném stavu

P20 Politická strana / politik = v textu je zmínka o politické straně, případně konkrétním politikovi

P21 Volby = je konkrétně zmíněno téma voleb, voličů nebo předvolební kampaně

P22 Hudba = squatting je v textu spojován s hudbou, může se jednat o označení posluchačů hudby, hudební produkci, tvorbu, pořádání koncertů

P23 Kultura / kulturní centrum / vzdělávání / vzdělávací centrum = objevuje se téma kulturních nebo vzdělávacích aktivit, pořádaných ve squatu nebo například na podporu jejich fungování atd. – výstavy, vzdělávací kurzy, přednášky

P24 Ekologie = téma ekologie je prezentováno, ekologické aktivity squatterů, vyjádření osob z řad ekologů atd.

P25 Drogová problematika = text obsahuje zmínku o tématu drogové problematiky, uživatelích, přechovávání, distribuci

P26 Zbraně = je obsaženo téma zbraní nebo ozbrojování, může se jednat o vlastnictví nebo použití zbraní, a to na straně squatterů, sympatizantů, odpůrců, použití ze strany policie

P27 Migranti / uprchlíci = v textu je zmíněna tematika migrantů, uprchlíků, souvislosti s migrační krizí, podpora či antipatie, dobročinné aktivity, protiuprchlické akce

P28 Kriminalita = tématem (nebo jedním z nich) je kriminalita, zločinnost, přestupky, nezákonné aktivity, porušování zákona

P29 Policie = je zmíněna policie, policejní akce, jednání, zásahy, plány, vyjádření k akcím

P30 Soud = text obsahuje informace o soudu, soudním sporu – soudu proti squatterům, soudní rozsudky, soudní spory squatterů s policisty, vlastnické soudní spory o související budovy

Proměnné P13 až P30 nabývají hodnot:

1 Hlavní téma asociované / popisované v souvislosti s tématem squatting v textu

2 Vedlejší téma asociované / popisované v souvislosti s tématem squatting v textu

3 V textu nezmíněno

3 Praktická část

3.1 Analytická část, interpretace dat a prezentace výsledků

V následující části bude popsán praktický sběr dat, použitých pro analýzu, a následně provedeny komparace a zkoumány vztahy mezi jednotlivými proměnnými.

Na základě sesbíraných poznatků můžeme na konci nalézt a formulovat odpovědi na definované výzkumné otázky.

Sběr dat

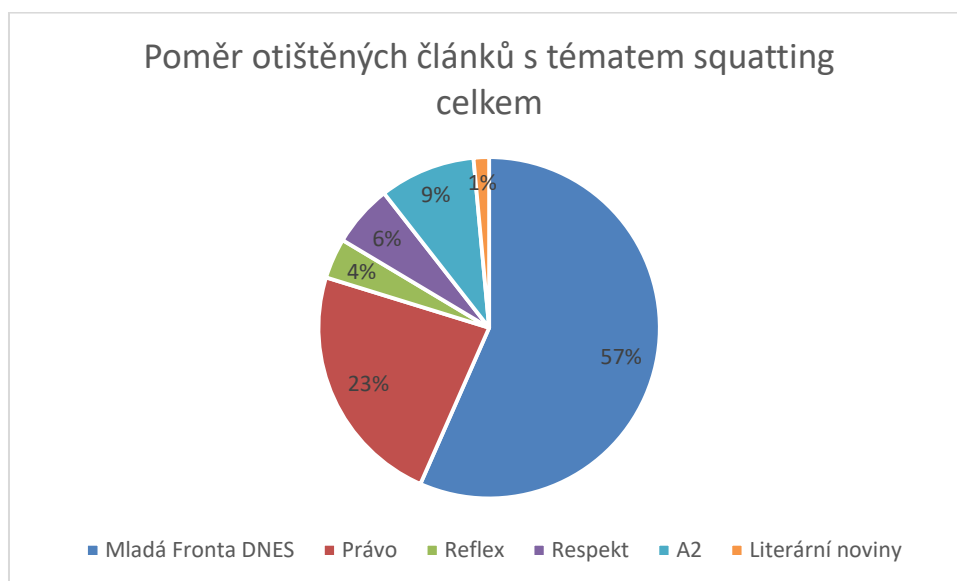
Sběr dat pro analýzu proběhl v Národní knihovně a tato metoda byla doplněna o kontrolní průzkum tematických textů v online databázi Newton Media. Při sběru dat bylo zjištěno, že media (i v rámci jednoho titulu) pracují s výrazy squatting i squatting (squater i squatter), takže průzkum textů v elektronické podobě byl rozšířen o vyhledávání všech skloňovaných a slovních variant obou možností přepisu (s jedním i dvěma „t“).

3.1.1 Souhrnné údaje o celém souboru

Dohromady bylo nalezeno (a k dalšímu zpracování použito) 341 článků, které splňovaly stanovená kritéria (viz Kódování kapitola 2.5). Celkem tedy 341 mediovaných sdělení, kde téma squatting bylo použito jako hlavní či vedlejší téma a bylo uvedeno a popsáno v souvislostech, které mohly vyvolat asociace a být vnímány publikem jako téma samo o sobě. V konečném součtu z těchto 341 článků obsahovalo fenomén squatting jako hlavní téma 81% (276 článků).

Pokud nejprve shrneme obecně celkový počet článků v jednotlivých médiích, rozpad bude vypadat následovně. V celkovém součtu bylo otištěno v deníku Mladá Fronta DNES 193 textů (57%), v deníku Právo 79 (23%), v týdenících Reflex šlo o 13 textů (4%), Respekt 20 textů (6%), týdeník (od roku 2009 čtrnáctideník) A2 jich otiskl 31 (9%) a u měsíčníku Literární noviny šlo o 5 textů (což odpovídá 1% z celku).

GRAF1: Poměr otištěných článků s tématem squatting celkem

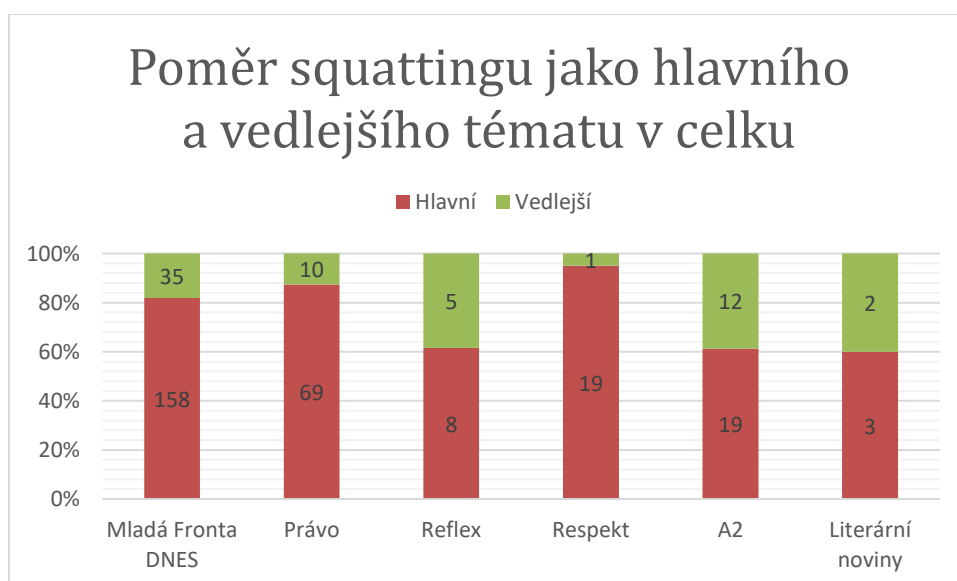

3.1.1.1 Squatting jako hlavní či vedlejší téma článku

Podíváme-li se na poměr hlavních a vedlejších témat v jednotlivých titulech, dostaneme následující čísla:

U Mladé Fronty DNES je celkový poměr článků z výsledného souboru článků, obsahujících squatting jako hlavní téma, 82%, u Práva jde o 87%, Reflex obsahuje takových článků 62%, Respekt celých 95%, v A2 bylo otištěno 61% článků a v Literárních novinách 60%.

GRAF2: Poměr tématu squatting jako hlavního či vedlejšího tématu

3.1.1.2 Plocha věnovaná tématu celkem

Než se dostaneme k detailnější analýze jednotlivých částí, porovnejme celkovou plochu věnovanou tématu squatting v analyzovaných periodikách během definovaných let.

Jak bylo zmíněno u vysvětlení způsobu kódování, texty byly podle rozsahu kódovány do tří kategorií neboli třech skupin podle rozsahu.

Pro přesnější data porovnáme mezi sebou texty, kde je squatting uveden jako hlavní téma textu. Můžeme tedy tento prostor nazývat jako “prostor věnovaný tématu squatting”.

Porovnání

Celkový počet článků, které obsahují téma squatting jako hlavní téma, byl 276, jejich rozsahové rozložení bylo následující:

Mladá fronta DNES otiskla celkem 83 článků, spadajících do kategorie 1=S, tzn. krátkých, 60 článků středního rozsahu 2=M a 15 rozsahu 3=L (dlouhých).

Deník Právo 32 článků krátkého rozsahu, 27 středních a 10 dlouhých.

U společenských týdeníků Reflex a Respekt převažovaly články rozsáhlejší, konkrétně v titulu Reflex byly otištěny 2 články krátkého rozsahu a 6 dlouhých (žádný text ve středním rozsahu).

V Respektu převažovaly články středního rozsahu – 7 článků a velkého rozsahu, těch bylo celkem 9.

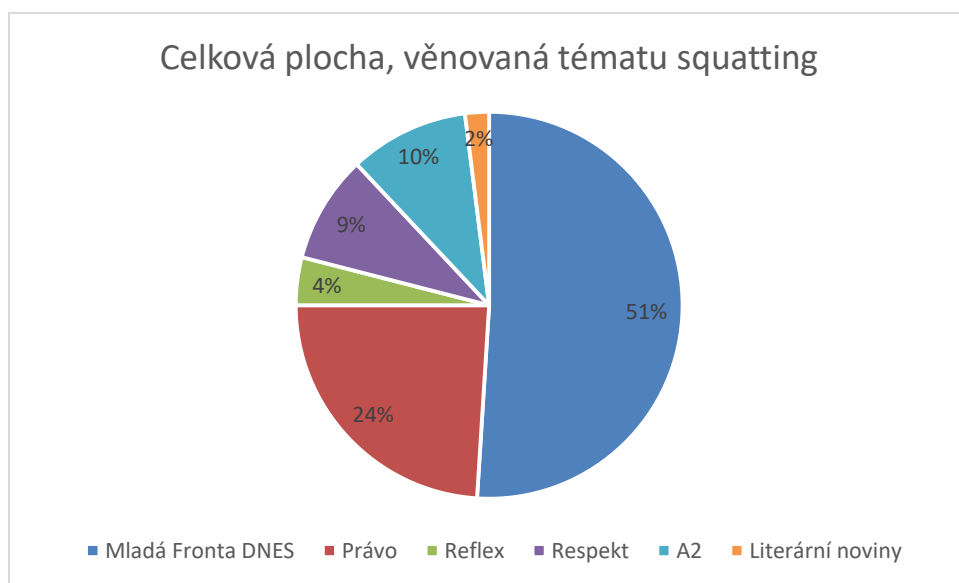
V A2 bylo o squattingu s velkou převahou referováno v textech spadajících do nejrozsáhlejší kategorie, celkem 15 článků, poté po dvou krátkých a středních sděleních. V Literárních novinách to byly 2 rozsáhlé články a 1 střední.

TAB1: Rozložení článků dle jejich rozsahu

	Rozsah celkem		
	1=S	2=M	3=L
Mladá fronta DNES	83	60	15
Právo	32	27	10
Reflex	2	0	6
Respekt	3	7	9
A2	2	2	15
Literární noviny	0	1	2

Přidělíme-li jednotlivým kódům pro rozsah číselné hodnoty, převedeme celkový rozsah na procenta a dostaneme rozvržení celkové plochy:

GRAF3: Celková plocha, věnovaná tématu squatting

Na jeho základě tedy můžeme shrnout, že více než polovina celkové plochy, věnované tématu squatting byla otištěna v Mladé frontě DNES (51%), necelá čtvrtina v deníku Právo (24%), zajímavý je dvojnásobek plochy v časopisu Respekt (9%) oproti tematicky podobnému Reflexu (4%) a jeho takřka stejný výsledek jako u A2ky, tzn. 10%. V Literárních novinách bylo otištěno zbylých 2% celkového textu.

3.1.1.3 Fotografie / Grafika

Pokud chceme porovnat vizuální či grafický doprovod článků, bezesporu lze říci, že texty, obsahující grafický prvek ve formě fotky, grafiky či ilustrace, připoutají čtenářovu pozornost více. Dostane se tedy větší pozornosti i textu, ke kterému vizuální dokumentace náleží. Navíc tato vizuální neverbální část mediálního sdělení může předat větší emoci než text samotný.

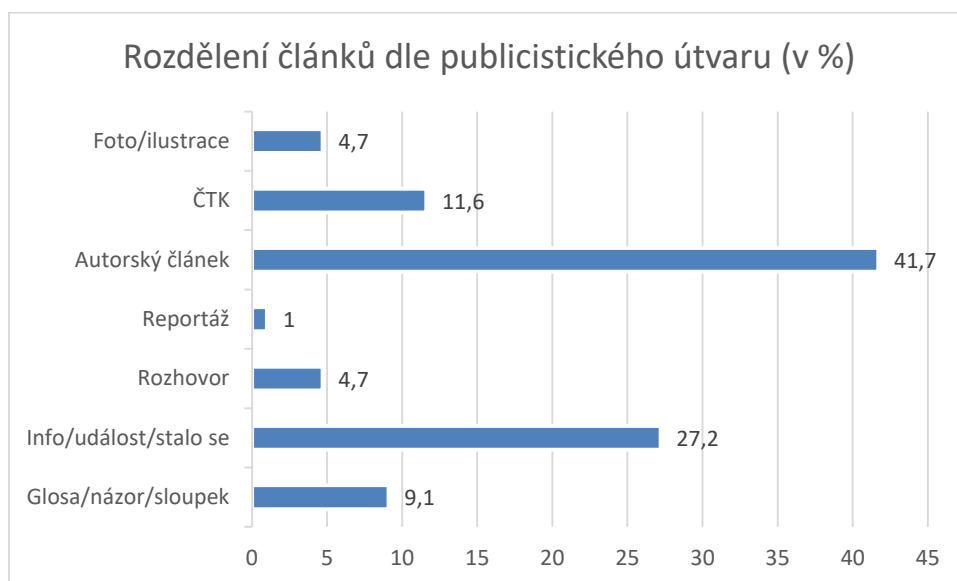
Z celkových 276 textů, které popisují squatting jako svůj leitmotiv, jich necelá polovina, 129 článků, tzn. 47%, obsahuje grafický doprovod.

Nejčastěji se jedná o tituly Mladá fronta DNES - 61 článků s fotografií nebo ilustrací, v Právu 30 článků, v A2 16 článků, v Respektu článků 11, v Reflexu 8 a v Literárních novinách 3 články.

3.1.1.4 Novinové útvary a formáty

V rámci systému kódování jsme si definovali sedm různých publicistických útvarů (nebo jejich kategorií), které mohou námi analyzované texty nabývat, jakožto hodnot. Po provedení analýzy můžeme říci, že všechny tyto útvary můžeme ve zkoumaném souboru (276 článků, kde je squatting popsán jako hlavní téma) najít. Téměř polovina, 41,7% je autorským článkem, tento útvar je obsažen ve všech médiích. Více než čtvrtina, tj. 27,2% textů, je krátký zpravodajský útvar typu „info“ / „událost“ / „stalo se“, kde je většinou autor podepsán zkratkou nebo dokonce chybí. V 11,6% se jedná o ozdrojovanou informaci, čistě převzatou z České tiskové kanceláře (ČTK), tyto texty nejsou standartně názorově zabarveny a pouze popisují situaci či konstatují fakt. Naopak 9,1 % článků je ze své podstaty názorově zabarvených, jelikož jejich útvarem je „glosa“ / „názor“ / „sloupek“ / „komentář“ (název záleží na typu periodika). Stejně množství (4,7 %) je v souboru rozhovorů i fotek / ilustrací s popiskem. Zbývající 1% tvoří reportáže.

GRAF4: Rozdělení článků dle publicistického útvaru

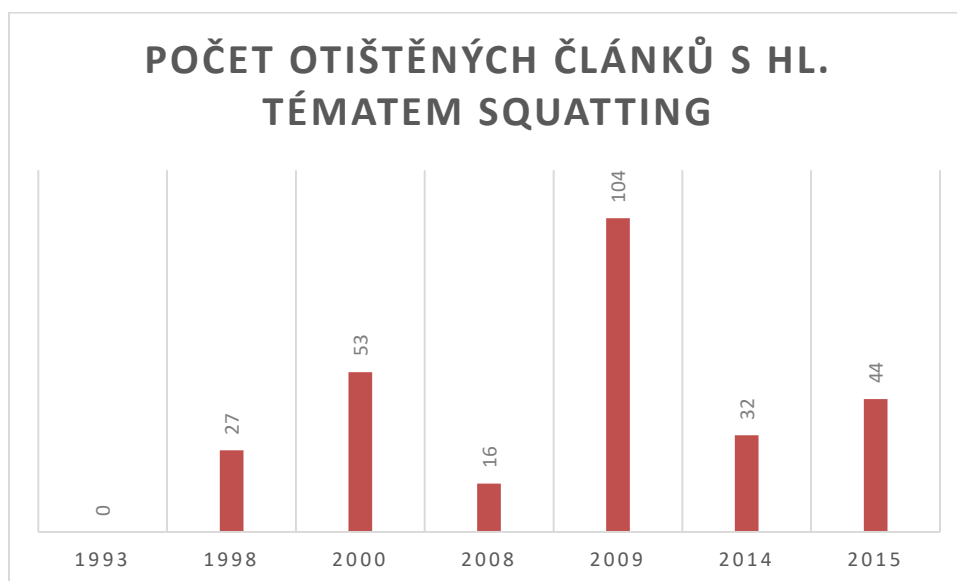

3.1.1.5 Historický vývoj četnosti zmínek o tématu

Nejprve se podíváme na vývoj četnosti, s jakou média referovala o squattingu, nezávisle na jednotlivých kauzách. Na první pohled nelze tedy pozorovat primární trend (například, že by četnost spolu s postupem let rostla či klesala) a četnost zmínek v těchto letech velmi kolísá, přesto, že ve všech letech došlo k významným kauzám, se squattingem spojených. Největší pozornosti se tématu dostalo v roce 2009, kdy bylo otištěno 104 texty. Na přibližně polovinu se dostala pozornost v letech 2000 (53 článků) a 2015 (44 článků). Dále v roce 2014 se jednalo o 32 textů, v roce 1998 o 27. Nejméně zmínek bylo otištěno v roce 2008 (16 článků) a v roce 1993, kdy nebyl otištěn ani jeden článek s tématem squatting jakožto hlavním.

V dalších fázích interpretace dat tedy zjistíme, čím mohou být tyto výkyvy spojeny, respektive, která témata si vyžádala výraznější medializaci.

GRAF5: Počet otištěných článků s hlavním tématem squatting v jednotlivých letech

3.1.2 Vývoj reprezentace tématu v jednotlivých titulech

3.1.2.1 Mladá fronta DNES

MF DNES je jedním ze dvou celostátních deníků, analyzovaných v rámci tohoto výzkumu. Z předchozí části již víme, že Mladá Fronta DNES otiskla 193 textů (57%) s tématem squatting, u 82% z nich bylo toto téma hlavní – 158 textů. Co se jejich zásahu na publikum týká, tak pouhých 17% vyšlo v celostátní části deníku a 83% v části Praha (Střední Čechy), variované podle regionální mutace. Vyznění celého souboru článků bylo **36,7 % pozitivní** (spíše či výhradně), stejné množství neutrální (36,7%) a 26,6% negativní (spíše či výhradně).

Názorové trendy v průběhu let

1993 – v tomto roce nevyšel žádný článek s hlavním tématem squatting

1998 – vyšlo 23 článků, z nichž mělo **43,5% pozitivní vyznění** (spíše či výhradně), 30,4% negativní (spíše či výhradně) a 26,1% neutrální

2000 – 37 článků, **32,4% pozitivních**, 51,4% neutrálních, 16,2% negativních

2008 – 8 článků, z nichž 87,5% negativních a 12,5% neutrálních (tzn. **žádný pozitivní**)

2009 – 51 článků celkem, z nichž **19,6 % pozitivních**, 51% neutrálních a 29,4% negativních

2014 – 16 článků celkem, **56,3% pozitivních**, 25% neutrálních, 18,7% negativních

2015 – 23 článků celkem, **74% pozitivních**, 9% neutrálních, 17% negativních

Akcentovaná témata v deníku MF DNES

Nejčastější hlavní témata:

- 8% Soud
- 9% Politika
- 9% Kultura / vzdělávání
- 15% Problematika prázdných domů
- 22% Policie

Vedlejší témata:

- 17% Dobročinnost / solidarita / komunita
- 17% Hudba
- 20% Kultura / vzdělávání
- 24% Problematika prázdných domů
- 30% Politika
- 39% Policie

3.1.2.2 Právo

Deník Právo je druhým z analyzovaných celostátních deníků. Z předchozí části taktéž víme, že bylo otištěno 79 textů (23%) s tématem squatting, u 87% z nich bylo toto téma hlavní (69 čl.). Pokud se podíváme na zásah na publikum, tak 42% vyšlo v celostátní části deníku a 58% v části Praha (Střední Čechy) - regionální mutaci titulu. Vyznění celého souboru článků bylo z **38% pozitivní** (spíše či výhradně), neutrální 30% a 32% negativní (spíše či výhradně).

Názorové trendy v průběhu let

1993 – v tomto roce nevyšel žádný článek s hlavním tématem squatting

1998 – vyšly 2 články, z nichž mělo 50% negativní (spíše či výhradně) a 50% neutrální vyznění, **žádný text s vyzněním pozitivním**

2000 – 14 článků, **29% pozitivních**, 35,5% neutrálních a stejné množství 35,5% negativních

2008 – 3 články, z nichž 67% negativních a **33% pozitivních** (tzn. žádný neutrální)

2009 – 32 článků celkem, z nichž **28% pozitivních**, 34% neutrálních a 38% negativních

2014 – 7 článků celkem, **71% pozitivních**, 14,5% neutrálních, 14,5% negativních

2015 – 11 článků celkem, **64% pozitivních**, 27% neutrálních, 9% negativních

Akcentovaná témata v deníku Právo

Nejčastější hlavní témata:

- 12% Kultura / vzdělávání
- 13% Soud
- 13% Problematika prázdných domů
- 17% Hudba
- 22% Policie
- 29% Politika / politik

Vedlejší témata:

- 19% Kultura / vzdělávání
- 20% Kriminalita
- 20% Alternativa
- 25% Problematika prázdných domů
- 30% Politika / politik
- 45% Policie

3.1.2.3 Reflex

V časopisu Reflex bylo v analyzovaných letech otištěno 13 textů (4%) s tématem squatting, u 62% z nich bylo toto téma hlavní (8). Zásah titulu je celorepublikový, jelikož ostatní analyzované tituly (kromě deníků) vycházejí ve stejné podobě po celém území. Vyznění celého souboru článků bylo z **50% pozitivní** (spíše či výhradně), neutrální 25% a 25% negativní (spíše či výhradně).

Názorové trendy v průběhu let

1993 – v tomto roce nevyšel žádný článek s hlavním tématem squatting

1998 – 1 článek, ryze pozitivního vyznění, tzn. **100% pozitivní vyznění**

2000 – opět 1 článek, ryze pozitivního vyznění, tzn. **100% pozitivní vyznění**

2008 – v tomto roce nevyšel žádný článek s hlavním tématem squatting

2009 – 4 články celkem, z nichž **50% pozitivních**, 25% neutrálních a stejně tak 25% negativních

2014 – 1 článek a to se (spíše) negativním vyzněním, tzn. 100% negativní vyznění

2015 – 1 článek s neutrálním vyzněním, tzn. 100% neutrální vyznění

Akcentovaná témata v časopisu Reflex

Nejčastější hlavní témata:

- 25% Kultura / vzdělávání
- 25% Anarchismus
- 38% Alternativa
- 38% Politická strana / politik
- 38% Dobročinnost / solidarita / komunita
- 50% Problematika prázdných domů

Nejčastější vedlejší témata:

- 25% Bezdomovectví
- 25% Volby
- 25% Hudba
- 25% Kultura / vzdělávání
- 25% Ekologie
- 38% Levice
- 38% Drogová problematika
- 38% Problematika prázdných domů
- 38% Soud
- 63% Policie

3.1.2.4 Respekt

V časopisu Respekt bylo v analyzovaných letech otištěno 20 textů (6%) s tématem squatting, u dokonce 95% z nich bylo toto téma hlavní (19), titul má celorepublikový zásah v totožné podobě. Vyznění celého souboru článků bylo z celých **84% pozitivní** (spíše či výhradně) a zbylých 16% neutrálních, tzn. negativní vyznění neměl žádný článek, otištěný v analyzovaných letech.

Názorové trendy v průběhu let

1993 – v tomto roce nevyšel žádný článek s hlavním tématem squatting

1998 – 1 článek, spíše pozitivního vyznění, tzn. **100% pozitivní vyznění**

2000 – opět 1 článek, spíše pozitivního vyznění, tzn. **100% pozitivní vyznění**

2008 – v tomto roce nevyšel žádný článek s hlavním tématem squatting

2009 – 6 článků celkem, z nichž **83% pozitivních** a 17% neutrálních

2014 – 4 články s pozitivním vyzněním, tzn. **100% pozitivní vyznění**

2015 – 6 článků celkem, z nichž **83% pozitivních** a 17% neutrálních

Akcentovaná témata v časopisu Respekt

Nejčastější hlavní témata:

- 16% Levice
- 21% Policie
- 21% Dobročinnost / solidarita / komunita
- 21% Anarchismus
- 32% Alternativa
- 42% Kultura / vzdělávání
- 53% Problematika prázdných domů

Nejčastější vedlejší témata:

- 32% Kultura / vzdělávání
- 32% Alternativa
- 37% Drogová problematika
- 37% Dobročinnost / solidarita / komunita
- 42% Hudba
- 53% Politická strana / politik
- 63% Policie

3.1.2.5 A2

V titulu A2 bylo v analyzovaných letech otištěno 31 textů (9%) s tématem squatting, u 61% z nich bylo toto téma hlavní (19), titul má celorepublikový zásah bez variací. Vyznění celého souboru článků bylo z celých **84% pozitivní** (spíše či výhradně) a zbylých 16% neutrálních, tzn. negativní vyznění neměl žádný článek, otištěný v analyzovaných letech (stejně jako u předešlého titulu Respekt).

Náborové trendy v průběhu let⁶⁹

2008 – v tomto roce vyšly 4 články s hlavním tématem squatting, z nichž mělo **75% pozitivní vyznění** a 25% neutrální

2009 – 9 článků celkem, z nichž **78% pozitivních** a 22% neutrálních

2014 – 3 články s pozitivním vyzněním, tzn. **100% pozitivní vyznění**

2015 – 3 články s pozitivním vyzněním, tzn. **100% pozitivní vyznění**

Akcentovaná témata v A2ce

Nejčastější hlavní témata:

- 26% Policie
- 26% Dobročinnost / solidarita / komunita
- 37% Problematika prázdných domů
- 42% Kultura / vzdělávání

Nejčastější vedlejší témata:

- 26% Drogová problematika
- 26% Extremismus / radikalismus
- 32% Levice
- 32% Problematika prázdných domů
- 37% Kultura / vzdělávání
- 42% Policie
- 42% Dobročinnost / solidarita / komunita
- 47% Alternativa

⁶⁹ Titul A2 vychází od října r. 2005

- 47% Hudba

3.1.2.6 Literární noviny

V Literárních novinách bylo v analyzovaných letech otištěno 5 textů (1%) s tématem squatting, u 60% z nich bylo toto téma hlavní (3), titul má celorepublikový zásah bez variací. Vyznění celého souboru článků bylo z celých **100% výhradně pozitivní**, tzn. nevyšel jediný text s neutrálním či negativním vyzněním a hlavním tématem squattingu zároveň.

Náborové trendy v průběhu let

1993 / 1998 / 2000 – nevyšel žádný článek s hlavním tématem squatting

2008 – v tomto roce vyšel 1 článek s výhradně pozitivním vyzněním, tzn. **100% pozitivní vyznění**

2009 – v tomto roce byly otištěny 2 články s výhradně pozitivním vyzněním, tzn. **100% pozitivní**

2014 / 2015 - nevyšel žádný článek s hlavním tématem squatting

Akcentovaná témata v Literárních novinách

Nejčastější hlavní témata:

- 33% Problematika prázdných domů
- 33% Kultura / vzdělávání

Nejčastější vedlejší témata:

- 33% Policie
- 33% Soud
- 33% Kultura / vzdělávání
- 33% Problematika prázdných domů
- 33% Dobročinnost / solidarita / komunita
- 67% Levice
- 67% Politická strana / politik
- 67% Hudba

3.1.3 Popis jednotlivých kauz a jejich vyznění

3.1.3.1 Cibulka

S tématem a kauzami spojenými se squatem Cibulka bylo otištěno celkem 4% článků z celkového souboru (tzn. celkem 14 článků), v 86% (12 čl.) z nich se jednalo o hlavní téma, ve 14% o téma vedlejší. Dále se budeme věnovat článkům, kde squatting byl hlavním tématem.

V deníku Mladá fronta DNES bylo otištěno s tématem squatu Cibulka 50% textů, v Právu 41,7% a 8,3% v časopisu Respekt. Reflex, A2 a Literární noviny se tématu nevěnovaly nebo pouze okrajově jako vedlejšímu tématu.

Celkové vyznění článků bylo z 41,7% negativní, 41,7% neutrální a **16,6% pozitivní**.

Témata spojována se squatem Cibulka

S tématem vystěhování squatu souvisí 93% textů.

Nejčastěji související hlavní témata:

- 17% Politická strana / politik
- 17% Soud
- 25% Problematika prázdných domů
- 58% Policie

Nejčastější vedlejší témata:

- 25% Policie
- 33% Soud
- 33% Kultura / vzdělávání
- 42% Hudba
- 50% Politická strana / politik

3.1.3.2 Milada

V souvislosti se squatem Milada bylo otištěno celkem 28% článků z celkového souboru (tzn. celkem 94 článků), v 81% (76 čl.) z nich se jednalo o hlavní téma. Dále se budeme opět věnovat již pouze článkům, kde squatting byl hlavním tématem.

V deníku Mladá fronta DNES bylo otištěno s tématem squatu Milada 62% textů, v Právu 32% v časopisech Respekt a Reflex po 2 člancích. A2 vydal 1 článek a Literární noviny se tématu věnovaly opět pouze okrajově jako vedlejšímu tématu.

Celkové vyznění článků bylo z 45% negativní, 31,5% neutrální a **23,5% pozitivní**.

Témata spojována se squatem Milada

S tématem vystěhování squatu souvisí 74% textů.

Nejčastěji související hlavní témata:

- 4% Hudba
- 5% Soud
- 5% Problematika prázdných domů
- 8% Kriminalita
- 18% Policie
- 22% Politická strana / politik

Nejčastější vedlejší témata:

- 15% Hudba
- 16% Kultura / vzdělávání
- 17% Drogová problematika
- 17% Kriminalita
- 18% Alternativa
- 25% Politická strana / politik
- 29% Policie
- 33% Problematika prázdných domů

3.1.3.3 Ladronka

Dalším z analyzovaných squatů je Ladronka, v souvislosti s její existencí bylo otištěno celkem 18,5% článků z celkového souboru (tzn. celkem 63 článků), v 75% (47 čl.) z nich se jednalo o hlavní téma.

V deníku Mladá fronta DNES bylo otištěno s tématem squatu Ladronka 70% textů, v Právu 26% v časopisech Respekt a Reflex po jednom článku, tzn. po 2%. A2 a Literární noviny neotiskly žádný článek s tímto hlavním tématem.

Celkové vyznění článků bylo z 19% negativní, 49% neutrální a **32% pozitivní**.

Témata spojována se squatem Ladronka

S tématem vystěhování squatu souvisí 83% textů.

Nejčastěji související hlavní témata:

- 4% Dobročinnost / solidarita / komunita
- 11% Alternativa
- 15% Kultura / vzdělávání
- 21% Politická strana / politik
- 26% Policie

Nejčastější vedlejší témata:

- 13% Alternativa
- 15% Problematika prázdných domů
- 15% Soud
- 17% Kriminalita
- 36% Politická strana / politik
- 40% Policie

3.1.3.4 Autonomní sociální centrum Klinika

V souvislosti s ASC Klinika bylo otištěno celkem 12% článků z celkového souboru (tzn. celkem 42 článků), v 83% (35 čl.) z nich se jednalo o hlavní téma.

V deníku Mladá fronta DNES bylo otištěno s tématem ASC Klinika 54% textů, v Právu 26% v časopisech Respekt 17% a Reflex 3%. A2 a Literární noviny neotiskly žádný článek s tímto hlavním tématem.

Celkové vyznění článků vůči squatterům bylo z pouhých 3% negativní, 9% neutrální a dokonce z **88% pozitivní**.

Témata spojována s ASC Klinika

S tématem vystěhování squatu souvisí 23% textů.

Nejčastěji související hlavní témata:

- 6% Politická strana / politik
- 6% Alternativa
- 9% Policie
- 23% Problematika prázdných domů
- 29% Kultura / vzdělávání

- 40% Dobročinnost / solidarita / komunita

Nejčastější vedlejší témata:

- 29% Bezdomovectví
- 29% Hudba
- 31% Problematika prázdných domů
- 31% Drogová problematika
- 34% Kultura / vzdělávání
- 51% Politika / politická strana
- 63% Policie
- 63% Dobročinnost / solidarita / komunita

Ostatní squaty, neboť poměr článků, jim věnovaných, nepřesáhl 2%, nebyly podrobněji analyzovány (Bud'anka 0,6%, Papírna 1,8%). Zbývající texty obsahovaly konkrétněji nedefinované kauzy – jednalo se o squaty zahraniční, jiné (nekódované), bylo jich v textu uvedeno vícero nebo naopak žádný konkrétní.

3.1.4 Témata

V další části práce budou detailně popsána související témata, která byla s tématem squatting výrazně spojována - jejich důležitost, rozsah, detailní rozbor, doplněno o konkrétní příklady a citace – a nebo jsou natolik zásadní, že mohou vést k názorové polarizaci.

3.1.4.1 Prostor pro zástupce squattingu

Jak bylo popsáno výše v odkazu na text Miguela A. Martíneze „*Good and Bad Squatters? Challenging Hegemonic Narratives and Advancing Anti-capitalist Views of Squatting in Western European Cities*“ (viz kapitola 1.1), tak velkou roli v mediálním obrazu daného squatu nebo kauzy může hrát, zda dostali squatterři prostor pro vyjádření. Z toho důvodu byla i jako jedna z proměnných zvolena “prostor pro zástupce”. Ten dostali z celkového součtu v 45% procentech (123 článků z 276 věnujících se primárně squattingu).

Jak možnost vyjádření pro zástupce ovlivnila vyznění článku a vnímání squatterů jako takových? Ze součtu 123 relevantních článků, kde je tento prostor patrný, tak 32 článků má vyznění neutrální (26%), výhradně negativní 4 články (3%), spíše negativní 20 článků (16%), spíše pozitivní 40 článků (33%) a výhradně pozitivně vyznělo 27 článků (22%).

Pokud výsledek zestručníme do tří kategorií, tzn. vyznění pozitivní, neutrální a negativní, tak dle výsledků výzkumu mělo z celkového souboru 19% textů negativní vyznění, 55% pozitivní a 26% neutrální. Ovšem to nás zavádí ke konkrétnějšímu zamyšlení na tím, že není “prostor jako prostor”. Vyjádřit se totiž pro medium mohou jak squatteré, jakožto obyvatelé squatu, tak přímo členové iniciativy, organizátoři nebo dokonce mluvčí squatu / iniciativy. A vyznění a dopady těchto vyjádření se mohou díky tomu diametrálně lišit.

U negativních (negativně vyznívajících) textů se jedná často o vyjádření obyvatel squatu jakožto popis nastalé, často vyostřené, akce nebo situace:

„„Nejdřív jsem uviděl přijíždět auto bezpečnostní agentury a pak asi třicet nebo čtyřicet lidí z této agentury, kteří se pomocí rozbrušovačky začali vloupat do domu. Pak začali ničit vybavení domu⁷⁰”, popsal squatter.“⁷¹. Z těchto článků v některých případech totiž mimoděk vyznělo, i přestože squatteré dostali prostor k vyjádření, že nadhodnocený policejní zásah „byl potřeba“ a jedinou možnou reakcí.

Také se jednalo o **lehce provokativní reportážní popis demonstrativního obsazení**, potažmo odmítnutí vyklizení, z pohledu squatterů:

„„Rozhodně se tu nenudíme, pod námi se stále něco děje. Zkoušeli jsme hrát slovní kopanou, ale neujalo se to. Po šestém slově jsme skončili, tak si raději čteme. Myslím, že se tu pohodlně i vyspíme.“ Popsal mladík podmínky u komínů.“⁷².

Také se mezi negativními články jednalo o **popis interních diskusí mezi squattery samotnými, díky kterým mohli působit jaksi nejednotně či nekonzistentně:**

„„Zatím se dohadujeme mezi sebou, nechceme proto dávat výstupy do médií, v blízké době chceme ale uspořádat debatu se všemi nájemníky⁷³.”, řekl včera Právu jeden z nových obyvatel domu“⁷⁴.

⁷⁰ popis policejního zásahu ve squatu Milada v roce 2009 (pozn. aut.)

⁷¹ HETTNEROVÁ, Magda. Squatteré utekli na střechu. *Mladá fronta DNES*. XX(1.7.2009), str. 1+2. ISSN 1210-1168.

⁷² DUŠÁNEK, Vladimír. Obléhání domu pokračovalo, na střeše zbyli čtyři squatteré. *Mladá fronta DNES*. IX(9.10.1998), str. 2. ISSN 1210-1168.

⁷³ vyjádření k nastěhování squatterů ze squatu Milada do domu v Truhlářské ulici (pozn. aut.)

⁷⁴ MRAČNO, Jakub. Nájemníci se bojí squatterů v sousedství. *Právo*. XIX(9.7.2009), str. 5. ISSN 1211-2119.

V jiných případech se jednalo o oznámení plánovaných akcí či obsazení budov, ovšem **bez vysvětlení souvislostí či důvodů** (nebyly zmíněny žádné politické či sociální úmysly), takže text vyzněl tak, že se jedná o “obsazení pro obsazení”. Je tedy patrné, jak je důležité popsat pohnutky a úmysly, vedoucí k (většinou) demonstrativnímu obsazení.

„„*Zkusíme to znovu, až nás nebudou čekat*“⁷⁵“, oznámil asi třem stovkám mladých lidí, Petr Dydovič. A dodal: “*Nabouráme se znovu nebo obsadíme jiný dům.*”⁷⁶.

Dalším subtématem, které jednoznačně podpořilo negativní image a s tím související vyznění, byly výroky o **plánovaných cílených střetech** se zástupci ultrapravicových hnutí během zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v roce 2000 v Praze:

„„*Představuji pro nás odpad, navíc už tu budou radikálové ze zahraničí. Ke střetu určitě dojde,*“ tvrdí Petr Dydovič ze známého squatu Ladronka. Jeho slova potvrdil i jeden z členů anarchoautonomního hnutí...“⁷⁷.

Nepochybně negativní vyznění mají texty, kde **squatterři sami sebe úmyslně prezentují radikálně**, bez zájmu o hledání určitého konsenzu:

„„*Squatterři nerespektují žádná pravidla. Kromě těch vlastních.*“ , popsal mladé lidi z vily Milada jejich mluvčí Jan Němec.“⁷⁸.

O samotné problematice **nedostatečné či nepromyšlené komunikace squatterů směrem k médiím** najdeme zmínku v titulu A2 v rozhovoru s Tomášem Havlínem, tiskovým mluvčím iniciativy Svoboda místo strachu, o Týdnu nepřizpůsobivosti:

“*Po rozsudku nad squattery se mohlo zdát, že se ke svému činu nehlásí. Před médii utekli. Tento postoj byl kritizován i uvnitř hnutí. Co si o jejich (ne)jednání myslíte? – Myslím, že jde spíše o určitou nezkušenost, ostých a pochopitelné obavy z médií, s nimiž mají trvale špatné zkušenosti. Jde také o snahu neikonizovat hnutí skrze konkrétní tváře.*“⁷⁹.

⁷⁵ o nepodařeném znovuobsazení squatu Ladronka v roce 2000 (pozn. aut.)

⁷⁶ Demonstranti do Ladronky neprošli. *Právo*. X(18.11.2000), str. 4. ISSN 1211-2119.

⁷⁷ KOLÁŘ, Petr. Začne 23. září válka v ulicích? *Mladá fronta DNES*. XI(11.9.2000), str. 1. ISSN 1210-1168.

⁷⁸ ZVĚŘINOVÁ, Alena. Policisté rozehnali "Kocábovy děti." *Mladá fronta DNES*. XX(23.7.2009), str. 1+2. ISSN 1210-1168.

⁷⁹ RYCHETSKÝ, Lukáš a Filip POSPÍŠIL. Nepřizpůsobivost není nadávka. *A2*. V(20, 2009), str. 36. ISSN 1801-4542.

Pokud se podíváme detailněji na články, které mají **vyznění pozitivní** (respektive spíše pozitivní či výhradně pozitivní), tak **nejčastější souvislosti jsou následující**.

Například pokud se jedná o **rozhovor se sympatizantem** nebo dokonce zástupcem hnutí či iniciativy – v tomto případě je pozitivní vyznění článku nasnadě.

“Jak byste vysvětlila běžnému obyvateli Prahy, o co město přišlo se zánikem squatu Milada? – O živý kulturní prostor, koncerty, výstavy, upozorňování na zajímavá témata, o místo, kde se zužitkovalo prošlé jídlo ze supermarketu pro lidi bez domova. Když jsem chtěla vybrat peníze na libeňský útulek pro zvířata, udělali jsme na Miladě hudební akci s dobrovolným vstupným. Stejně tak, když bylo potřeba sehnat něco pro dívku se svalovou atrofií na vozíku. To by jinde tak rychle nešlo.”⁸⁰.

Jedná se o texty, kde **squatteré dostali dostatečný prostor** pro to, aby popsali běžné fungování squatu: *“Trochu jako pionýrský tábor. Každý týden měl jeden obyvatel squatu službu. Uklidil barák, vynesl popelnice. Všichni pracovali pro komunitu na akcích Ladronky. Výděvky z provozu baru jsme financovali rekonstrukci domu. Výtěžky ze dvou třetin akcí šly jako sponzorské dary organizacím od Děti země až po časopis Konfrontace. Zbytek pro komunitu.”⁸¹* stejně jako **prostor, kde mohli popsat reálné důvody a úmysly**. Například v článku v časopisu Respekt s názvem “Obsad’ a vyžeň pavouka” popisuje Martin Skalský (jenž se dříve angažoval ve squatu u Medáků), že právě takovýto občanský aktivismus může být způsobem, jak vrátit domům jejich smysl: *“Squatteré upozorňují na řadu společenských problémů – jednak sociálních, jako je drahé bydlení, a jednak chátrání budov čili využití území.”* zdůvodňuje, proč by tato skupina lidí měla do města patřit.⁸²

V případě ACS Klinika důvody popisuje Anna Hausnerová: *„Netoužíme si polikliniku přivlastnit. Zároveň se nemůžeme dívat na to, jak zbytečně chátrá. Stejně jako spousta dalších budov v Praze a po celé zemi, které má v péči stát a nic s nimi nedělá. Přitom je tu spousta lidí, kterým by střecha nad hlavou pomohla, a taky aktivistů, kteří jsou ochotni se o to starat.”*, vysvětluje paní Anna⁸³.⁸⁴

⁸⁰ ČOPJAKOVÁ, Kateřina. Jsem nebezpečná. *Respekt*. XX(21.9.2009), str. 29. ISSN 0862-6545.

⁸¹ DOLEŽALOVÁ, Jana. Smrt Ladronky. *Reflex*. XI(47, 2000), str. 6. ISSN 0862-6634.

⁸² MOŠPANOVÁ, Eva. Obsad’ a vyžeň pavouka. *Respekt*. XXV(16.7.2014), str. 30. ISSN 0862-6545.

⁸³ Anna Hausnerová, mluvčí iniciativy Klinika, o obsazení ACS Klinika (pozn. aut.)

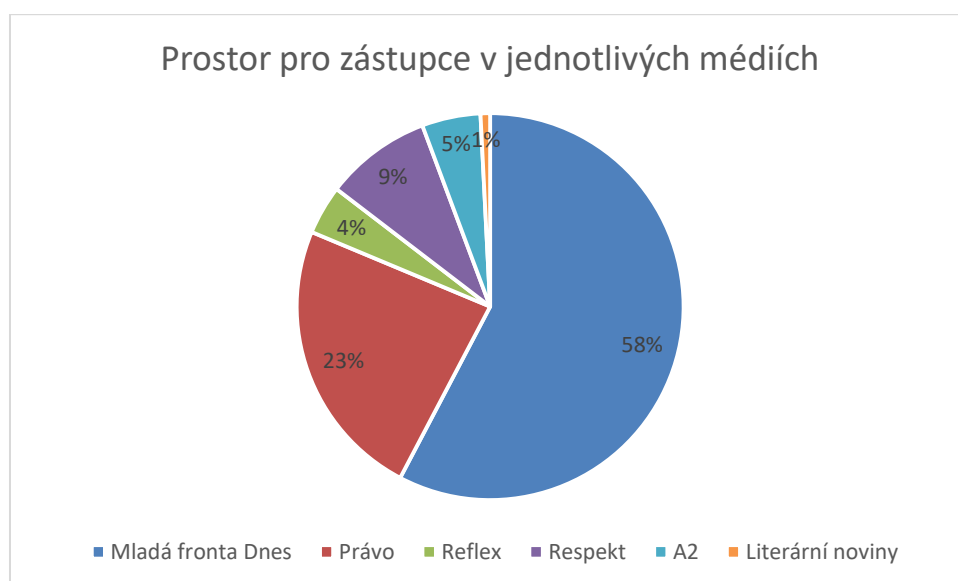
⁸⁴ SVOBODOVÁ, Ivana. Obsad’ a zavolej na úřad. *Respekt*. XXV(15.12.2014), str. 28. ISSN 0862-6545.

Prostor pro vyjádření v jednotlivých médiích

V této části bude pozornost zaměřena na prostor, který jednotlivé tituly věnovaly zástupcům squattingu. Konkrétně definováno - kolik článků v jednotlivých médiích dalo prostor zástupcům či sympatizantům squattingu. Nejprve z celkového souboru článků, kde je squatting hlavním tématem, a v druhé části, poměr z celkového počtu článků v jednotlivých titulech.

Z celkového souboru 123 článků, splňujících kritéria pro tuto část výzkumu, tak více než polovina – 58% článků (71 článků), které dávají prostor k vyjádření zástupcům či sympatizantům squattingu, vyšlo v deníku Mladá fronta DNES. V deníku Právo necelá čtvrtina, 23% (29 článků), 9% (11 textů) v časopisu Respekt, 5% (6 článků) v A2ce, skoro stejné množství - 4% (5 článků) – v časopisu Reflex. A 1 článek, 1%, v Literárních novinách.

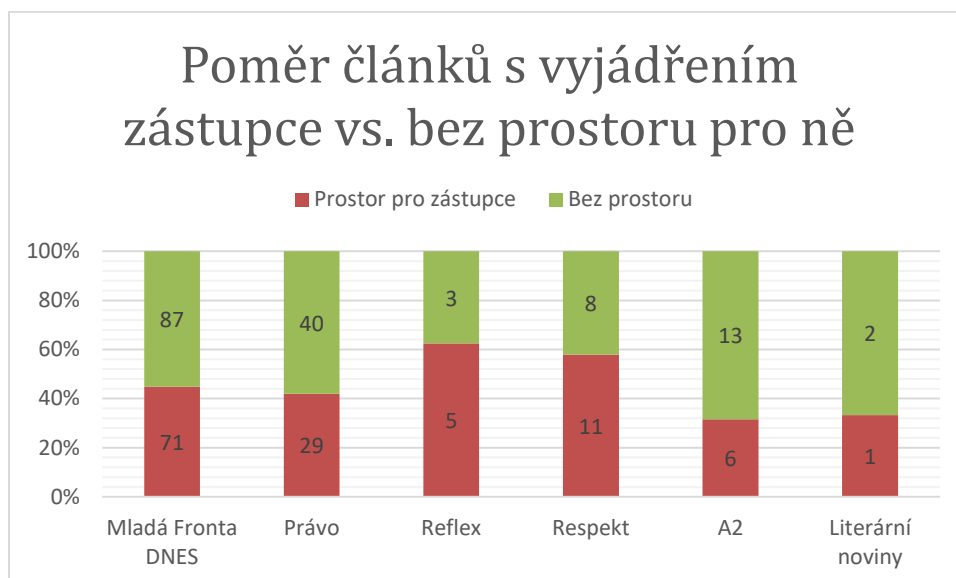
GRAF6: Poměr článků, ve kterých dostali zástupci squatterů prostor pro vyjádření v jednotlivých médiích z celkového počtu článků

Pro porovnání bude v tuhle chvíli relevantnější srovnání poměru z celkového množství článků v jednotlivých titulech.

V časopisu Reflex byl dán prostor k přímému vyjádření v 63% článků a v časopisu Respekt 58% - v těchto titulech se tedy jednalo o více než polovinu textů. Necelá polovina to byla v denících – v Mladé frontě DNES 45% a v Právu 42%. Kolem jedné třetiny potom v A2ce (32%) a Literárních novinách (33%).

GRAF7: Poměr článků, ve kterých dostali zástupci squatterů prostor pro vyjádření v rámci jednotlivých titulů

Následně se můžeme detailněji podívat, u kterých medializovaných kauz (jednotlivých squatů) byl poskytnut zástupcům prostor největší či naopak.

Zjistíme tedy, u každé z kauz, v kolika textech z celku byl poměrově dán prostor zástupcům daného squatu. U squatu Milada dostali zástupci prostor v 36% článků, k polovině se blíží squaty Cibulka (42%) a Ladronka (47%), u ASC Klinika se jednalo dokonce o 57%.

U squatů Bud'ánka a Papírna se jednalo o 100% a 50%, nicméně jelikož články, splňující kritéria pro tuto sekci, byly pouze 1-2, tak výsledné procento není srovnatelně relevantní jako u ostatních kauz.

Ostatní texty se věnovaly více kauzám nebo jiným nepopsaným a také squatům zahraničním.

3.1.4.2 Problematika prázdných domů

Při argumentaci squatterských aktivit aktivisté prezentují upozorňování na problematiku prázdných domů jako de facto nejčastější argument či důvod svých činů. Může se jednat o argument primární, často v případech demonstrativního obsazení domu, které netrvá jen pár hodin a úmysl je právě jen a pouze v tom, připoutat k chátrajícímu objektu pozornost, tak i sekundární, kdy je pro squat plánováno vícero aktivit či využití a upozorňování na tuto problematiku je jednou z nich. Upozornit se dá na objekty, které chátrají z vícero důvodů – vlastník se o ně nestará, ať už jím je státní instituce nebo soukromá, nebo se budova nechává chátrat účelně.

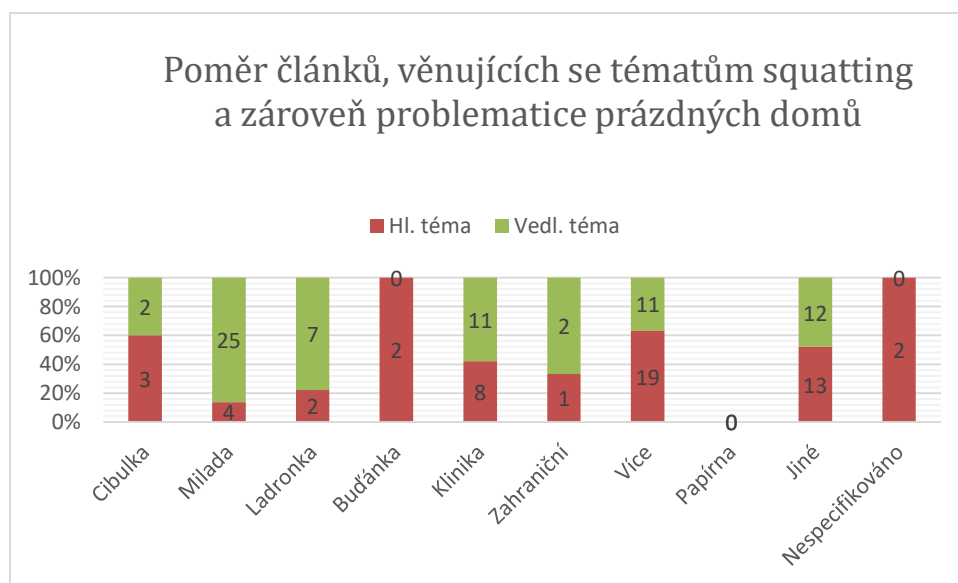
Tím je myšleno, když její stav dospěje do stádia, kdy jediným řešením je strhnutí budovy a tím pádem uvolnění často lukrativních pozemků pro další komerční využití. V této části se podíváme na to, v jakém množství textů je na tuto problematiku upozorňováno, jaké mají články vyznění a kterým kauzám (squattům) se podařilo pozornost strhnout tímto směrem.

Z celkového souboru 276 článků (kde je squatting hlavním tématem) jich problematiku prázdných domů zmiňuje necelá polovina, tzn. 45% (124 článků), z nichž se v 44% případech jedná o téma hlavní a v 56% o téma vedlejší.

Podíváme-li se na konkrétní kauzy, tak nejvíce článků, upozorňujících na popsanou problematiku, vyšlo v souvislosti se squatem Milada – 23,4%, dále 15,3% týkajících se ASC Klinika, 7,3% o squatu Ladronka, 4% textů o squat Cibulka, 1,6% o kolonii Buďánka. Téměř čtvrtina, 24,2%, zmiňuje squatů nebo kauz více, 20,2 % se věnuje dalším jiným kauzám, 1,6 % nezmiňuje žádnou konkrétní budovu a zbývající 2,4% situaci v zahraničí.

Ještě směrodatnější ale bude rozbor toho, v jakém poměru se jednalo o témata hlavní a v jakém o vedlejší. Totiž především, pokud byla problematika prázdných nebo chátrajících domů v textu hlavním tématem, připoutalo primárně pozornost tímto směrem. V grafu můžeme vidět, že přestože bylo publikováno nejvíce textů s tématem squatu Milada, tak o tuto problematiku jakožto hlavní, se jednalo minimálně. Kauz, které téma vynesly jako hlavní poselství článku, bylo otištěno nejvíce v souvislosti se squatem Cibulka, Buďánka, Klinika, případně texty, kde bylo zmíněno kauz více nebo varianty „jiné“.

GRAF8: Poměr článků s tematikou squatting, které akcentovaly tematiku prázdných domů

Všeobecně se jedná o sub téma, které je v souvislosti se squattingem vnímáno velice pozitivně. Z celkového souboru článků, které spojuje hlavní téma squatting a zároveň hlavní podtéma problematiky prázdných domů, jichž je v celkovém součtu 54, tak 72% má pozitivní vyznění (spíše nebo výhradně pozitivní), 17% neutrální a pouze 11% negativní (spíše nebo výhradně). Tyto texty neinformují pouze o pohnutkách, vedoucích k obsazení daných budov, ale články informují o pořádaných demonstracích či happeninzích: „*Squatterři demonstrovali za využívání budov: „... hlučný happening měl poukázat na problém opuštěných budov a demonstrovat za podporu jejich využívání. ... Setkání svolala squatterská iniciativa Obsad' a žij*“⁸⁵“. Stejně tak se jednalo i o vyjádření ze stran sympatizantů nebo politiků. Například pražské zastupitelky Petry Kolínské (SZ): „*Majitelé, kteří o své objekty řádně nepečují a nechávají je dlouhodobě chátrat, by měli být tolerantní ke squatterům, kteří udržují dle svých možností objekt v přijatelném technickém stavu.*“⁸⁶.

Zajímavou ideu ke shrnutí této problematiky dává tématu článek, který vyšel 14.4. 2015 v Mladé frontě DNES s názvem „*Nešťastná výhra squatterů: stát se začne starat o bývalou kliniku*“. Text dává na přetřes myšlenku, zda fakt, že se o chátrající budovu začne vlastník starat, je pro squattery reálný úspěch, kdy jejich úmysl na tuto problematiku upozornit došel pozornosti, a nebo neúspěch, jelikož přijdou opět o své útočiště. „*Sdružení Klinika tvrdí, že je to ze strany úředníků zlovůle. Připomínají, že se stát o budovu několik let nestaral a nyní, sotva jí získali legální cestou, věci se daly nečekaně rychle do pohybu. ... „Na nevyužívanou budovu se zaměřily reflektory a aktivisté donutili stát jednat. To je úspěch.*“ *miní náměstek primátorky Matěj Stropnický.*“⁸⁷ Otázkou zůstává, zda pohnutkou byla starost o budovu nebo přítomnost nových obyvatel.

3.1.4.3 Squaty jako sociálně – kulturní centra

Součástí fungování (a v některých případech i projektu) provozu squatů je často důležitý aspekt, kladoucí důraz na dobročinné aktivity, solidaritu, podporu komunitního fungování (nejen komunity squatterské, ale i sousedské) a kulturně vzdělávací aktivity. Kdo je v tématu squattingu alespoň do jisté míry zainteresován, tak tohle konstatování může brát jako

⁸⁵ Squatterři demonstrovali za využívání budov. *Mladá fronta DNES*. XXV(7.4.2014), str. 3. ISSN 1210-1168.

⁸⁶ MRAČNO, Jakub. Radnice squattery u sebe moc nechtějí. *Právo*. XIX(3.7.2009), str. 11. ISSN 1211-2119.

⁸⁷ VÁCHAL, Adam. Nešťastná výhra squatterů: stát se začne starat o bývalou kliniku. *Mladá fronta DNES*. XXVI(14.4.2015), str. 1. ISSN 1210-1168.

samozřejmost. Ale dostanou se informace o těchto aktivitách i k širokému publiku, které formují řady čtenářů mimo jiné analyzovaných periodik?

Téma sociálních aktivit

Pokud se podíváme na téma solidarity / dobročinnosti / sociálních či komunitních aktivit, tak toto téma je zmíněno v 30% textů (83 z 276), přičemž 34% z nich má toto spojení jako své hlavní téma a 66% jako téma vedlejší. Nejčastěji byly tyto články spojovány s ACS Klinika, téměř polovina, 42,2% z celkového souboru. Vícero squatů (center) zmiňovalo 25,3% textů a ostatní se nedostaly přes 10% (Milada a Ladronka po 7,2%, Cibulka a Bud'ánka po 1,2% a ostatní zmiňovaly buď squaty jiné, české nebo zahraniční.

Konkrétně u ASC Klinika totiž mohli čtenáři v poměrně krátkém časovém úseku přesvědčit o naplnění a realizaci anoncovaných plánů. Na konci roku 2014 popisuje Arnošt Novák projekt a na otázku, jaké mají s budovou plány, odpovídá: „*Chtěli jsme tu vytvořit neziskové nezávislé sociální centrum, kde by pracovali dobrovolníci. Součástí projektu byla kavárna, lidová jídelna, dílna, workshopy, lidová žižkovská univerzita, komunitní zahrada a rodičovský klub. Jedinečné a rozsáhlé zahrady by se otevřely lidem, kteří by se tu mohli setkávat, aby se probudili z apatie a zajímali se o své okolí.*“⁸⁸.

V říjnu roku 2015 se Mladá fronta DNES k tomuto tématu vrací a popisuje realitu po více než půlroce od oficiálního převzetí klíčů (březen 2015): „*Obchod, kavárna, knihovna. Za nic se neplatí.*“⁸⁹. Článek popisuje, že téměř ve všem dostala iniciativa svým plánům a projektu a detailněji se věnuje fungování kavárny a tzn. Freeshopu na ryze dobrovolné bázi.

Téma kulturních aktivit

Dalším portfoliem aktivit, které mohou squaty nabídnout nejen členům svých řad, ale především široké veřejnosti, jsou aktivity kulturní (hudební akce, výstavy) a také vzdělávací (besedy, přednášky, workshopy). Poskytnout zázemí či prostor pro prezentaci méně známým či alternativním, undergroundovým umělcům a stejně tak zpřístupnit například některé diskuse či přednášky těm, kteří by se na ně například na akademické půdě či v digitální podobě

⁸⁸ FROUZOVÁ, Kateřina a Tereza BLAŽKOVÁ. Dáme dům vyšetřovatelům, dozvěděli se squatterři. *Mladá fronta DNES*. XXV(6.12.2014), str. 2. ISSN 1210-1168.

⁸⁹ VÁCHAL, Adam. Mají elektřinu, vodu a plný diář. Klinika už squat nepřipomíná. *Mladá fronta DNES*. XXVI(7.10.2015), str. 17. ISSN 1210-1168.

pravděpodobně nedostali. Kulturní a vzdělávací aktivity akcentuje 37% textů, z nichž se v 40% případech jedná o hlavní téma celého textu, v 60% o téma vedlejší.

V souvislosti s těmito aktivitami se nejčastěji mluví o ASC Klinika (21,6%), ale často i o squatech Milada (13,7%) a Ladronka (11,8%). Třetina textů zmiňuje squatů víc (nevěnuje se jednomu konkrétnímu) – 32,4%. Minimální zmínky potom v této souvislosti mají squaty Cibulka, ostatní české nebo zahraniční.

Valná většina textů samozřejmě referuje o pořádaných či chystaných akcích, proběhnuvších v prostorách squatu. Jako zajímavé v ten moment vystupují texty, které prezentují právě přímo squatterry jako umělce, hudebníky či vzdělané osobnosti. Otevírá se tím totiž téma, kde nejsou obyvatelé squatu jen prostředníky k organizaci akcí, ale i oni sami mají k umění a vzdělání vztah, často aktivní. Například režisér Petr Slavík, kterého tvorba dokumentu o alternativní kultuře zavedla do squatu Ladronka, popisuje v článku z listopadu 1998 setkání se squatterry: „*Ti squatteři mě příjemně překvapili: nejsou to žádní ušmudlaní fetišáci nebo naivní ekologičtí aktivisté, nýbrž velmi vzdělaní lidé. Takovým „Plastikům“⁹⁰ se sice spíše už smějí, ale když jsme jim řekli, že jsme točili s Chomskym⁹¹, který má rozhovory zadány na dva roky dopředu, ledy byly prolomeny. Chomsky je pro ně něco jako guru.*“⁹².

Fakt, že spojení kultury, umění a squattingu není čistě náhodné, potvrzuje text „Francouzský squat“ z titulu A2, vysvětlující právě pojem „squat“. Jedná se o složeninu slov „squat“ a „art“ (neboli umění) a vznik tohoto pojmu zasazuje do Paříže začátku osmdesátých let⁹³.

3.1.4.4 Politika a volby

Jak bylo popsáno v teoretické části, squatting, ze své podstaty nezastírá, že je politická záležitost. Obsazování domů je demonstrativní a z valné většiny spojeno s politickými tématy, ať už se jedná o poukazování na problematiku prázdných domů (ty jsou často ve vlastnictví města, tudíž o jejich osudu a majiteli rozhodují politici nebo osoby na politické strany navázané,

⁹⁰ Skupina The Plastic People of the Universe (pozn. aut.)

⁹¹ Noam Chomsky (7.12.1928) – americký lingvista, filozof, společenský kritik, levicově orientovaný politický aktivista

⁹² Mladí vědí, na jaký mýtus navazují. *Mladá fronta DNES*. IX(2.11.1998), str. 13. ISSN 1210-1168.

⁹³ XAVER, Felix. Francouzský squat. A2. IV(21.5.2008), str. 25. ISSN 1801-4542.

nebo ve vlastnictví firem, které mají také své politické zájmy a záměry). Tato témata od sebe tedy nelze oddělit.

Samotná interakce mezi squatterry a politiky nebo faktické kroky konkrétních politiků mohou být bezesporu i záležitostí populistickou. Je samozřejmě otázka, do jak míry je to reálný záměr a do jaké se každý krok politiků směrem ke squatterům této nálepky nezbaví a je populismem nazýván už apriorně.

Tady nelze opomenout fakt, že politické odpovědi squatterům (ať už brány jako populismus či nikoli), mohou nabývat pozitivního i negativního dopadu vůči squatterům jako takovým. Může se jednat o demonstrativní vyklizení squatu nebo zásah proti squatterům se snahou ukázat “mým” voličům, že je před výše zmíněnými “folk devils”⁹⁴ ochráním, a nebo, na straně druhé projevit pochopení pro alternativu, pohnutky a úmysly squatterů a udělat vstřícný krok směrem k nim. Ale i tohle může být cesta, jak získat voliče. Pravda, zajisté z jiného konce politického spektra.

Podívejme se tedy, jak se tyto motivace a politické kroky promítly do praktického výzkumu.

Politika, politická strana, politik – tato témata jsou se squattingem spojována z celkového souboru 341 analyzovaných textů ve 144 případech, tzn. ve 42%. Pokud se budeme dívat pouze na články, kde je hlavním tématem squatting (276 čl.), pak je to článků 124 (43%). Pro tuto kapitolu budeme pracovat s články, kde je squatting hlavní i vedlejší téma, jelikož často byla hlavním tématem právě politika samotná.

Kauzou (squatem), který je nejčastěji spojován s politikou či politiky, je squat Milada, kde se jednalo o 30% textů, 43 článků, z nichž byly všechny publikovány v roce 2009, v období 2-3 měsíce před volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR⁹⁵. Z těchto 43 článků konkrétně 33 (77%) zmiňuje ministra Michaela Kocába. Jeho gesto, kdy dopomohl squatterům z vily Milada k náhradním prostorám, bylo vnímáno jako velmi rozporuplné. Ministr byl nařčen, že „Z extremismu si přitom Kocáb udělal politickou dojnou krávu. Hovoří však pouze o extrému pravém, levý (stejně nebezpečný) mu je podle všeho něčím blízký (že by potenciální voliči Strany zelených, za kterou je v kabinetu?“). Tento text byl otištěn jako názor Viliama

⁹⁴ Viz kapitola 1.1

⁹⁵ 9.-10.10.2009

Bucherta v Mladé frontě DNES 4.7.2009⁹⁶ a jednalo se o text velmi kontroverzní, takže bylo pět dní nato otištěno vyjádření Michaela Kocába s názvem „Co mám se squatterů“⁹⁷.

Na opačné „straně barikády“ byly v textech otištěny zmínky, popisující aktivity mířené proti squatterům, 17 článků, tedy 40%, zmiňuje politickou stranu ODS nebo její politiky (Antonín Kazda, Petr Hejma, Jiří Janeček, Josef Nosek, Ivana Řápková, Miroslava Kopicová). Jednalo se o iniciování petic proti squatterům⁹⁸ nebo preventivní instalování bezpečnostních kamer do ulic tak, aby squatteré byli pod jejich nepřetržitým dohledem⁹⁹.

Další nejčastěji politizovanou squatterskou kauzou byla Ladronka, potažmo její vyklizení v roce 2000, které iniciovali radní Filip Dvořák a Rudolf Blažek (ODS), jakožto zástupci majitele, kterým byl pražský magistrát. Kauze Ladronka se věnuje 22% textů (32 článků), z nichž radního Dvořáka zmiňuje 75%. Dále jsou nejčastěji zmiňováni Rudolf Blažek, Jan Kasl, Pavel Bém – zástupci ODS.

Kauzám, spojeným s existencí ASC Klinika v souvislosti s politikou, se věnuje 16% textů (celkem 23). Z nich 21 (91%) jmenuje náměstkyni primátorky Matěje Stropnického, který se postavil veřejně na stranu iniciativy ASC Klinika a zprostředkoval několikrát jednání o budoucnosti objektu. Dále Andrej Babiš, který přímo budovu ASC Klinika navštívil, a další členové hnutí ANO (Adriana Krnáčová, Michal Hašek) byli zmíněni ve 43% textů. Podporu v médiích vyjádřili centru Klinika Irena Ropková (ČSSD) nebo Mikuláš Ferjenčík (Česká pirátská strana). U ostatních konkrétních budov již o přímé spojitosti s politikou nelze hovořit – spojitost se squatem Cibulka mělo 5% textů a po 1% Bud'ánka a Papírna. Ostatní texty se věnovaly více kauzám (squattingu obecně), kauzám neanalyzovaným nebo zahraničí.

Z analyzovaných titulů, která media informovala o této propojenosti (squattingu a politiky) nejčastěji? Takřka polovina článků (48%) vyšla v Mladé frontě DNES, třetina (33%) v deníku Právo, Respekt otiskl 8%, Reflex 5%, A2 4% a zbývající 2% Literární noviny.

Vyjádření či aktivity politiků mohou do značné míry ovlivnit vyznění článku, respektive vyznění squattingu z článku jako takového, a ačkoli bylo popsáno řada aktivit, směřovaných

⁹⁶ BUCHERT, Viliam. Kocábovi z jeho písň: Hochu, pozměň styl. *Mladá fronta DNES*. XX(4.7.2009), str. 10. ISSN 1210-1168.

⁹⁷ KOCÁB, Michael. Co mám se squatterů? *Mladá fronta DNES*. XX(9.7.2009), str. 10. ISSN 1210-1168.

⁹⁸ Obyvatelé podepisují petici proti squatterům. *Mladá fronta DNES*. XX(10.7.2009), str. 2. ISSN 1210-1168.

⁹⁹ ZVĚŘINOVÁ, Alena. Kamera na squatterů v centru. *Mladá fronta DNES*. XX(14.7.2009), str. 1+2. ISSN 1210-1168.

proti squatterům, ze strany politiků, tak celkové vyznění článků je ze 40% pozitivní (spíše či výhradně pozitivní) a pouze z 24% negativní (spíše či výhradně negativní). Zbývajících 36% má vyznění vůči squattingu neutrální.

Volby

Předvolební období je čas, kdy realizování jednotlivých kroků pro či proti squatterům může být nejvíce poháněno populistickými motivy. Existují i tituly a články, které tuhle myšlenku o přímé souvislosti vyslovily nahlas?

Článků, které otevřeně čtenářovi nabízejí tuto možnost, vyšlo celkem 9 (6 článků, kde je squatting hlavní téma, 3, kde se jedná o téma vedlejší), tzn. necelá 3% z celku. Z nich 8 (89%) vyšlo v souvislosti s volbami v roce 2009. Nejexplicitnějším je článek z Mladé fronty DNES z 9.7.2009 s názvem, který už mnohé předestírá: „Jak získat popularitu za squattery“. V článku autorka píše: „*Volby sice budou až na podzim, a ty komunální dokonce až za půldruhého roku, ale politické body je potřeba sbírat už teď. A hodí se k tomu i debata kolem nápadu přemístit obyvatele libeňského squatu Milada do bytů v Truhlářské 11 K problému se teď vyjadřují politici i strany, počínaje radním Prahy I Antonínem Kazdou (ODS), který dokonce sbírá podpisy pod petici, před Věci veřejné a KDU-ČSL až po radního a poslance Jiřího Janečka (ODS).*“ Mnohé souvislosti dokládá pokračování textu, kde autorka dodává: „*Ale jejich kritická slova i nabídky řešení mají jedno společné: kromě radního Kazdy nikdo z politiků nebyl přímo v Truhlářské. Ani nemluvili s dlouhodobými nájemníky..*“¹⁰⁰. Text tedy potvrzuje, že kroky, které politici nabízeli, byly iniciovány bez reálné orientace v problematice a situaci.

Stejně tak myšlenku s možnou „předvolební kampaní“ vyslovil i novinář deníku Právo, komentující tutéž kauzu: „*Jako by v tom byl záměr, jako by ministr úmyslně zadělával na neodvratné konflikty, jako by čekal na jejich mediální ohlas. Přemýšlím o tom, která partaj bude chtít před volbami „podchytit“ příznivce alternativní kultury a uvolněného životastylu. Zatím se o potřebě tolerance vůči squatterům vyjádřila jedna pražská zastupitelka za Stranu zelených.*“¹⁰¹.

3.1.4.5 Migrace

Jen málokteré téma polarizovalo (nejen) českou společnost tolik jako migrační krize a vnímání „uprchlíků“. Téma, které dokázalo radikalizovat i čtenáře, kteří k tomu standartně měli

¹⁰⁰ ZVĚŘINOVÁ, Alena. Jak získat popularitu za squattery. *Mladá fronta DNES*. XX(9.7.2009), str. 1+3. ISSN 1210-1168.

¹⁰¹ FRANĚK, Jiří. Kocábovy politické decibely. *Právo*. XIX(7.7.2009), str. 6. ISSN 1211-2119.

víc než daleko. Z celkového souboru téma „uprchlíků“ nebo migrace zmiňovalo 6 článků (1,8%), z toho 4 (67%), kde squatting byl hlavním tématem článku. Článků tedy bylo otištěno minimum, nicméně, jedná se o natolik výrazné téma, že byl tématu poskytnut prostor pro detailnější analýza.

Tím textem, který mohl mít největší vliv na veřejné mínění, byl rozhovor s (v té době) náměstkem primátorky města Prahy (a členem Strany zelených), Matějem Stropnickým. Ačkoli, dle výzkumu, citovaného v článku č. 340 (z celkového výčtu), se jednalo v době otištění článku o nejdůvěryhodnějšího politika v hlavním městě, tak jeho osoba byla pro levicové a, na předního politika poměrně radikálně ekologické názory, “ vnímána kontroverzně. V tenhle moment se otištění, byť krátké zmínky o podpoře uprchlíků sympatizanty Autonomního sociálního centra Klinika, mohlo jevit pro mnoho čtenářů jako poměrně jasné znamení, proč s existencí ACS Klinika nesouhlasit: „*Před časem jste zachraňoval pražský squat Klinika. Aktivisté z Kliniky nedávno zvedli jako jedni z mála v Česku vlajku pomoci uprchlíkům, uspořádali pro ně sbírku a Pražané je zahrnuli dary....*“¹⁰².

Další texty, zmiňující téma migrace, vyšly v titulu A2 a věnovaly se zahraničním squatům. Především orientací titulů, které toto téma zmiňují, je dáno pozitivní a spíše pozitivní vyznění textů - celkového souboru článků, zmiňujících téma migrantů v souvislosti se squattingem, mají všechny neutrální nebo pozitivní vyznění (1 neutrální, 2 spíše pozitivní a 3 výhradně pozitivní), vždy se jedná o téma vedlejší v daném textu.

3.1.4.6 Policie

Téma, které je nejčastěji v člancích zmiňováno společně se squattingem. Konkrétně u článků se squattingem, jakožto hlavním tématem, je to v 178 případech (64% z celkového souboru). Policie či policejní zásah je přitom v 66% téma hlavní.

Zajímavé je zajisté vyznění těchto článků pro či proti squatterům, dle našeho systému kódování, vyznění pozitivní či negativní. Z celkového souboru má 61 článků vyznění neutrální (34%), jedná se tedy nejčastěji o stručný a názorově nezabarvený popis policejní akce, konstatování. Co se týká článků názorově zabarvených svým vyzněním, tak 23% má vyznění negativní vůči squattingu (výhradně negativní 10 článků, spíše negativní 31 článků) a celých 43% vyznění pozitivní (30 článků výhradně pozitivní, 46 spíše pozitivní).

¹⁰² KUBÁTOVÁ, Zuzana a Vojtěch JANDA. Šetřím Zemi, nemám ani sporák. Kapitálu nevěřím. *Mladá fronta DNES*. XXVI(10.9.2015), str. 10. ISSN 1210-1168.

Čím je dáno převažující pozitivní vyznění? Články často zmiňují například absurditu zásahu proti squatterům, předimenzovanost, nákladnost, neadekvátní brutalitu, s čímž souvisí celkové pozitivní vyznění článku právě vůči squatterům. K té se vyjadřují nejen samotní squatteři, ale i politici.

Na fakt, že se policisté dopustili nezákonností, je upozorněno například v článku, popisujícím střet squatterů s policisty při vyklizení ASC Klinika: „*„Z celého zákroku bylo zřejmé, že se policisté dostali do stavu, kdy si prostě chtěli do někoho praštit: agresivní, mírumilovný, holka, kluk – všechny detaily šly stranou.“* popsal na webu jeden z účastníků protestu.“¹⁰³.

Nepřiměřené zásahy jsou potvrzeny v některých případech i přímo ze strany policie, jako tomu bylo v kauze policejního zásahu při obsazení domu na Albertově v roce 2009: „*„Příslušníci policie se v některých případech skutečně dopustili nesprávného postupu a nevhodného chování vůči zajištěným osobám.“* napsala ředitelka obvodního ředitelství policie Praha 2.“¹⁰⁴.

Médii i politikou rezonoval například zásah ve squatu Cibulka v roce 2015, kdy vysvětlení zásahu žádal tehdejší ministr vnitra Milan Chovanec: „*Ministr vnitra Milan Chovanec požádal policejního prezidenta o vysvětlení střežného zásahu proti squatterům v usedlosti Cibulka v Košířích. Zajímá se o přiměřenost zásahu, důvod nasazení pořádkové jednotky a o vyčíslení finálních nákladů.*“¹⁰⁵. Ministr Chovanec nebyl jediným politikem, který se vložil do diskuze o adekvátnosti zásahu. Na úmyslnou absenci nezúčastněných svědků upozornil i Matěj Stropnický, tou dobou náměstek primátorky: „*„To, že do objektu nebyl vpuštěn nikdo z nezávislých pozorovatelů, kteří by jednání obou stran sporu objektivně popsali, považuji minimálně za nestandardní.*““¹⁰⁶.

V médiích jako je A2, které celkovým vyzněním textů nezastírají sympatizaci se squattery, což je dáno levicovou / alternativní orientací titulu, i tam je zájem na objektivním informování o akcích a zásazích ze strany policie. Na druhou stranu, redaktoři upozorňují i na prokazatelnou propojenost a náklon policistů (a především s nimi zasahujících členů bezpečnostních agentur) ke krajní pravici. Což pravděpodobně podpořilo rozsah i brutalitu

¹⁰³ JANIŠ, Petr. GIBS vyhodnocuje střet se squattery. *Právo*. XXIV(16.12.2014), str. 10. ISSN 1211-2119.

¹⁰⁴ ZVĚŘINOVÁ, Alena. Policie uznává chyby při akci proti squatterům. *Mladá fronta DNES*. XX(15.12.2009), str. 3. ISSN 1210-1168.

¹⁰⁵ BUREŠ, Vítězslav. Ministr chtěl vysvětlení zásahu na Cibulce. *Mladá fronta DNES*. XXVI(9.5.2015), str. 1. ISSN 1210-1168.

¹⁰⁶ Tamtéž

zásahů, vedených proti squatterům, kteří jsou často popisováni jako sympatizanti krajní či radikální levice. V reportáži z vyklizení squatu Milada policií a bezpečnostní agenturou Prague security group je popsáno: „*Policie ve vile nesekunduje. Zdá se, že tu je jen proto, aby agenturní pracovníky chránila. ... Podivnější jsou ale někteří zaměstnanci agentury, kteří jako by z oka vypadli neonacistům. ... Jeden z nich se kolem vily promenáduje v tričku oblíbené neonacistické značky Thor Steinar, prsa druhého, i přes průhlednou žlutou bezpečnostní vestu, viditelně hlásají nápis Antiantifa, další zaujme runovým tetováním.*“¹⁰⁷.

Pokud se podíváme na souvislosti, ve kterých je nejčastěji psáno o policii v návaznosti na squatting, tak v 74% případů se jedná o kauzu spojenou s obsazením či vyklizením budovy / squatu. O obsazení squatu je konkrétně 38 článků (z 178) a o vyklizení 93 článků. Zbýlých 47 nezmiňuje ani jedno z těchto témat, ale nejčastěji se věnuje například demonstracím, které měly se squattingem co do činění.

Kauzy

Podle počtu článků, spojujících téma policie a squattingu, můžeme do jisté míry interpretovat, která kauza (squat) byla nejvyostřenější a nejvíce spojována se zásahy a střety s policií. Nejvíce těchto textů se věnovalo squatu Milada, 20%, (36 článků), dále 17% squatu Ladronka (31 článků) a 14% ASC Klinika (25 článků). Monotematických článků s tímto zaměřením už vyšlo nemnoho – 10 článků (6%) se věnovalo kauzám spojeným se squatem Cibulka a 1% (1 článek kolonii Buďánka). Celých 22% článků (39 čl.) bylo obecnějšího zaměření a neakcentovalo jednu konkrétní kauzu, zmiňovalo squatů více, a 2% (4 články) popisovaly situaci v zahraničí. Zbýlých 18% se věnovalo squatům jiným, nekódovaným (32 článků).

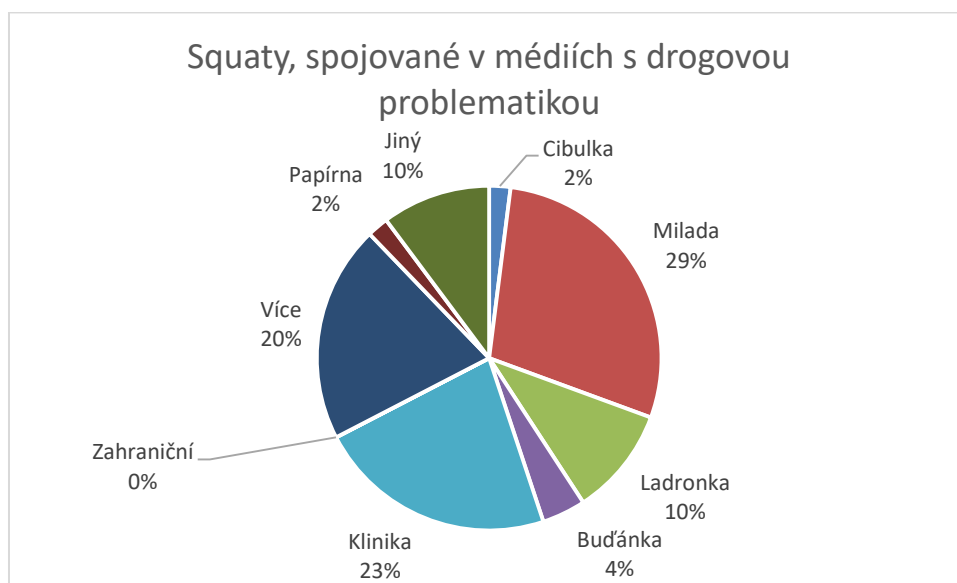
3.1.4.7 Drogová problematika

Na první pohled z výsledku vyplývá, že v 18% (49 čl.) případů článek propojuje témata squatting a drogy, jejich držení, užívání či distribuci. Paradoxem potom je fakt, že 51% (25 čl.) z těchto článků má pozitivní nebo spíše pozitivní vyznění. Detailnější analýzou se později podívejme na to, proč tomu tak je. Nejprve z dat analyzujeme informace o tom, které kauzy či squaty byly mediálně nejvíce spojovány s drogovou problematikou, ve kterých člancích se tato témata prolínala.

¹⁰⁷ RYCHETSKÝ, Lukáš. Majkl je mrtvej, Milada žije. *A2*. V(14, 2009), str. 34. ISSN 1801-4542.

Z celkového souboru 49 článků, které zmiňují tematiku drog v souvislosti se squattingem, jich vyšlo nejvíce věnujících se squatu Milada – 29% (14 článků), dále ASC Klinika, kde se jednalo o 23% článků (11 článků). Článků, které se nevěnují ryze jedné kauze, ale jsou obecnější (a zmiňují squatů vícero) bylo 20% (10 čl.), 10% se věnuje kauzám spojeným s Ladronkou (5 čl.) a stejně tak jiným (konkrétně nekódovaným kauzám) – 10% (5 čl.). Kolonii Bud'ánka se věnují 4% (2 čl.) a po jednom článku (po dvou procentech) squatům Cibulka a Papírna.

GRAF9: Squaty, které byly v médiích nejvíce spojovány s drogovou problematikou

A jak je tedy možné, že více než polovina článků má pozitivní vyznění? Squatterři jsou v textech totiž většinou popisováni jako ti, kteří drogovou problematiku z daného místa vymýtili či eliminovali. Souvislosti jsou tedy stručně takové, že squatterři v současnosti obývají dům, kde uživatelé drog dříve pobývali a nyní už nikoli. Nebo texty také upozorňují na apriorní označení squatterů “feťáky” bez jakéhokoli konkrétního podloženého důkazu: „Šestnáct hodin ve vazbě a nálepka nepracující levicově radikální feťáčky. Tak dopadla Eliška Brabcová, která 12. září společně s další stovkou lidí dorazila na pražský Albertov podpořit squatterry.“¹⁰⁸.

Nejjasněji jsou tyto asociace popsány v článcích, popisujících činnost aktivistů v Autonomním sociálním centru Klinika na pražském Žižkově, kde první věci, se kterou aktivisté, squatterři a další dobrovolníci začali, byl úklid areálu (právě i od nebezpečných pozůstatků

¹⁰⁸ ČOPJAKOVÁ, Kateřina. Jsem nebezpečná. *Respekt*. XX(21.9.2009), str. 29. ISSN 0862-6545.

dřívějšího užívání drog) a jeho dezinfekce. Tak, aby se budova stala v první řadě bezpečnou pro své obyvatele, návštěvníky i sousedy. Jako příklady zmiňme citace z rozhovoru s Arnoštem Novákem¹⁰⁹ o ASC Klinika, otištěném v Mladé frontě DNES: „Budova byla zaplněna odpadky, bylo to místo, kde drogově závislí užívali drogy, tranzit pro lidi bez domova. Lidé z okolí dům vnímali jako rizikový.“¹¹⁰ a článku z Mladé Fronty DNES, týkající se jednání o ASC Klinika: „Aktivisté budovu obsadili na přelomu listopadu a prosince. Několik dní v ní uklízeli nepořádek po bezdomovcích a narkomanech, kteří v objektu v minulosti nacházeli útočiště.“¹¹¹.

Stejně tak se místní věnovali i prevenci, jak informuje Mladá fronta DNES ze dne 7.10.2015: „Během posledního půlroku se v prostorách kliniky v Jeseniově ulici odehrála řada přednášek. Na fotografii ze zahrady kliniky přednáší Jan Trnka o problematice drog.“¹¹².

Co se týká druhé části článků, s negativním vyzněním, zmiňují užívání lehkých drog a jejich uchování pro vlastní potřebu, nikoli distribuci. „„V domě se nevyužívají žádné tvrdé drogy. Nanejvýš si tu někdo zakouřil marihuanu, stejně jako se děje na každé diskotéce. Rozhodně jsme tu ale drogy nevyrobili ...“, řekl jeden ze squatterů“¹¹³.

3.1.4.8 Zbraně, ozbrojení

Téma zbraní, jejich vlastnění či použití nebo ozbrojování, se v souvislosti s tématem squatting vyskytlo minimálně – konkrétně ve 12 případech, tzn. 4%, nicméně toto téma bylo i tak analyzováno detailněji, jelikož se jedná o téma, které může mít zásadní vliv a dopad, pokud je zmíněno v daných souvislostech. Výsledné procento zmínek pojednává o tom, že, ač by mohl být úmysl v zobrazení squattera jako negativního elementu, je zde dle vyznění článků patrná snaha o řešení střetů nebo blokády či demonstrace nekonfliktně. Především, pokud chceme podobné akce porovnat se zahraničím, kde jsou nepokoje, jichž jsou squatteré účastni, nebo boje

¹⁰⁹ Viz pozn. 27

¹¹⁰ FROUZOVÁ, Kateřina. "Stát nic nedělal a budova byla pro okolí nebezpečná. My jsme to změnili." *Mladá fronta DNES*. XXV(6.12.2014), str. 2. ISSN 1210-1168.

¹¹¹ VÁCHAL, Adam. S baterkami jednali o poliklinice pro squatterry. *Mladá fronta DNES*. XXVI(17.1.2015), str. 3. ISSN 1210-1168.

¹¹² VÁCHAL, Adam. Mají elektřinu, vodu a plný diář. Klinika už squat nepřipomíná. *Mladá fronta DNES*. XXVI(7.10.2015), str. 17. ISSN 1210-1168.

¹¹³ DUŠÁNEK, Vladimír. Squatteré z vily Milada čekají policejní zásah. *Mladá fronta DNES*. IX(16.9.1998), str. 1. ISSN 1210-1168.

při obsazení či vyklizení squatů v tomto ohledu mnohem radikálnější. O to se mohou zdát neúměrnější a neadekvátnější policejní zásahy a jimi použité donucovací prostředky.

Zmínky se navíc většinou váží k obvinění squatterů z držení a přechovávání zbraní, ale tato tvrzení jsou, jak z textů zároveň vyplývá, nepodložená. Kupříkladu ve článku, který popisuje soudní proces se squattery, kteří obsadili opuštěný dům na Albertově v roce 2009, popisuje jedna ze zadržených invektivy ze strany policie: „*Nebyla respektována naše lidská důstojnost. Policisté nám tykali a sprostě nadávali. Slyšela jsem: „... Dejte nám vaše zbraně a drogy“.*“¹¹⁴

Stejně tak (jak je z článku patrné) nepotvrzená svědectví popisují i texty věnující se vyklizení squatu Milada v roce 1998. V článku je konstatováno: „*Policisté podle kriminalisty z protiextremistického oddělení zabavili v domě drogy a zbraně, což squatteréři považují za lež.*“¹¹⁵. Jedná se o tvrzení proti tvrzení, přičemž je na čtenáři, kterou stranu považuje za důvěryhodnější autoritu, kompetentnější k popisu situace.

Texty dále, jak již bylo zmíněno, popisují zbraně a donucovací prostředky použité ze strany policie: „*Nejdříve se policisté omezili na vytlačení s pomocí obušků skupiny zhruba 120 squatterů Když pak nepomohlo další vyjednávání o uvolnění blokové silnice, zaútočili policisté kolem sobotní 20. hodiny za pomoci zásahových a slzných granátů, které často vrhali přímo doprostřed chumlvů namačkaných demonstrantů. Právě tím byli někteří squatteréři zraněni.*“¹¹⁶, tak je popsán zásah policistů při obsazení domu v Apolinářské ulici, roku 2009. A takto popisné texty působí neadekvátně v kontrastu s tím, že de facto nedochází k popisu reálného použití zbraní ze strany squatterů. Co se týká konkrétního přechovávání zbraní, při vyklizení squatu Ladronka v roce 2000 byly otištěny texty popisující to, že „*Policisté z domu vynesli mimo jiné dva policejní štíty, helmy a tarasnici bez munice.*“¹¹⁷. Stejný fakt popisuje i článek ze stejného dne z Mladé fronty DNES: „*Uvnitř statku policisté našli kromě nelegálního připojení k elektrické síti policejní obušky a štíty ...*“¹¹⁸. Ovšem o jejich použití, ani v této

¹¹⁴ JAROŠOVÁ, Bohdana. Squatteréři kritizují policii, první dostali trest. *Mladá fronta DNES*. XX(15.9.2009), str. 4. ISSN 1210-1168.

¹¹⁵ DUŠÁNEK, Vladimír. Policisté vyklízeli nelegálně obývaný dům, squatteréři však utekli na střechu. *Právo*. IX(8.10.1998), str. 1. ISSN 1211-2119.

¹¹⁶ BLAHUŠ, Petr. U soudu se squattery padly první tresty. *Právo*. XIX(15.9.2009), str. 1+4. ISSN 1211-2119.

¹¹⁷ Policie vyklidila pražský squat Ladronka. *Právo*. X(10.11.2000), str. 4. ISSN 1211-2119.

¹¹⁸ KEDROŇ, Radek. Bašta squatterů padla. *Mladá fronta DNES*. XI(10.11.2000), str. 3. ISSN 1210-1168.

extrémně vyhocené konfrontaci s policií, není zmínky. Reálné použití zbraní bylo zmíněno pouze v případě happeningu a demonstrace spojené s obsazením domu na Albertově, kde byl následně u soudu přehodnocován policejní zásah a jeho adekvátnost: „*Policisté trvali na svém stanovisku, že zásah proti demonstraci před domem byl oprávněný, a argumentovali především tím, že na ně demonstranti házeli skleněné lahve a dlažební kostky.*“¹¹⁹.

3.2 Odpovědi na výzkumné otázky

Data a informace, prezentované v předchozí části, nyní použijeme k formulaci odpovědí na definované výzkumné otázky.

1) *Jak velký prostor byl celkem věnován tématu squatting, jak se v průběhu analyzovaných let proměnila četnost zmínek, jaký typ článku (novinový útvar) byl využíván?*

Shrneme-li nejprve obecné poznatky z analýzy článků, které zmiňují téma squatting dle námi definovaných parametrů, bylo definováno celkem 341 článků. To je tedy počet textů, které byly kódovány, díky čemuž mohlo být rozděleno na 81% (276 článků), kde bylo téma squattingu tématem hlavním, a 19% s tématem vedlejším. Prvním hlavním cílem bylo znázornit, jak velká plocha byla vůbec tématu věnována na základě četnosti zmínek a velikosti článků v rámci analyzovaných titulů. Jednoznačně největší plochu tématu věnovala Mladá fronta DNES (51%), kdežto druhý analyzovaný celostátní deník Právo se pohyboval jen na polovině předchozího (a čtvrtině celku) – 24%. Dále ve společenském časopisu Respekt bylo otištěno 9% celkové plochy a zajímavé je, že v titulu Reflex, který je (jak bylo popsáno dříve), v mnohém Respektu podobný, to byla pouze 4%. Obdobný nepoměr nalezneme i u kulturních titulů A2 a Literární noviny. Přestože titul A2 mohl být do analýzy zařazen až od r. 2008 (vychází od r. 2005), tak můžeme provést relevantní obsahovou komparaci, jelikož v Literárních novinách v letech 1993, 1998 a 2000 nevyšel žádný článek s tematikou squattingu. Srovnání je tedy postaveno v obou případech na letech 2008, 2009, 2014 a 2015. Přesto v A2ce bylo otištěno 10% celkové mediální plochy věnované squattingu, v Literárních novinách pouze 2%.

Celkový počet otištěných zmínek nemůžeme historicky popsat s žádnou specifickou tendencí (rostoucí či klesající) ani jako konzistentní, jelikož výsledky počtu zmínek jsou velice kolísavé. Počet zmínek eskaloval v roce 2009, kdy bylo otištěno z celkového množství článků s hlavním tématem squattingu 104 články, což je 38% všech textů. Polovina počtu zmínek vyšla

¹¹⁹ PAŠTĚKA, Hynek. Squatteři se u soudu smáli výpovědi policistů. *Právo*. XIX(4.12.2009), str. 7. ISSN 1211-2119.

v letech 2000 (53 čl.) a 2015 (44 čl.). Dle navazující analýzy jsme si potvrdili, že v těchto letech se odehrály právě mediálně nejvýraznější kauzy, které byly nejčastěji zmiňovány, tzn. v roce 2009 vyklizení squatu Milada, v roce 2000 vyklizení Ladronky a rok 2015 byl mediálně ve znamení pronájmu ASC Klinika (nikoli vyklizení squatu Cibulka, ke kterému došlo v témže roce).

Z pohledu žurnalistického byl způsob referování o tématu squatting pestrý, v analyzovaném vzorku byly obsaženy všechny kódované novinové útvary. Tomu tak bylo v čele s autorským článkem (41,7%) a info článkem (událostí), kterých bylo 27,2%. Obsaženy byly informace z ČTK, názorově zabarvené glosy, fotky, ale i rozhovory. Přestože rozhovorů bylo pouhých 4,7% z celku, můžeme zde navázat zajímavým tématem, se kterým jsme pracovali, a tím byl prostor pro zástupce squatterů a jejich vyjádření a komentáře v člancích. Zástupci dostali prostor téměř v polovině textů – 45%. Jelikož 55% z nich mělo pozitivní vyznění, můžeme si potvrdit myšlenku, že prostor pro vyjádření zástupcům iniciativ má pozitivní dopad na celkové vyznění článku vůči squatterům. Zároveň jsme si detailněji rozebrali, proč tomu tak není s ještě větším účinkem a bylo zjištěno, že je zásadní rozdíl v tom, zda citován je mluvčí či zástupce kolektivu a nebo squatter „obyvatel“.

2) Která konkrétní témata se objevovala ve spojení s tématem squatting a jak se tato témata lišila v jednotlivých periodikách?

V rámci systému kódování byla popsána celá řada subtémat, která mohou být s tématem squattingu spojována a jejich případná přítomnost v textu byla následně rozlišena na hlavní či vedlejší. V celostátních denících Mladá fronta DNES a Právo se na prvních příčkách hlavních i vedlejších témat pohybovala témata „policie“, „politika“ a „problematika prázdných domů“, přičemž politicky zaměřené byly ještě více texty v deníku Právo. Stejně tak se v obou případech mezi nejčastější témata dostala i „kultura a vzdělávání“, v případě Práva i v souvislosti s hudbou a alternativou. U společenských časopisů Respekt a Reflex jsou tematická nastavení taktéž téměř totožná, jedná se o „problematiku prázdných domů“ jakožto hlavní téma a „policii“ jako téma vedlejší. Celkově je škála častých témat u těchto společenských titulů širší, obohacená o témata dobročinnosti a solidarity, politická témata levice a anarchismu, ale i drogové problematiky. Nemainstreamové / alternativní tituly Literární noviny a A2, ač oba kulturně orientované, se liší primárně v tom, že Literární noviny se věnují častěji politice, kdežto A2 dobročinnosti, solidaritě a alternativě. Oba tituly spojují dvě nejčastější témata –

„kultura a vzdělávání“ a „problematika prázdných domů“ – a celkové spojování s tématy, která mají společensky vžitě pozitivní konotace.

3) Jak se lišil způsob informování (především názorově) v médiích o jednotlivých squatech (tzn. o jednotlivých kauzách) a jaká témata (a v jakém rozsahu) byla akcentována v jednotlivých kauzách?

Z analýzy vystoupily čtyři hlavní kauzy (squaty), kterým byly texty věnovány – jednalo se o squaty Milada, Ladronka, ASC Klinika a Cibulka. Nejnegativněji vyznívající články vůči squatterům vyšly v souvislosti se squaty Milada a Cibulka. U squatu Milada mimo jiné z toho důvodu, že se jednalo o kauzu dle výzkumu nejvíce politizovanou (politika byla nejčastějším tématem) a také spojovanou s policejními střety. Stejně tak squat Cibulka, taktéž spojovaný nejčastěji s policejními zásahy a politiky. Zajímavé je, že v celkovém vyznění těchto kauz „nepomohl“ ani fakt, že byly také velmi často spojovány s upozorňováním na problematiku prázdných domů. U squatu Ladronka lehce převažuje pozitivní vyznění, navazující na nejčastěji asociovaná témata, kterými byla „kultura a vzdělávání“ a také dobročinnost, solidarita a komunitní principy. Specifickým příkladem je Autonomní sociální centrum Klinika, kde 88% souvisejících článků má pozitivní vyznění. Klinika zde dostala svému oficiálnímu názvu a programu - články reálně nejčastěji zmiňují aktivity dobročinné, solidární a kulturní.

4) Jaké je hlavní porovnání způsobu mediální reprezentace tématu squatting v mainstreamových vs. nemainstreamových / alternativních médiích? Jaké je porovnání celostátních deníků (Mladá fronta DNES, Právo), společenských časopisů (Reflex, Respekt) a nemainstreamových / alternativních kulturních titulů mezi sebou (A2, Literární noviny)?

Jak již bylo zmíněno v textu, názorovou orientaci jednotlivých titulů definovat nelze, ale na základě dostupných podkladů jsme si tituly mohli rozdělit na celostátní společenské deníky, z nichž se Mladá fronta DNES pohybuje spíše napravo a Právo směrem doleva, oba však blízko politickému středu. Dále společenské tituly Respekt a Reflex, které jsou mainstreamové a mají blíže ke středoprávní orientaci, a A2 a Literární noviny, které můžeme považovat za nemainstreamové / alternativní, oba na levé části názorového spektra, avšak v případě Literárních novin spíše ve směru konzervativním a u A2 směru progresivním.

Jak se tedy způsob referování lišil a lze vypočítat návaznosti na orientaci titulů? Celkové vyznění textů v deníku Právo bylo lehce negativnější než u Mladé fronty DNES, avšak na rozdíl od MF mají texty s pozitivním vyzněním historicky zvyšující se pozitivní vývoj. U společenských časopisů Reflex a Respekt byla překvapivým zjištěním pozitivní názorová

orientace ke squattingu u Respektu – jednalo se o celých 84% a žádný článek s negativním vyzněním. U Reflexu nebyla orientace jednoznačná - z 50% pozitivní a 25% negativní a vývoj má s postupem času spíše negativní tendence. Zajímavé je porovnání Literárních novin a A2ky, kde ani jeden z titulů neotiskl článek s negativním vyzněním. Texty v Literárních novinách mají 100% pozitivní vyznění, A2 je názorově lehce neutrálnější a otiskla i články názorově nezabarvené (16%) a ostatních 84% také pozitivních. Což považuji za zajímavé zjištění v návaznosti na fakt (jak bylo zmíněno v popisu titulu Literární noviny), že samotný vlastník Literárních novin popisuje titul jako spíše konzervativní.

Závěr

V předložené práci bylo kladeno za cíl popsat vývoj mediálního obrazu tématu squatting pomocí obsahové analýzy, která proběhla s důrazem na nejvíce medializované kauzy a v titulech vybraných tak, aby měly dle popsanych kritérií co nejširší názorový rozptyl. Mimo jiné ve vztahu k tématu squatting, které lze definovat jako ryze levicové. Ačkoli byly analyzovány deníky, z nichž jeden je vnímán na středopravé části politického spektra (Mladá fronta DNES) a druhý na části levé od středu (Právo), tendence názorově inklinovat více k levicovému tématu squatting se u Práva nepotvrdila. Naopak překvapením může být výrazně pozitivní inklinace u titulů Respekt, populárního u liberálně (spíše) pravicového publika, nebo Literární noviny, které se také snaží od své dřívější pověsti levicovosti spíše distancovat. U titulu A2, který se levicovým ideám otevřeně nebrání, jsme mohli očekávat přirozeně časté a aktivní informování o tématu squattingu, ovšem není tomu tak. Důvodem může být například fakt, že sympatizace se squattingem je považována za jaksi automatickou v rámci hodnotového nastavení čtenářů a tím pádem není potřeba o ní „tolik mluvit“.

Stěžejním zjištěním je tedy fakt, že akcentovaná témata i názorové zbarvení otištěných textů je nejvíce ze všeho závislé na konkrétních kauzách, respektive squatech, nikoli titulech či historickém vývoji. Na tom, jakým způsobem zástupci komunikují se státními či soukromými subjekty, zda mají vypracované koncepce a programy, které mohou prezentovat dál – médiím či úřadům. Zda nejsou jen „státem ve státě“, ale mají zájem na interakci se sousedstvím a také na minimalizaci kriminality. Lze říci, že squatteři samotní mají na svůj mediální obraz o něco větší vliv, než bychom mohli nezúčastněně předpokládat. Díky jasné deskripci plánovaných aktivit či zájmů a také například vhodnou komunikací s médii mohou pozitivnímu vyznění sebe samých částečně pomoci. Samozřejmě, že do hry mohou vstoupit i témata, která squatteři samotní neovlivní, například politické či populistické kroky, ve kterých squatteři hrají jen roli „nástroje“, ať už v pozitivním či negativním slova smyslu. Ale ve chvíli, kdy aktivisté iniciují vznik sociálních a kulturních center, pořádají kulturní a vzdělávací akce pro veřejnost a cíleně připoutávají pozornost k zanedbaným domům, v ten moment mají i oni vliv na mediální obraz tématu squatting a právě díky těmto aktivitám může mít tak rozporuplné téma, kterým squatting je, pozitivní vyznění u téměř poloviny analyzovaných článků¹²⁰.

¹²⁰ Přesně 44,6% (pozn. aut.)

Summary

The target of this diploma thesis was to describe the evaluation of the media reflection of squatting theme with the content analysis in specific media titles selected as they will be representing the wide spectre of political orientation. Considering the fact, that squatting is described as the mostly leftist topic. But there was actually no proven continual proportion in comparing this topic to the periodics with more right-wing or more left-wing agenda. Unexpectedly positive was the inclination of the Respekt magazine, which is often described as the print popular within the right-wing liberal audience and the same with Literární noviny, which also don't prefer to be described as the left-oriented.

Probably the most important outcome is, that the accented subthemes were mostly depended on specific squats and cases. On the fact, in which way the squatters communicate with public or private institutions and with media. And if they have some real conception and project to share. So we are able to confirm, that squatters themselves have the real impact on their final media based image. According to the clearly defined activities such as social activities, education and cultural events they can be possibly presented in the more positive way. Another important aspect is to be able to communicate with media and present statements and, in the best case, to have the dedicated spokesperson. On the other hand there are of course still circumstances which cannot be affected by squatters, such as political or populist acts where the squatters are in real just the „tools“, either in positive or negative way. But still, if squatters are fulfilling the aim of squatting such as social or cultural center or giving the attention to the empty disrepaired houses, they are able to be presented in the half of all analysed articles in the positive way. Even in the mainstream media. Because the aim is not widely spread the idea of squatting, but present all aspects of squatting and let the readers think about this topic considering both.

Prameny

- Použitá literatura a odborné práce:

BARŠA, Pavel a Ondřej CÍSAŘ. *Levice v postrevoluční době: občanská společnost a nová sociální hnutí v radikální politické teorii 20. století*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. Politika a společnost. ISBN 8073250330.

CATTANEO, Claudio a Miguel A. MARTÍNEZ. *The squatters' movement in Europe: commons and autonomy as alternatives to capitalism*. London: Pluto Press, 2014. ISBN 9780745333960.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073670986.

COHEN, Stanley. *Folk Devils and Moral Panics*. Taylor & Francis, 2011. ISBN 9780415610162.

DEE, E.T.C. a G. DEBELLE DOS SANTOS. Examining mainstream media discourses on the squatters movements in Barcelona and London. *Interface: A Journal for and about Social Movements*. 2015, (7.), 117-143 (26).

DEE, E.T.C. (2016) The Production of Squatters as Folk Devils: Analysis of a Moral Panic that Facilitated the Criminalization of Squatting in the Netherlands, *Deviant Behavior*, Published in *Deviant Behavior* vol. 37: Iss. 7, 784-794

HODKINSON, Stuart. *The return of the housing question* [online]. [cit. 2020-02-09]. Dostupné z: <http://www.ephemerajournal.org/contribution/return-housing-question>

LAUBE, Roman. *Usedlost Ladronka : minulost a současnost*. Autonomní centrum Ladronka, 1996. ISBN 80-238-1249-1.

MARTÍNEZ, Miguel A.: “Good and Bad Squatters? Challenging Hegemonic Narratives and Advancing Anti-capitalist Views of Squatting in Western European Cities”, *Culture Unbound*, Volume 11, issue 1, 2019: 165–189. Published by Linköping University Electronic Press: <http://www.cultureunbound.ep.liu.se>

MUDU, Pierpaolo a Sutapa CHATTOPADHYAY. *Migration, Squatting and Radical Autonomy*. Taylor & Francis Group, 2017. ISBN 978-1-138-94212-7.

OBSAĎ A ŽIJ.: *Squatterské iniciativy na území bývalého Československa v letech 1990–2003*. 2. vydání: Obzor, 2005. Obzor (podle vydání zveřejněného na internetových stránkách <http://praha.squat.net/> typograficky upravil a vydal).

RŮŽIČKA, Vlastimil. *Squaty a jejich revoluční tendence*. Praha: Triton, 2006. ISBN 807254859x.

SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 8024608278.

STEEN, Bart van der, Ask KATZEFF a Leendert van HOOGENHUIJZE. *The city is ours: squatting and autonomous movements in Europe from the 1970s to the present*. Oakland, CA: PM Press, [2014]. ISBN 9781604866834.

VÁLOVÁ, Karolina, Věra ŠEBESTOVÁ a Ladislav KRTIČKA. *Zaniklé pražské kluby*. Praha: edice Bulletin časopisu Nájezd, 2019. ISBN .

WATES, Nick. *Squatting: The Real Story*. Londýn: Bay Leaf Books, 2005. ISBN 0950725900.

SqEK Collective. *Fighting for spaces, fighting for our lives : squatting movements today*. Münster: Edition Assemblage, 2018. ISBN isbn978-3-942885-90-4.

- Internetové stránky a online zdroje:

Články:

AUST, Ondřej. *Šéfredaktor MF Dnes Robert Čásenský ve funkci končí* [online]. 07. 11. 2013 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/sefredaktor-mf-dnes-robert-casensky-ve-funkci-konci>

HELLER, Jakub. *Hledáme legální Kliniky, ale nevylučujeme, že zase něco zabereme, říkají klinikáři* [online]. 9.1.2020 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: https://zpravy.aktualne.cz/domaci/hledame-legalni-kliniku-ale-nevylucujeme-ze-zase-neco-zabere/r~1bbf7af2322b11eab259ac1f6b220ee8/?fbclid=IwAR3CVmDojQsi4FCFtC7cG7S-WL8BJk8nrtfB65wRRkc_cabn3IekNN-8cdA

VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Miroslav Pavel: Literární noviny bez investora nepřežijí* [online]. 16.3. 2020 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2020/03/miroslav-pavel-literarni-noviny-bez-investora-nepreziji/>

ŠLECHTA, Vít. *Lidovky.cz* [online]. 2.11.2015 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <http://slechta.bigblogger.lidovky.cz/c/450628/Respekt-a-Reflex-jin-jang-ceske-pravice.html>

DOSTÁL, Vratislav. *Denikreferendum.cz* [online]. 3.7.2013 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/15890-respekt-uz-zase-bojuje-za-pravici-ne-za-verejny-zajem>

VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Tištěná média ubíjí vnitřní deprese. Mediaguru.cz* [online]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2013/02/tistena-media-ubiji-vnitri-deprese/>

in Mediaguru.cz. *Pohled do historie: Literární noviny vycházejí 90 let* [online]. 23.3. 2017 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/03/pohled-do-historie-literarni-noviny-vychazeji-90-let/>

in Mam.cz. *Literární noviny opouštějí redaktori nespokojeni s sefredaktorem. Marketing & Media* [online]. 25. 2. 2005 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20050409011010/http://mam.ihned.cz/1-10000115-15711680-101000_d-60

in Tyden.cz. *Porybný odstoupil z představenstva Borgisu: Změna u vydavatele Práva* [online]. 22.01.2014 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/tisk/zdenek-porybny-odstoupil-z-predstavenstva-vydavatelstvi-borgis_295663.html

in Respekt.cz. *RESPEKT V DATECH* [online]. 15. 11. 1999 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/1999/47/respekt-v-datech>

Další elektronické zdroje:

Politická orientace čtenářů deníků (v %). *MML*, 4Q/2012, *Median* [online]. [cit. 2020-05-10].

Dostupné z: https://mediagurucdneu.azureedge.net/wp-content/uploads/2013/06/deniky_politika.png

Sbírka zákonů, částka 11, ročník 2009 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2020-04-11]. Dostupné z <https://www.mvcr.cz/sbirka-zakonu.aspx>

Köpi - history [online]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://koepi137.net/history.html>

in ProBohemia. *Výsledky X. ročníku soutěže Média na pomoc památkám 2006* [online]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <http://www.pro-bohemia.cz/data/soutez/10-rocnik/10-rocnik.htm>

Rote Flora: the center of Hamburg's protest movement. *Deutsche Welle* [online]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/rote-flora-the-center-of-hamburgs-protest-movement/g-39610947>

- Periodika

Citováno:

Právo

Policie vyklidila pražský squat Ladronka. *Právo*. **X**(10.11.2000), str. 4. ISSN 1211-2119.

Demonstranti do Ladronky neprošli. *Právo*. **X**(18.11.2000), str. 4. ISSN 1211-2119.

MRAČNO, Jakub. Radnice squatterů u sebe moc nechtějí. *Právo*. **XIX**(3.7.2009), str. 11. ISSN 1211-2119.

FRANĚK, Jiří. Kocábovy politické decibely. *Právo*. **XIX**(7.7.2009), str. 6. ISSN 1211-2119.

MRAČNO, Jakub. Nájemníci se bojí squatterů v sousedství. *Právo*. **XIX**(9.7.2009), str. 5. ISSN 1211-2119.

BLAHUŠ, Petr. U soudu se squatterů padly první tresty. *Právo*. **XIX**(15.9.2009), str. 1+4. ISSN 1211-2119.

PAŠTĚKA, Hynek. Squatteři se u soudu smáli výpovědi policistů. *Právo*. **XIX**(4.12.2009), str. 7. ISSN 1211-2119.

JANIŠ, Petr. GIBS vyhodnocuje střet se squattery. *Právo*. **XXIV**(16.12.2014), str. 10. ISSN 1211-2119.

Mladá fronta DNES

DUŠÁNEK, Vladimír. Squatteři z vily Milada čekají policejní zásah. *Mladá fronta DNES*. **IX**(16.9.1998), str. 1. ISSN 1210-1168.

DUŠÁNEK, Vladimír. Policisté vyklízeli nelegálně obývaný dům, squatteři však utekli na střechu. *Mladá fronta DNES*. **IX**(8.10.1998), str. 1. ISSN 1210-1168.

DUŠÁNEK, Vladimír. Obléhání domu pokračovalo, na střechě zbyli čtyři squatteři. *Mladá fronta DNES*. **IX**(9.10.1998), str. 2. ISSN 1210-1168.

Mladí vědí, na jaký mýtus navazují. *Mladá fronta DNES*. **IX**(2.11.1998), str. 13. ISSN 1210-1168.

KOLÁŘ, Petr. Začne 23. září válka v ulicích? *Mladá fronta DNES*. **XI**(11.9.2000), str. 1. ISSN 1210-1168.

KEDROŇ, Radek. Bašta squatterů padla. *Mladá fronta DNES*. **XI**(10.11.2000), str. 3. ISSN 1210-1168.

HETTNEROVÁ, Magda. Squatteři utekli na střechu. *Mladá fronta DNES*. **XX**(1.7.2009), str. 1+2. ISSN 1210-1168.

BUCHERT, Viliam. Kocábovi z jeho písň: Hochu, pozměň styl. *Mladá fronta DNES*. **XX**(4.7.2009), str. 10. ISSN 1210-1168.

ZVĚŘINOVÁ, Alena. Jak získat popularitu za squattery. *Mladá fronta DNES*. **XX**(9.7.2009), str. 1+3. ISSN 1210-1168.

KOCÁB, Michael. Co mám se squattery? *Mladá fronta DNES*. **XX**(9.7.2009), str. 10. ISSN 1210-1168.

Obyvatelé podepisují petici proti squatterům. *Mladá fronta DNES*. **XX**(10.7.2009), str. 2. ISSN 1210-1168.

ZVĚŘINOVÁ, Alena. Kamera na squattery v centru. *Mladá fronta DNES*. **XX**(14.7.2009), str. 1+2. ISSN 1210-1168.

ZVĚŘINOVÁ, Alena. Policisté rozehnali "Kocábovy děti." *Mladá fronta DNES*. **XX**(23.7.2009), str. 1+2. ISSN 1210-1168.

JAROŠOVÁ, Bohdana. Squatteři kritizují policii, první dostali trest. *Mladá fronta DNES*. **XX**(15.9.2009), str. 4. ISSN 1210-1168.

ZVĚŘINOVÁ, Alena. Policie uznává chyby při akci proti squatterům. *Mladá fronta DNES*. **XX**(15.12.2009), str. 3. ISSN 1210-1168.

Squatteři demonstrovali za využívání budov. *Mladá fronta DNES*. **XXV**(7.4.2014), str. 3. ISSN 1210-1168.

FROUZOVÁ, Kateřina a Tereza BLAŽKOVÁ. Dáme dům vyšetřovatelům, dozvěděli se squatteři. *Mladá fronta DNES*. **XXV**(6.12.2014), str. 2. ISSN 1210-1168.

FROUZOVÁ, Kateřina. "Stát nic nedělal a budova byla pro okolí nebezpečná. My jsme to změnili." *Mladá fronta DNES*. **XXV**(6.12.2014), str. 2. ISSN 1210-1168.

VÁCHAL, Adam. S baterkami jednali o poliklinice pro squattery. *Mladá fronta DNES*. **XXVI**(17.1.2015), str. 3. ISSN 1210-1168.

VÁCHAL, Adam. Nešťastná výhra squatterů: stát se začne starat o bývalou kliniku. *Mladá fronta DNES*. **XXVI**(14.4.2015), str. 1. ISSN 1210-1168.

BUREŠ, Vítězslav. Ministr chtěl vysvětlení zásahu na Cibulce. *Mladá fronta DNES*. **XXVI**(9.5.2015), str. 1. ISSN 1210-1168.

KUBÁTOVÁ, Zuzana a Vojtěch JANDA. Šetřím Zemi, nemám ani sporák. Kapitálu nevěřím. *Mladá fronta DNES*. **XXVI**(10.9.2015), str. 10. ISSN 1210-1168.

VÁCHAL, Adam. Mají elektřinu, vodu a plný diář. Klinika už squat nepřipomíná. *Mladá fronta DNES*. **XXVI**(7.10.2015), str. 17. ISSN 1210-1168.

Respekt

ČOPJAKOVÁ, Kateřina. Jsem nebezpečná. *Respekt*. **XX**(21.9.2009), str. 29. ISSN 0862-6545.

MOŠPANOVÁ, Eva. Obsaď a vyžeň pavouka. *Respekt*. **XXV**(16.7.2014), str. 30. ISSN 0862-6545.

SVOBODOVÁ, Ivana. Obsaď a zavolej na úřad. *Respekt*. **XXV**(15.12.2014), str. 28. ISSN 0862-6545.

A2

XAVER, Felix. Francouzský squat. *A2*. **IV**(21.5.2008), str. 25. ISSN 1801-4542.

RYCHETSKÝ, Lukáš. Majkl je mrtvej, Milada žije. *A2*. **V**(14, 2009), str. 34. ISSN 1801-4542.

RYCHETSKÝ, Lukáš a Filip POSPÍŠIL. Nepřizpůsobivost není nadávka. *A2*. **V**(20, 2009), str. 36. ISSN 1801-4542.

Reflex

DOLEŽALOVÁ, Jana. Smrt Ladronky. *Reflex*. **XI**(47, 2000), str. 6. ISSN 0862-6634.

Analyzováno:

Mladá fronta DNES (MAFR a.s.) – ročníky IV., IX., XI.,XIX., XX., XXV.,XXVI.

Právo (Borgis) – ročníky III., VIII., X., XVIII., XIX., XXIV., XXV

Reflex (Czech News Center) – ročníky IV., IX., XI., XIX., XX., XXV., XXVI.

Respekt (Ecomia a.s.) – ročníky IV., IX., XI., XIX., XX., XXV., XXVI.

A2 (A2, o.p.s.) – ročník IV., V., X., XI.

Literární noviny (Litmedia a.s.) - ročníky IV., IX., XI., XIX., XX., XXV., XXVI.

(detailní seznam všech analyzovaných článků přílohou v rámci dokumentu Kódovací arch)

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Harapesová Lucie	Razítko podatelny: <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> <p style="text-align: center; margin: 0;">Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd</p> <p style="margin: 0;">Došlo dne: 25-05-2016 -1-</p> <p style="margin: 0;">Cj. 2813 Příloh: Starosta PH dělnor: _____</p> </div>
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2015	
E-mail diplomantky/diplomanta: harapesova.lucie@gmail.com	
Studijní obor/forma studia: Mediální a komunikační studia / kombinované	
Předpokládaný název práce v češtině: Vývoj mediální reprezentace tématu squatting v českém mainstreamovém i alternativním tisku	
Předpokládaný název práce v angličtině: Evolution of media representation of squatting theme in Czech mainstream and alternative print	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2016/2017	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Tato diplomová práce se bude věnovat tématu squatting v českých tištěných porevolučních médiích. Téma squatting bylo zpracováno již mnohokrát, ovšem jednalo se o publikace popisující fenomén squattingu jako takový, zejména jeho politický a sociální rozměr a historii. Pokud se jedná o práce reflektující toto téma v médiích, existují jednak práce, které se věnují konkrétní kauze (krátký časový úsek, pouze mainstreamová periodika) či texty popisující vztah mezi squatterry a novináři. Na rozdíl od zpracovaných textů by tato práce měla nabídnout komplexní obraz toho, jak se mediální reprezentace daného tématu proměnila napříč časem, jak mezi sebou liší konkrétní média navzájem, ale i v rámci každého jednotlivého periodika, ať už se jedná o periodika mainstreamová nebo alternativní.	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem této diplomové práce je zodpovězení otázky, zda a jakým způsobem se změnil způsob a styl reflektování tématu squatting v českých tištěných médiích, jak se proměnila četnost zmínek, rétorika a především jaká	

témata jsou v souvislosti s tímto tématem akcentována. Zejména mě bude zajímat, nakolik média zmiňují snahu iniciativ o vytvoření kulturních center. Budou zkoumány především tyto proměny na konkrétních zásadních kauzách, které byly na stránkách médií od revoluce až po současnost (dle toho probíhal výběr analyzovaných let), ale také rozdíly v médiích napříč politickým spektrem (od mainstreamových médií po média alternativní) a vývoj v konkrétních titulech, od pohledu, jak vidí squatting média na opačné straně spektra než jeho příznivci, až po pohled na věc squatterů samotných na stránkách sympatizujících periodik.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod
2. Vymezení pojmu squatting, rozměry squattingu – sociální, politický a především kulturní aspekt
3. Témata spojovaná v médiích se squattingem - squat jako střecha nad hlavou, jako kulturní centrum či squat jako způsob upozornění na počty chátrajících domů a spekulantství
4. Squatting v českém prostředí – příklady, kauzy – Sochorka/Papírna, Ladronka, Milada, Cibulka, Klinika
5. Příklady squatů jako kulturních center ze zahraničí - Skandinávie, Německo

Metodologická část

6. Charakteristika použité metody
7. Charakteristika analyzovaných médií

Praktická část

8. Popis výzkumu
 9. Výsledky analýzy - shrnutí
 10. Závěr
- Prameny
Přílohy (kódovací kniha, obrazová příloha)

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Tituly: MF Dnes, Právo, Reflex, Respekt, A2, A-kontra

Období: **1993, 1998, 2000, 2008, 2009, 2014, 2015**

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Obsahová analýza (kombinace kvantitativní a kvalitativní metody)

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Teorie:

RŮŽIČKA, Vlastimil. Squaty a jejich revoluční tendence. Praha: Triton, 2007. 207 s. ISBN 978-80-7254-859-0 – kniha, která nabízí pohled na domácí squatterskou scénu, okrajově srovnává další subkultury a squaty v okolních státech

LAUBE, Roman., Usedlost Ladronka, Praha, 1996. – v knize jsou popsány dějiny a využití pražské usedlosti

Ladronka v Břevnově

CHARVÁT, Jan. Současný politický extremismus a radikalismus. Vydání 1. Praha: Portál, 2007. 183 stran. ISBN 978-80-7367-098-6. - kniha, která uvádí do problematiky **politického extremismu** a mmj. vysvětluje myšlenky stojící u zrodu jeho levicových i pravicových forem

PUCHMERTL, Jaroslav. 2005. Příčiny a podstata squattingu. In: *Obsaď a žij: Squatterské iniciativy na území bývalého Československa v letech 1990–2003. 2. doplněné.* Praha: Obzor, 2005. Dostupné z: <http://praha.squat.net/> - historie českých porevolučních squatterských iniciativ, popisuje příčiny a podstatu squattingu a obsahuje i kroniku squattingu

BARŠA, Pavel; CÍSAŘ, Ondřej. *Levice v postrevoluční době: občanská společnost a nová sociální hnutí v radikální politické teorii 20. století.* Vyd. 1. Brno: CDK, 2001. 210 s. ISBN 80-7325-033-0. - publikace podává přehled teoretických konceptů, které v průběhu 20. století reflektovaly proces politizace, který od počátku charakterizuje moderní společnost

Metoda:

SCHULZ, Winfried, SCHERER, Helmut, HAGEN, Lutz, REIFOVÁ, Irena, KONČELÍK, Jakub. *Analýza obsahu mediálních sdělení.* Vyd. 2. přepracované. Praha: Karolinum, 2004. 140 s. ISBN: 80-246-0827-8.

TRAMPOTA Tomáš, VOJTĚCHOVSKÁ Martina. *Metody výzkumu médií.* Praha: Portál 2010. 296 s. ISBN: 978-80-7367-683-4.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

MYŠÁK, Jan. *Mediální obraz squatera v českém tištěném zpravodajství.* Praha, 2013. Bakalářská. FSV UK. Vedoucí práce PhDr. Vlastimil Nečas, Ph.D.

HAVLÍKOVÁ, Magdalena. *Hodnotové inklinace českých novinářů a novinářek na příkladu zobrazování sociálně marginalizované skupiny squatteřů.* Praha, 2012. Diplomová. FSV UK. Vedoucí práce PhDr. Lenka Vochocová, Ph.D.

Datum / Podpis studenta/ky

24.5. 2016

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

To není nastavení na diplomovou práci, ale na disertaci, možná dokonce několik. Úvodem konzultací bude třeba konkretizovat záměr a základní výzkumnou otázku, od toho se potom budou odvíjet další zúžení...

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Křeček Jan

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

24.5.16

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.